

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΧΡΟΝΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟ-ΔΩΔΕΚΑΤΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΠΟΝΤΙΩΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ-ΚΟΜΝΗΝΟΙ."
ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1944

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Διεύθυνση 'Απολογισμός σελ. 241

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Α. 'Ιασονίδης Αί 'Αμαζόνες > 242

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ-ΓΛΩΣΣΑ

Γ. Μυλωνογιάννη Τὰ ἐκατόλογα τῆς ἀγάπης > 244
 Γ. Σουμελίδης Γλωσσικά παράξενα > 246
 Π. Μελανοφρύδη 'Ιδέαι τῶν Ποντίων περὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν > 247
 (Δ. Κ. Π.) Σταυριώτη 'Ασχολαί τῶν κατοίκων περιοχῆς Σταυρί > 252
 Ι. Τ. Παμπούκη Νιώτικες ναυτικές παροιμίες > 262
 Ε. Ξενίτα 'Ανέκδοτα Κοτυώρων > 264
 Ζ. Ναζλίδης > > > > 264
 Π. 'Υψηλάντη > 'Αργυρόπολης > 265
 Γ. Ζερζελίδης > Ματσούκας > 266
 Ε. Ξενίτα Ποντιακή μουσική > 268

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ

Δ. Συμβουλίου Σουλ. Πεντ. «'Αργον-Κομνηνοί» Πεπραγμένα καὶ ἀρχαιρεσίαι > 269
 Σύνταξη «Εὐξείνιος Λέσχη» Θεσπικῆς > 279
 Δ. Λουκάτου 'Αγραπιδιῆς > 279
 Διεύθυνση Εἰσφορῆς στὸ Σύλλογόν μας > 282
 > Συνδρομῆς καὶ συνεισφορῆς > 282
 > 'Επίσκοπος Ζήλων Εὐθύμιος > 282
 Ι. Σ. Χρῆστος Χ. Λεμονόπουλος > 282
 Κ. Κ. Πέτρος Κωνσταντινίδης > 284
 Ι. Σ. Γιάννης Μοσκῶφ > 284
 Σύνταξη Περιεχόμενα Α' τόμου > 284
 > Πίνακας κυρίων ὀνομάτων > 286

Προφορά τῶν συμβατικῶν τοῦ ποντιακοῦ κειμένου.

α = (πολὺ ἀνοιχτὸ ε) φθόγγος ἀνάμεσα στὰ φωνήεντα ε καὶ α. ο = ὅπως τὸ γαλλικὸ eu. ζ = ὅπως τὸ γαλλικὸ j. κ = ὅταν εἶναι μπροστὰ σὲ α, ε καὶ i, ὅπως τὸ γαλλικὸ q στὶς λέξεις quelle ἢ qui, δηλαδὴ μὲ δασυὰ προφορά. Ὅταν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ α, ο καὶ ου, ὅπως τὸ γαλλικὸ c στὶς λέξεις carte, contre, coudre. ξ = ὅπως τὸ γαλλικὸ kch. π = τὸ δασυὸ π, ὅπως τὸ γερμανικὸ p. ὄ = ὅπως τὸ γαλλικὸ ch. τ = τὸ δασυὸ τ, ὅπως τὸ γερμανικὸ t. χ = ὅπως τὸ γαλλικὸ ch. ψ = ὅπως τὸ γαλλικὸ rch. γ = ὅπως στὴ συλλαβὴ γα, ἔστω καὶ ἀν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ i. κ = ὅπως τὸ γαλλικὸ g στὴ λέξη guerre. π = ὅπως τὸ γαλλικὸ b. τ = ὅπως τὸ γαλλικὸ d. χ = τραχιά προφορά ὅπως στὸ ἄχ, ἔστω κι ἀν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ i. Ἡ ρηματικὴ κατάληξη -αύ', -εὐ' προφέρεται ἀβ, ἐβ καὶ ὄχι ἀφ, ἐφ. Τὸ ἄτονο i σὲ νεοελληνικὸ δίφθογγο προφέρεται σάν ἡμίφωνο: λ.χ. ξάι, ναῖλοι, ἐφτάει, κρούει. Τὸ i σὲ τούρκικες λέξεις προφέρεται βαθύ, ἀνάμεσα στὸ φθόγγο i καὶ ου.

Σημείωση. Τὰ παραπάνω συμβατικὰ γράμματα γιὰ τὴν ἀπόδοση τῆς προφοράς, γιὰ τεχνικοὺς λόγους, δὲν μπόρεσα νὰ παρουσιάσω ὁμοιομορφία. Ἡ ἔλλειψη αὐτὴ θὰ τακτοποιηθεῖ μόνις τὸ ἐπιτρέψουν οἱ περιστάσεις. Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον τὰ συμβατικὰ γράμματα ἀποδίδονται μόνον μὲ στοιχεῖα τῶν 10.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
 ὈΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ - ΚΟΜΗΝΗΝΟΙ,,

ΧΡΟΝΟΣ Α' ΤΕΥΧΟΣ 11-12. ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1944
 ΓΡΑΦΕΙΑ, ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 4 - ΤΗΛ. 29.193

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ, ΑΓΓΕΛΙΕΣ, ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ
 ἀπευθύνονται στὸ Διευθυντὴ τοῦ περιοδικοῦ, Μενάνδρου 4, Ἀθήνα. ΑΥΤΟΥ ΔΡΧ. 150

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΕΕΝΟΧ ΞΕΝΙΤΑΣ
 ΤΑΜΙΑΣ
 ΑΔΚ. ΚΟΓΚΑΛΙΔΗΣ
 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
 ΝΙΚ. ΑΠΑΤΣΙΑΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Τ' ἀναπάντεχα λυπηρὰ γεγονότα τῶν τελευταίων μηνῶν μοιραῖο ἦταν νὰ ἐπιδράσουν καὶ στὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς τοῦ περιοδικοῦ μας. Κ' ἐκεῖ ποὺ τὸ τεῦχος αὐτὸ ἦταν νὰ κυκλοφορήσει τὸν περασμένο Δεκέμβρη, μόλις κατορθώνει νὰ βγεῖ σήμερα. Ἔτσι ξεφύγαμε ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τὶς κανονικὲς μας προθεσμίες, ποὺ κι ἄλλιῶς ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς ἀκόμα εἶχαμε κάποια σχετικὴ καθυστέρηση. Αὐτό, βέβαια, διορθώνεται εὐκόλα καὶ θὰ διορθωθεῖ σύντομα. Ὅμως κανονικά, θὰ εἶχαμε τυπώσει ἄλλα πέντε τεύχη τουλάχιστον, ποὺ δὲν τᾶχομε τώρα. Καί, αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ζημιὰ ποὺ ἀπασχολεῖ τὸ στοχασμὸ μας τῆς στιγμῆς. Ἄς εὐχρηθοῦμε μόνον ἀποδώ καὶ πέρα νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἀσάλευτα ἐλεύθερη, εἰρηνικὴ καὶ μονιασμένη ζωὴ στὸν τόπον καὶ νὰ μὴ μᾶς παρουσιασεῖ κανένα πιά ἐμπόδιο στὴν ταχτικὴ καὶ κανονικὴ μας ἐμφάνιση.

Μὲ τὸ διπλὸ τοῦτο τεῦχος συμπληρώνεται ὁ πρῶτος τόμος τῶν «Χρονικῶν τοῦ Πόντου», ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὴ χρονικὴ περίοδο; Σεπτεμβρίου 1943 μὲ τέλος Αὐγούστου 1944. Δὲ θεωροῦμε ἀπαραίτητο νὰ κάμουμε ἀπολογισμὸ τοῦ ἔργου τοῦ περιοδικοῦ μας. Ὅσοι ἔχουν ὅλα τὰ τεύχη τοῦ τόμου, ἔχουνε μπροστὰ τους καὶ τὸ πολὺτιμο ὑλικὸ ποὺ εἶναι στὶς σελίδες του ἀποθησαυρισμένο γιὰ πάντα. Κι ὅσοι πάλι περιμένουν ὑποσχέσεις γιὰ τὴ μελλοντικὴ του προσπάθεια, ἄς ὀπλιστοῦν—ὅσοι δὲν ἔχουν—μὲ λίγη φαντασία, ἄς ὀραματισθοῦν στὴ βιβλιοθήκη τους ἄλλους ἐννέα τόμους σὲ διπλάσιο ἢ καὶ τριπλάσιο ὄγκο, κι ἄς ἀνασκουμπω-

θοῦν νὰ βοηθήσουν ὅσο καὶ σὲ ὅποια κατεύθυνση μπορεῖ ὁ καθένας γιὰ τὴ δημιουργία τους. Ὑλικὸ λαογραφικὸ, ἱστορικὸ κι ἄλλο ἀνάλογο μὲ τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ περιοδικοῦ μας ὑπάρχει πολὺ καὶ μπορεῖ νὰ συναχθεῖ κι ἄλλο ἀφθονο ἀπὸ τοὺς λογίους μας. Καὶ μέσα οἰκονομικὰ μποροῦν νὰ ἐξευρεθοῦν. Οἱ πραγματοποιήσεις αὐτὲς δὲν εἶναι ἔργο τῶν ἄλλων· εἶναι ἔργο τῶν πολλῶν· κι ὁ κάθε Πόντιος τὸ θεωρεῖ, βέβαια, τιμὴ του νὰ συμβάλει εἴτε μὲ τὴν πνευματικὴ συνεργασία του εἴτε μὲ τὴν ὑλικὴ συνδρομὴ του στὴν περίσωση τῶν κειμηλίων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἔχουν ἀναπτύξει οἱ πρόγονοί του στὴν ἀλησμόνητη μακρινὴ πατρίδα στὸ πέρασμα ὀλέκρων εἰκοσιπέντε συνεχόμενων αἰώνων.

Τύχη ἀγαθὴ ποὺ στὸ τεῦχος αὐτὸ δημοσιεύεται καὶ ἡ λογοδοσία τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου μας «'Αργοναῦται - Κομνηνοί» γιὰ τὰ ἔτη 1941 - 1944.

Δὲν ἀναλογεῖ σ' ἐμᾶς νὰ ἐξάρουμε τὸ ἐθνικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελέστηκε στὸ διάστημα τῶν δύσκολων καιρῶν τῆς σκοτεινῆς αὐτῆς τετραετίας, ἔργο ποὺ τιμᾶ ἀληθινὰ τὸ ποντιακὸ ὄνομα καὶ τὶς ἀναλλοίωτες ποντιακὲς παραδόσεις. Ἔχει ἐκεῖ, στὴ λογοδοσία, ἀρκετὰ καὶ γιὰ τὸ περιοδικὸ μας, ποὺ μᾶς διευκόλυνε ν' ἀποφύγομε κάμποσα ποὺ θᾶπρεπε νὰ ποῦμε ἐδῶ γιὰ τὸν ἀπολογισμὸ τοῦ περιοδικοῦ μας.

Δὲν νομίζουμε πῶς παρουσιάζεται ἀνάγκη νὰ συστήσουμε νὰ διαβαστεῖ μὲ προσοχὴ ἀπὸ κάθε πόντιο καὶ μὴ πόντιο

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΡΥΛΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΑΙ ΑΜΑΖΟΝΕΣ *

Του κ. ΛΕΩΝ. ΙΑΞΟΝΙΔΗ

«Τὸ τρίτον αὐ κατέπεφεν Ἀμαζόνας ἀντιανείρας» (Ιλιάς Ζ' 186)

Ἀμφίβιος εἶναι ὁ θρύλος τῶν Ποντιαδῶν Ἀμαζόνων. Μετέχει οὖτος τοῦ Μύθου καὶ τῆς Ἱστορίας.

Τὸ ὄνομα «Ἀμαζών» (χωρὶς μαστὸν) παράγεται (?) ἀπὸ τὸ ἀλφα τὸ στερητικὸν καὶ ἀπὸ τὴν λέξιν «μαζός» ἢ «μαστός», διότι, κατὰ Στράβωνα, «ἀπάσας δ' ἐπικεκαῦσθαι τὸν δεξιὸν μαστὸν ἐκ νηπίων, ὥστε εὐπετῶς χρῆσθαι τῷ βραχίονι πρὸς ἐκάστην χρεῖον, ἐν δὲ τοῖς πρώτοις πρὸς ἀκονισμὸν».

Αἱ Ἀμαζόνες εἶχον ἴδιον ἀνεξάρτητον βασιλεῖον ἐν Πόντῳ, ἐξικνούμενον ἀπὸ τοῦ Θερμῶδοντος ποταμοῦ μέχρι τοῦ Φάσιδος νῦν (Ριόν), μὲ πρωτεύουσάν τὴν Θεμισκυραν ἐν τῇ Ἀμισσηνῇ χώρᾳ. Ἡ ἀκμὴ τοῦ βασιλείου τούτου τοποθετεῖται μεταξὺ 1300—1200 π. Χ.

Παρ' Ὀμήρῳ αἱ Ἀμαζόνες λέγονται «Ἀντιανείραι» ἢ οἱ ἄνδρες πρὸς τοὺς ἄνδρας, ἀκούσας ὡς οἱ ἄνδρες πάντα μὲν τὰ ἔργα, ἴδια δὲ τὰ τοῦ πολέμου. «Τὸ τρίτον αὐ κατέπεφεν Ἀμαζόνας ἀντιανείρας».

Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὅτι αὐταὶ σκυθιστὶ ὠνομάζοντο «Οἰόρπατα» ἢ οἱ ἄνδρες «Οἰόρ γάρ (Σκύθαι) καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ (σημαίνει) κτείνειν».

* Δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα «ΒΛΑΑΣ» τοῦ Αὐονόγιου τῆς 16-2-45.
(1) Σ. τ. Δ. Ἑτυμολογία τῆς λέξ. Ἀμαζών βλέπε καὶ τὴν μελέτη Ι. Τ. Παμπρόκη, Νιότικος Ἀι-Γιόργης, «Χρονικά τοῦ Πόντου», Τεύχος 20, σελ. 38.

ἀκόμα, ὅλο της τὸ κείμενο. Καὶ εἴμαστε βέβαιοι πὼς κάθε ἀναγνώστης θὰ ἔχει τὴν πρόθυμη καλωσύνη νὰ ἐνημερώσει κάθε του συγγενῆ, κάθε του φίλο, κάθε του γνωστὸ πόντιο πάνω στὴν ἐργασία αὐτὴ καὶ σ' ὅλα τὰ ζητήματα γενικοῦ ποντιακοῦ ἐνδιαφέροντος ποὺ τονίζονται σ' αὐτὴ καὶ ποὺ θὰ θίγονται κάθε φορὰ ἀπὸ τίς στήλες τοῦ περιοδικοῦ μας, εἴσθε πὺν νὰ βάλουμε ὅλο μαζὺ ὅλα μας τὰ δυνατὰ γιὰ τὴν καλύτερη, τὴν ἀποτελεσματικότερη ἀντιμετώπισή τους καὶ στὸ μέλλον.

Ὁ Πίνδαρος λέγει ὅτι αἱ Ἀμαζόνες «ἐδρυσίχμαν δῖον στρατόν».

Αἱ Ἀμαζόνες ἐμάχοντο συνήθως μὲν ἔφιπποι, σπανίως δὲ πεζῇ. Οἱ ἵπποι τῶν ὠνομάζοντο «εὐσκαρθμοὶ» διὰ τὴν ταχύτητα, αἱ ἴδιαι δὲ «πολύσκαρθμοὶ» ὡς ταχύτατοι ἵππεύτριαι κατὰ τὰς μάχας. «Σῆμα πολυσκάρθμοιο Μυρίνης». (Ιλιάς Β' 814).

Αἱ Ἀμαζόνες κατ' ἔτος ἐπὶ δύο μῆνας ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς γείτονες Γαργαρεῖς «τεκνοποιίας χάριν». Τοὺς λοιποὺς δέκα μῆνας κατώκουν χωριστὰ εἰς τὸ βασιλεῖόν των. «Ἐκ δὲ τῶν τικτομένων τὰ μὲν θήλεα αὐταὶ ἔχουσι, τὰ δὲ ἄρρενα Γαργαρεῦσι διδῶσι». Ἐτρεφον δὲ τὰ τέκνα των «μὴ μαζῶ, ἀλλὰ γάλακτι φορβάδων». Ἐλάτρευον τὸν Ἄρην καὶ τὴν Ἄρτεμιν.

ΗΡΑΚΛΗΣ—ΘΗΣΕΥΣ—ΑΜΑΖΟΝΕΣ

Κατ' ἐντολήν τοῦ Εὐρυσθέως, ὁ Ἡρακλῆς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Θησέως ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Ἀμαζόνων διὰ νὰ ἀπαγάγῃ τὸν μαγικὸν ζωστήρα τοῦ Ἄρεως, ὃν ἔφερον ἡ βασίλισσα αὐτῶν Ἰππολύτη ἢ κατ' ἄλλους ἡ θυγάτηρ της Ἀντιόπη. Ὁ Ἡρακλῆς νικήσας τὰς Ἀμαζόνους ἀπέκομισε τὸν ζωστήρα, ὁ δὲ Θησεὺς ἐρασθεὶς τῆς Ἰππολύτης ἢ τῆς Ἀντιόπης—αἱ Ἀμαζόνες ἐφημίζοντο καὶ διὰ τὴν καλλονὴν των—τὴν ἀπήγαγεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς τὸν ὠραῖον Ἰππόλυτον, διὰ τὸν ἄδικον καὶ τραγικὸν θάνατον τοῦ ὁποῖου ὁ Εὐρυπίδης ἔγραψε τὸ γνωστὸν δράμα «Ἰππόλυτος».

Καίτοι σήμερον θὰ ἐθεωρεῖτο τιμὴ ὅτι ὁ Θησεὺς ἐγένετο Πόντιος γαμβρὸς καὶ ἡ Ἰππολύτη βασίλισσα τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τούτοις, αἱ Ἀμαζόνες, μὴ ἀνεχόμεναι τὴν προσβολὴν τῆς ἀπαγωγῆς τῆς βασίλισσας των, ἐξεστράτευσαν περὶ τὸ 1230 π. Χ. κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὁμοῦς ἠτήθησαν κατόπιν κρατερᾶς μάχης εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐκτοτε χρονολογοῦνται τὸ «Ἀμαζόνειον» καὶ οἱ «Τάφοι τῶν Ἀμαζόνων».

Ἡ περιφημία αὐτῆς Ἀμαζονομαχίας παριστᾶται εἰς διάφορα ἀνάγλυφα, ὃν τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ τοῦ ἐν Βάσσασι τῆς Ἀρκαδικῆς Φιγαλείας ναοῦ τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος, νῦν ἐν Ἰδιαιτέρᾳ αἰ-

θοῦση τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἰς τὸ Μουσεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΙ ΑΜΑΖΟΝΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΡΩΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Δύο θρυλικά ἀπαγωγαὶ ἔλαβον χώραν ἐκ Πόντου. Ὁ Ἰάσων ἀπήγαγεν ἐκ Κολχίδος τὴν Μήδειαν, ὁ δὲ Θησεὺς ἐκ Θεμισκύρας τὴν Ἰππολύτην ἢ Ἀντιόπην. Αἱ Ἀμαζόνες, καίτοι ἠτήθησαν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, δὲν ἐλησμόνησαν οὔτε τὴν ἕβριν τῆς ἀπαγωγῆς οὔτε δὲ καὶ τὸ γεγονός τῆς ἡττης των. Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, περὶ τὸ 1150 π. Χ., ἔδωκεν εἰς αὐτὰς τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐκδικήσεως, δι' ἃ καὶ συνετάχθησαν τῷ Πριάμῳ.

Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι κυρίως ἀφορμὴ τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου δὲν ἦτο ἡ ἀπαγωγὴ τῆς Ἑλένης, ἀλλ' ὁ ἀγὼν περὶ τὴν ἐκπόρθειν τῶν Στενῶν, ἅτινα ζηλοτύπως ἐφρούρει ὁ Πρίαμος ἔχων πρὸς τοῦτο φυσικοῦς συμμάχους τοὺς λαοὺς τοῦ Πόντου καὶ τῆς Βορείου Μικρασίας, μυθικῶν διὰ τὸν εἰς χρυσὸν καὶ ἀργυρον πλοῦτον των.

Κατὰ τὸν Βιργίλιον, αἱ Ἀμαζόνες μετέσχον τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ὑπὸ τὴν βασιλισσάν των Πενθεσίλειαν ταύτης ἠράσθη ὁ Ἀχιλλεύς, ὅστις καὶ τὴν ἐφόρευσε ἀρνηθεῖσαν νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν ἔρωτά του.

Γνωρίζομεν ἀπὸ τὸν Ὀμηρον ὅτι καὶ ἕνας κακόσχημος καὶ θρασὺς Θεροίτης ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ Βιργίλιος λέγει ὅτι ὁ φόνος οὗτος προῆλθεν ἐκ τῶν σφοδροτάτων παρατηρήσεων, τὰς ὁποίας ὁ Θεροίτης ἔκαμε πρὸς τὸν Ἀχιλλέα διότι ἀνάνδρως καὶ ἀνιπποτικῶς ἐρόνευσε μίαν γυναῖκα—τὴν Πενθεσίλειαν! Δι' ἃ καὶ καθηγητῆς τῆς Ἑλληνικῆς κ. Η. J. Rose ὠνομάζει τὸν Θεροίτην ὡς τὸν πρῶτον φεμινιστὴν καὶ τὸν πρῶτον μάρτυρα τῆς φεμινιστικῆς ιδεολογίας.

ΣΜΥΡΝΗ, ΕΦΕΣΟΣ, ΜΥΡΙΝΑ, ΚΥΜΗ—ΕΠΩΝΥΜΟΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ ΑΜΑΖΟΝΩΝ

Αἱ Ἀμαζόνες ἱδρυσαν πολλὰς ἀποικίας. Οὐ μόνον ἐπεξέτειναν τὸ βασιλεῖόν των μέχρι τοῦ Φάσιδος τῆς Κολχικῆς, ἀλλ' ἐφθασαν καὶ μέχρι τῆς Μαιώτιδος Λίμνης (τῆς Ἀζοφικῆς) κατὰ τρόπον λίαν ρωμαντικόν, ὡς τὸν περιγράφει ὁ Ἡρόδοτος (IV, 109—118).

Ἐξεστράτευσαν καὶ κατὰ τῆς Φρυγίας, τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Λυδίας μὲν νίκας καὶ ἡττας, ἀφίνουσαι ὁμοῦς πάντοτε τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς των διὰ τῆς Ἰδρύσεως ἀποικίων.

Αἱ βασιλίσσαι των κατὰ τὰς ἑκστρα-

τείας ταύτας ὠνομάζοντο: Σμύρνα, Ἐφεσος, Κύμη, Μύρινα κλπ. Αὐταὶ φέρονται, κατὰ Στράβωνα, ὡς κτίσασαι καὶ μὲ τὰ ἴδια των ὀνόματα βαπτίσασαι πόλεις: Σμύρνην, Ἐφεσον, Κύμην, Μύριναν κλπ. «Ἀμαζόνων ἐπωνόμους πόλεις τινὰς εἶναι φασί» καὶ γὰρ Ἐφεσον καὶ Σμύρναν καὶ Κύμην καὶ Μύριναν».

ΘΑΛΗΣΤΡΙΣ—Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Μία, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπὸ τὰς Ἀμαζόνας βασίλισσας, ἡ Θάληστρις ἦ, κατὰ Στράβωνα, ἡ Θαληστρία μὲ 500 Ἀμαζόνας μετέβη εἰς Ἰσταντίνον πρὸς συνάντησιν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἐρωτηθεῖσα διὰ τὸν λόγον τῆς ἐπισκέψεώς της ἀπήνησε: «τεκνοποιίας χάριν», καθ' ὅσον ἡ Ἀνθρωπότης καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἔπρεπε νὰ ἀποκτήσουν ἕνα καθαρόαιμον Ἡγεμονίδην τῆς ὀλκῆς ἐνὸς Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς ὀλκῆς μίας Ποντίας Ἀμαζόνος. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν ἐπιθυμίαν της ταύτην, καὶ μετὰ 13 ἡμέρας τὴν προέπεμψε μετὰ πολλῶν δώρων πρὸς τὴν ἐπικράτειάν της.

Ο ΑΜΑΖΟΝΕΙΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ

Ὁ Πομπήλιος ἀναφέρει ὅτι μεταξὺ τῶν στρατευμάτων τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος εἶρε καὶ Ἀμαζόνας. Ἐκ τούτου συνάγομεν ὅτι τὰ ὑπολείμματα τῶν Ἀμαζόνων ἐπέζησαν μέχρι τοῦ τελευταίου π. Χ. αἰῶνος.

Ἐκτοτε «Ἀμαζών» σημαίνει γενικῶς γυναῖκα πολεμαρχοῦσαν. Τὸ ἔθνος μας ἴδια ἀνέδειξε πολλὰς τοιαύτας.

Εἰς τὴν Βρετανικὴν Ἐγκυκλοπαίδειαν ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ μέγας ποταμὸς τῆς Ν. Ἀμερικῆς Ἀμαζόνειος ἀρχικῶς ὠνομάζετο «Μαρανιόν». Ὁ Ἰσπανὸς ἐξερευνητῆς Ὁρελλάνα ἀφηγήθη ὅτι τῷ 1541 ἦλθεν εἰς ρῆξιν μὲ αὐτόχθονας γυναῖκας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μαρανιόν, καὶ ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες αὐταὶ ἐπολέμησαν ὡς ἀληθινὰ Ἀμαζόνες, ἔκτοτε ὁ ποταμὸς μετωνομάσθη εἰς «Ἀμαζόνειον».

Ο ΠΟΝΤΟΣ—ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥ ΧΡΟΝΩΝ

Τὸ παρὸν ἄρθρον ἀποτελεῖ τὸ ἀπὸ τῶν σιτηλῶν τῆς προσφιλοῦς «Ἑλλάδος» ὑστατον ἐκ μέρους μου εὐλαβὲς πνευματικὸν μνημόσυον πρὸς τὴν Σκίαν τοῦ θρυλικοῦ Πόντου, τῆς δνειρώδους ἐκείνης καὶ ἀληθμονήτου Ἱερουσαλήμ τῶν παιδικῶν μου χρόνων. Καὶ τώρα:

Πνοάς Πρὸς οἶκον ἦδη τὰς δε πομπιμοὺς ὄρω. Εὖ δ' ἐς πάτραν πλεύσομαι.

Εὖ δὲ τὰν δόμοις Ἐχοντ' ἴδοιμεν, τῶν δ' ἀφαιμένοι πόνων».

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΑ ΕΚΑΤΟΛΟΓΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Το όρατο αυτό δημοτικό τραγούδι, είναι γνωστό, με διάφορες παραλλαγές, σ' όλους τους φίλους της ποιήσεως. Σχεδόν κάθε τόπος της χώρας μας έχει και την παραλλαγή του. Αναφέρω ιδιαίτερα δύο από τις πιο γνωστές αυτές παραλλαγές. Ωραιότερες και τις δύο, τη Ροδιακή, δημοσιευμένη από τον Παύλο Γνευτό στη σχετική ροδιακή συλλογή του και την άλλη, που ανέγραψε ο κ. Ν. Βέης από χειρόγραφο κώδικα των Μετεώρων, δημοσιευμένες πριν από πολλά χρόνια. Η παρακάτω Ποντιακή του παραλλαγή, γνωστή σαν παραλλαγή της Σινώπης, ανακοινώθηκε άμεσως μετά τις δύο αυτές δημοσιεύσεις, από τον Π. Δ. Μητρόπουλον Συναπλήν το ίδιο, που, από έρωτα στις Μοῦσες, συνέλλεγεν έρασιτεχνικά διάφορα «τραγούδια» της πατρίδας του. Δυστυχώς, από το ωραιότερο αυτό τραγούδι λείπουν μερικές στροφές και ειδικά μετά τα «Σε»

ράντα...» πριν από την τελευταία, που αν και δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς πως δημιουργούν χάσμα σοβαρό για το σύνολο, ωστόσο δεν είναι δυνατό να μη ληληθεί για την άπουσίαν τους. Δεν κατόρθωσα να εξακριβώσω αν σε νεώτερη ανακοίνωσή του—αν έγινε τέτοια—συμπληρώθηκε ή παράλειψη αυτή. Στη σημερινή ξαναδημοσίευσή του, για το σύγχρονο Ποντιακό κοινό, που είναι πιθανό να το άγνοει, συμβουλευόμαι την πρώτη ανακοίνωσή του από τον Π. Δ. Μητρόπουλον, ακολουθώντας πιστά το κείμενό του, όπως το σημείωσε ακούοντάς το από μία για όδόντα χρόνων (*). Η δημοφιλία του τραγουδιού αυτού είναι τόσο εκδηλη, ώστε θεωρώ περιττό να υπογραμμίσω τα χαρίσματα του ένα προς ένα. Το δημοσιεύω ασχολίαστο, για να το χαρείς μόνος του ό κάθε αισθαντικός αναγνώστης.

Γ. Μ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τα εκατόλογα της αγάπης

- "Όντας έχτιστεν κιβωτός και θεμελιώθεν κάστρος (1) και μαρμαρωθεν θάλασσα τρουγιούρου με τον άμμο, τότες έξευγεν και φιλι έξευγεν και αγάπη, τότε και γιός αγάπησε μιá κόρ' άπ' το παλάτι, και ξόδευσε στην πόρτα της έννια πύργων λογάρι, (2) και δεκαπέντε μάλαγμα και δυό μαργαριτάρι, και λόγ' άπό το στόμα της δεν μπόρεσε να πάρει. Μιά Κυργικη και μιá Λαμπρη και μιάν άγιαν ήμέρα, ξεβγήκεν κόρ' άφ' το λουτρό και γιός άφ' τόν περπέρη, και δύο συνευρέθανε στο σταυροδρόμ' άπάνω. Τότες ξεντράπεν κ' είπεν την—Κόρη μ' γώ άγαπώ σε.
- "Αν άγαπās αγάπα με, μá γι' άντρα δεν σε κάνω, γιαν' είσο' μικρός κι' άνήλιακος, καινούργιος στην αγάπη.
- "Φόρει τά χρυσοπάμπουλα (3) κ' έμβα σε περιβόλι, και δες και τις μικρές μηλιές και δες και τις μεγάλες μικρές μηλιές 'ναι κ' έφτασαν δσα με τις μεγάλες.
- Γίνεσαι πέτρα μ' πελεκās και φύλλο που κλαδεύεις, γίνεσαι και τ' άμπέλι μου άνάμεσα πελάου, ούτε χορτάρι να βρεθεί ούτ' άχυρο να πέσει;

(*) Βλ. περιοδικό «Παναθήναια» του 1910.
 (1) Είναι γνωστό πως ή Σινώπη, που τουρκικά λεγόταν «Σινάπ—καλεσή», στα διάφορα ντόπια «τραγούδια» λέγεται Κάστρο της Ωριάς; «2» όλα τα κάστρα ήηα και σ' όλα γύρσια, σαν της Ωριάς τόν κάστρο κάστρο δεν είδα.
 (2) Λογάρι = Περιουσία.
 (3) Χρυσοπάμπουλα = Υποδήματα.

- Γίνομαι πέτρα σ' πελεκώ και φύλλο που κλαδεύω, γίνομαι και τ' άμπέλι σου άνάμεσα πελάου, ούτε χορτάρι να βρεθεί ούτ' άχυρο να πέσει
- "Έναν τόν λέει λιερή και γιός άπολογάται.
- Μιά σ' είδα, μιá σ' αγάπησα και μιá τόν νουν μου πήρες, κλωνάρ' άφ' την καρδοῦλα μου ξεχώρισες και πήρες. Δύο τόν λέει λιερή και γιός άπολογάται.
- Δυό μάτια έχεις, λιγερή, και δυό ματιές μαραίνεις, και μένα που με τυραννείς τίποτε δεν κερδαίνεις. Τρία τόν λέει...
- Τριανάφυλλον έφύτευσα, κερά μου στην καρδιά σου, γλυκό νερό το πότισα μέσα στα σωτικά σου. Τέσσερα λέει...
- Τεσσερακάνδηλος σταυρός κρέμεται στο λαιμό σου, δλοι φιλοῦνε το σταυρό και γώ το μάγουλό σου. Πέντε τόν λέει...
- Πεντάχριστο (4) είναι πουλι το τρέχ' άπάνω κάτω, τά χείλη του στάζουν κρασί τά μάτια του φαρμάκι, και 'γώ διψώ και πίνω το για τη δική σ' αγάπη.
- "Εξη τόν λέει...
- Ξερδέχτηκα στα κάλλη σου και στην περπατησιά σου, και στο λιανό σου το κορμί, στην ωραιότητά σου. 'Εφτά κι' όχτώ λέγ' λιερή και γιός άπολογάται.
- 'Εφτά κάτω (5) 'ναι ούρανός κι' όχτώ 'ναι το ξαστέρι, όχτώ χρόνια περπάτησα για να σε κάμω ταίρι. 'Εννέα λέει...
- 'Εννιά βολές με έβαλε μένα μου στο κονδύλι, κ' έγώ για την αγάπη σου να περπατώ τεπίλι (6)
- Δέκα τόν λέει...
- Δέκ' άρχισε τά λόγια του και πέσο' τα δέκα δέκα, κι' άπό τά δέκα στα 'κατόν θενά λιγοθυμήσω.
- Είκοσι λέει...
- Είκοσι μήλα σ' έστειλα, κερά μου στο μαντήλι, διαλέχτηκα, μελέχτηκα τιά κόκκινά σου χείλη. Τριάντα...
- Τριάντα 'ργιές την έσκαψα την γή την στεργιωμένη, και κρύβω την αγάπη σου την μαργαριταρένη. Σαράντα...
- Σαράντα βρύσες με νερό κ' έφτά βουνά με χιόνι, μέσο' στην καρδιά μου βάλε τα και πάλε δεν παγώνει.
- ... ! ...
- 'Κατόν τόν λέει...
- Κάτω στα 'Ιεροσόλυμα και στοῦ Χριστοῦ το μνήμα, άγιάζονται, ξαγιαζονται και λέν και δεν έσοῦνται, κι' όταν με δώσεις το φιλι εκείνοι δλοι σοῦνται.
- Και πίσω στην τριανταφυλλιά πήρεν την παρθενιά της.

(4) Πεντάχριστο = Με πέντε χρωματισμούς.
 (5) Κάτω = Πατωματα.
 (6) Τεπίλι = Μεταμφιεσμένος.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ

Του κ. Γ. ΣΟΥΜΕΛΙΔΗ

Ανάμεσα στα συγγενικά ονόματα στη διάλεκτη του Πόντου συναντάει κανείς και τις λέξεις **λυκόπαππος**, για τον πρόπαππον και **λυκοκαλομάννα**, για την προμάμη και **ἀκρόπαππος**, για τον πάππο του πάππου και **ἀρκοκαλομάννα**. Τι ζητάνε ανάμεσα στην ιεραρχία των προγόνων μας ο λύκος και και ο άρκος (ή άρκουδα); Μήπως αναβαίνοντας βαθύτερα την άνωτα των γενών θα συναντήσουμε και... **πιθηκόπαππο** για να έχουμε έκτυπο στη γλωσσική μας παράδοση την περίφημη θεωρία της εξελίξεως του Δάρβιν;

Αλλά δεν πιστεύω να είναι τόσο τραγικά τα πράγματα.

Γιὰ τὸ **λυκόπαππο** ὁ **Ι. Βυλαβάνης** στὰ Ποντικά του γράφει, (τὴν πληροφορία λαμβάνω ἀπὸ σημειώματα τοῦ **Ε. Κούσης**): «Τοῦ δευτέρου πάππου, τοῦ διπλοπάππου **κομικῶς** λυκοπάππου κληθέντος, **ἐκ πορηχίσεως** καὶ ὁ τρίπαππος ἀρκόπαππος ἐπεκλήθη οὕτω καὶ λυκοκαλομάννα, διπλοκαλομάννα, ἀρκοκαλομάννα».

Ἡ ἔρμηνεία αὐτὴ μὲ τὸ «κομικῶς» καὶ «ἐκ πορηχίσεως» δὲν εἶναι ικανοποιητικὴ. Ὁ Κούσης, ἴσως ἐπιτυχέστερα, παράγει τὸ λυκόπαππος ἀπὸ τὸ γλυκόπαππος μὲ ἐκπτώση τοῦ **γ** ἀπ' τὴν ἀρχή. Τὸ γ στὴν κοινὴ δημοτικὴ καὶ στὸν Πόντο ἐκπίπτει συνηθέστατα ἀνάμεσα σὲ δύο φωνήεντα (**ἀμαίριευτος**, **φαεῖζω**, **τρούλιζω**, ἀλλά καὶ στὰ συμπλέγματα **γγ** (**σὺγαμπρος**), **γκ** (**καρδιακός**, **ἐγκάρδιος**), **γμ** (**πράμαν**), **γγ** (**συχαρίκια**), **ογ** (**Γεωργίικας**) **γλ** (**γλυκοχάραγμαν**), καὶ στὴν Ἀθήναια **λυκοχαράζει**, **λυσίδι** δημ. ἀντὶ **γλυσίδι**, **πολυφάδι**, [**Κύπρου ἀπογλωφάδι**] οὕτω καὶ **λυκοπάππος**, (ἐστὶ τὸ τονίζει ὁ Κούσης) καὶ **λυκοκαλομάννα**. Τὸ γλυκός-χαϊδευτικὸ ὅπως καὶ τὸ καλός: **μάννα—καλομάννα—γλυκοκαλλομάννα**.

Κατὰ παρόμοιον τρόπον ἐξηγεῖ ὁ Κούσης (Περιοδ. Κομνηνοὶ σελ. 434) καὶ τὸ **γλυκοχάντζα**. «Ἐστὶ λέγονται οἱ τελευταῖες 9 μέρες τοῦ Φλεβάρη καὶ οἱ πρώτες 9 τοῦ Μάρτη, ποὺ τὶς μέρες ἐκεῖνες κάνει συνήθως τσουχτερὸ κρύο. Τὸ β' συνθετικὸ παράγεται ἀπὸ τὸ **χαντζεζώ**, ποὺ σημαίνει τσουρουφλῶ. **Χαντζοκάτα** λέγεται ἡ γάτα γιατί χάνεται κοντὰ στὴ φωτιά καὶ συχνὰ τσουρουφλίζονται οἱ τρίχες τῆς στὸ μαγκάλι, στὴ θερμάστρα ἢ τὴν ἐστία. Ἐπειδὴ ἔτσι καὶ οἱ γέροι τέτιες μέρες χώνονται πολὺ κοντὰ στὴ φωτιά λέχτηκε, (κατὰ τὸν Κούση) (**γ**)**λυκοπαπποχάντζα** καὶ **ἐπειτα** μὲ κάποια τολμηρὴ συγκοπή, γιατί ἦταν πολὺ μεγάλη ἡ λέξη ἐγίνε **λυκοχάντζα**. Τέτοιες συκοπές δὲν εἶναι ἀγνωστες στὴ γλώσσα μας, **ἀρξοῦβαλος** (Τραπ.) ἀντὶ ἀρκουδοβούβαλος **ἀραποσιταμιὰ** Ἠπειρ. ἀντὶ ἀραποσιτοκαλαμιὰ, **ἀυγοκεμμένη** δημ. ἀυγολεμονοκομμένη.

Μόλα ταῦτα ἐπειδὴ καὶ ἡ ἔρμηνεία αὐτὴ εἶναι παρατραπημένη προσθέτει ὁ Κούσης: «Αὕτη ἡ περί τοῦ ἔκτυμου τῶν λέξεων τοῦτων ἡμετέρη γνώμη ἔρευνησάτω καὶ ἄλλος».

Γιὰ τὸ **ἀκρόπαππος** δὲ συνάντησα ἄλλη ἔρμηνεία ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παραπάνω τοῦ **Ι. Βυλαβάνη**. Ἴσως καὶ αὐτὸ σχηματίστηκε μὲ ἀντιμετάθεσιν τῶν συμφώνων **κρ** ἀπὸ τὸ **ἀκρόπαππος** (ἀκρινός, μακρινός πάππος, παππέπαππος).

Καὶ ἡ ἀντιμετάθεσιν δύο παρακειμένων γραμμάτων ἀπαντᾷ συχνὰ στὴ δημοτικὴ καὶ τὸ Ποντιακὸ ἰδίωμα. **Ἐκβάλλω—ἐγβάλλω** (στὰ χωρίῳ) **ἐβγάλλω Τραπ. ἀκέρβαλτος—ἀνέρβαλτος** ἐκβαίνω—ἐβγαίνω **ἀγρονότος—ἀργονότος ἀγραστήρ—ἀργαστήριον** **ἀδρεῦω—ἀρδεῦω βζήνω—σβήνω ζεβρός—ζερός** **ἐχρουμεῖ** Νικοπ. Πόντου **ἐρχομαι—ἀρθεπος** καὶ **ἀρθωπος—ἄθρωπος—ἀνθρωπος** (καὶ μὲ κάποια ὑπερπῆδησιν **πρικό** ἀντὶ **πικρὸ** κ.τ.τ.).

Τὸ **ἀκρόπαππος** δὲν εἶναι μαρτυρημένο, ὁσον τοῦλάχιστο γνωρίζω ἐγώ. Ἀλλ' εἶναι πολὺ τὰ σύνθετα ποὺ ἔχουν πρῶτο συνθετικὸ τὸ ἀκρο— καὶ ἀρχαῖα καὶ περισσότερα νέα. Καὶ τὸ Κρητικὸ **ἀκρογέροντας** μοιάζει πολὺ τὸ **ἀκρόπαππος**. Ἡ ἔρμηνεία ποὺ δίνει στὴ λέξη τὸ Ἱστορικὸ Λεξικὸ τῆς Ἀκαδημίας «ὁ ὄλιγον τι γέρον» δὲν ταιριγιάζει στοὺς στίχους ποὺ παραθέτει.

*Σὺν θές νὰ ἰδῆς ἄδρες καλοὺς καὶ ὀμορφά-
[ματωμένους]
ἄμ στὸ Φραγοκάστελλο, νὰ ναι τοῦ ἁγιοῦ
[Νικητά
νὰ ἰδῆς τοὶ νουὸς γιὰ τ' ἄρματα, τοὶ νῆ:
[γιὰ τὸ γαῖτάνι,
ἰὰ ἰδῆς καὶ το' ἀκρογέροντες πῶς παίζουν
[στὸ σημάδι.*

Ὅλοφάνερα ὁ ποιητὴς θέλει νὰ εἰπεὶ καὶ νέοι καὶ γέροι μάλιστα προχωρημένοι ὡς τὰ ἄκρα γέροι «οἱ πόρροσ ἡλικίας ἑλληκαότες» γιὰ νὰ ποῦμε στὴ γλώσσα ποὺ μεταχειρίζεται συχνὰ τὸ Ἱστορικὸ λεξικό. Ἐστὶ εἶναι καὶ τὸ **ἀκροσυγενής** Κρητ. «ὁ διὰ μεμακρυσμένης συγγενείας συνδεόμενος» κατὰ τὸ ἴδιο λεξικὸ **ἀκροτόπι** = μέρος ἀκρότατον **ἀκρότοπος** = ἀκρότατον τμήμα ἀγροῦ **ἀκροκαλός** = ἀρχεὶα καλός κ. ἄ.

Σίγουρα γιὰ νὰ γίνεῖ ὁ **ἀκρόπαππος**, **ἀκρόπαππος** μὲ τὴν ἀντιμετάθεσιν τῶν συμφώνων θὰ ἐβαλε τὴν οὐδᾶ του καὶ ὁ ἔγγονός του, ὁ λύκος, ὁ **λυκόπαππος**, ποὺ τὸν παρέσυρε «μὲ τὸ συγγενικὸ δίκαιο».

Ὅσοτε παίζουν καὶ τὰ γράμματα, καὶ μὲ τὸ «κρυφτοῦλι» τὸ γ, μὲ τὸ «λαγυεῦτό» τὰ ἄλλα **κρ** μᾶς φόρτωσαν γιὰ προγόνους τὸ **λύκο** καὶ τὸν **ἀκρο**, τὸ **λυκόπαππο** καὶ **ἀκρόπαππο**, τὴ **λυκοκαλομάννα** καὶ **ἀρκοκαλομάννα**.

ΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἌΛΩΝ ΕΘΝΩΝ

Του κ. Π. ΜΕΛΗΡΟΦΡΥΔΗ

Ἐνδιαφέρον ἰδιαιτέρον παρουσιάζει ἡ μελέτη τῶν σχέσεων τῶν Ποντιῶν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. μετὰ τῶν ὀπείων ἤλθον εἰς ἐπικοινωνίαν. Ἡ ἐπὶ αἰῶνας συμβίωσις ἑνὸς ἔθνους μετ' ἄλλου ἢ ἔστω καὶ ὀλιγοχρόνιος συγχρωτισμός, δημιουργεῖ δεσμοὺς καὶ προκαλεῖ διάφορα συναισθήματα, τὰ ὁποῖα ἡ λαϊκὴ φιλοσοφία ἀποθανατίζει εἴτε μὲ παροιμίας καὶ γνομικά, εἴτε μὲ ἀνέκδοτα γεμᾶτα μὲ ἀβίαστον σατυρικὴν διάθεσιν καὶ παρατηρητικότητα ἀξίαν λόγου, εἴτε μὲ ἀπλοὺς καὶ ἀπερίττους στίχους τῆς δημῶδους μοῦσης. Ἐν ἐπιγνώσει τῶν δυσχερειῶν τῆς ἐπιχειρουμένης μελέτης, προσέβην εἰς αὐτὴν διὰ νὰ δώσωμεν ἀφορμὴν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ σπουδαίου τοῦτου κεφαλαίου τῆς Ποντιακῆς λαογραφίας.

1ον ΤΟΥΡΚΟΙ

(ὁ **Τούρκον**, ἢ **Τούρκ' ἴσα**, τὸ **Τούρκ' ἰον**, οἱ **Τουρκανί**, εἴτε οἱ **Τούρκ' οἱ Τουρκ' ἰσάδες**, ἢ **Τουρκία**—ἡ **ἡῶρα** ἢ **πλήθος** Τούρκων **ἐκεῖ σὴν πολιτεῖαν πολλὰ Τουρκία ἔν**)=**κατοικοῦν πολλοὶ Τούρκοι. Τουρκέαν** (**μυρίζ'**)=**μυρίζει σάν Τούρκος. Τουρκέα**=ἡ ἰδιότης τοῦ Τούρκου **ἐσὺ πὰ τουρκέας μὴ πουλεῖς μας**=**μὴ μᾶς κάνεις τὸν Τούρκον, Τουρκίζω**=**γίνεσαι Τούρκος, μουσουλμάνος, Τουρκοπούλα** τὰ=**τουρκόπουλα**).

Ὁ λαὸς μὲ τὸν ὅποιον ἤλθεν εἰς περισσότεραν συνάφειαν ὁ Ποντιακὸς καὶ συνέζησεν ἐπὶ αἰῶνας ὡς γειτῶν, ὡς σὺνοικος, ὡς ὑπόδουλος μετὰ δυνάστου, ὡς χριστιανὸς μετ' ἀλλοθρήσκου, εἶναι ὁ Τουρκικὸς καὶ συνεπῶς ἑνδιαφέρον μέγα παρουσιάζει ἡ ἰδέα τῆν ὅποιαν ἐσχημάτισαν ἀμοιβαίως οἱ δύο σύνοικοι λαοί, ἐμβαθύναντες εἰς τὴν ψυχολογίαν ἐκατέρου καὶ ἀποκρυστάλλωσαντες εἰς φιλοσοφικά ἀποφθέγματα τὸ καταστάλαγμα πολυετοῦς πείρας καὶ γγνωίμας.

Εἶνε περίεργος, καὶ μᾶς φαίνεται ἐξ ἀρχῆς ἀντιφατικὴ ἡ περὶ τοῦ Τούρκου γνώμη τοῦ Ποντίου.

Ὁ Τούρκος ἤλθεν ὡς δυνάστης, ὡς κατακτητὴς εἰς τὸ ἐλευθέρων κράτος τῆς Τραπεζοῦντος, κατέλυσε τὴν Αὐτοκρατορίαν, προέβη εἰς ἐξισλαμισμὸν ἑνὸς σημαντικοῦ τμήματος τοῦ Ποντιακοῦ πληθυσμοῦ, κατῶκησε τὰ εὐφορώτερα χωρία, ἀπώθησας τοὺς Ἑλληνας εἰς ὄρεινά καὶ ἄφορα μέρη, προέβη διὰ τῶν ἀγρίων Γενιτσαρῶν καὶ τῶν ἀπαίστων φεουδαρχῶν (ντερέμπεϊδῶν) εἰς διαφόρους πιέσεις τοῦ ὑποταχθέντος λαοῦ, καὶ ἔν γένει ἐξησεν

ὡς δυνάστης μετὰ ὑποτελοῦς. Ἐπομένως φυσικὸν ἦτο ὁ ὑποτελὴς ὅστις, ὁ δοκιμάσας τόσα πικρὰ ποτήρια καὶ στερηθεὶς τοῦ ἱερωτέρου αγαθοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐλευθερίας, νὰ ἐπεφόρτιζεν εἰς τὸν τύραννον ὄλας τὰς κακίας καὶ τὰ ἐλαττώματα.

Καὶ ὁμοῦς δὲν συνέβη τοῦτο. Συνέβη μάλιστα ὀλοτελῶς τὸ ἀντίθετον. Ὁ Πόντιος ἐψυχολόγησε τὸν Τούρκον ἀκριβοδικαίως, ἄνευ προκαταλήψεως, ἄνευ πάθους καὶ ἀντὶ κακῶν τοῦναντίον ἐπαίνους ἐπεφύλαξε δι' αὐτόν.

Καὶ ἄς μὴ μᾶς ἐνζήλῃ τοῦτο. Πόντιοι Ἑλληνας καὶ Τούρκοι, γεννήματα τῆς αὐτῆς χώρας, μὲ ψυχολογίαν ὁμοίαν, συγγενεῖς ἴσως φυλετικῶς, πάντως συγγενεῖς ὡς προερχόμενοι ἐκ τῶν γηγενῶν τοῦ Πόντου Πελασγικῶν φυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἔνωρὶς ἐκχριστιανισθεῖσαι ἀπετέλεσαν Ἑλληνικώτατον τμήμα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, μὲ τὸν ἐξισλαμιτῶν ἑνὸς πολυπληθοῦς τμήματος τῶν Ποντιῶν, ἀπέτελεσαν ἕνα λαόν, τὸν ὁποῖον ἠθροσκεῖα διήρσεν εἰς Χριστιανοὺς—Ἑλληνας—καὶ Μουσουλμάνους—Τούρκους. Κατὰ βάθος ὁμοῦς ὄλοι ἦσαν Ἀνατολίται μὲ τὴν ψυχολογίαν λαῶν πρωτογόνων, πλήρεις ἀφελείας ψυχικῆς, εἰλικρινίας, εὐπιστίας, προσηλώσεως εἰς τὰ πάτρια. πιστεῶς εἰς τὸ πεπρωμένον, ἀφοσιώσεως εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων τῶν καὶ τὸν οἰκονομικὸν βίον. Ἐκ τοῦ λόγου δὲ τοῦτου ἐξηγουνται αἱ περὶ ἀλλήλων ἰδέαι, τὰς ὁποίας καὶ ἀναφέρομεν.

Ὁ Τούρκος κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ποντίου εἶναι:

Εἰλικρινής: «ὁ Τούρκον τὸ ἔχ' σὴν καρδίαν ἀτ' ἴκι κρύφτ' ἄτο», «διπροσωπίας ἴκ' ἔχ'», «ἔμπρῳ σ' καικὰ ἴκι λέει ἄλλα καὶ π'ῖσ' προσῳπ' σ' ἄλλα».

Φιλόξενος: Εἶναι πασίγνωστος καὶ παροιμιώδης ἡ φιλοξενία τῶν ἀνατολιτῶν, Τούρκων καὶ Ἑλλήνων, Κούρδων κλπ.

Μέρτ'ς=ἄνοιχοτήρης, χορτάτος. Φιλοξενῶν δὲν ἀποβλέπει εἰς ἀνταλλάγματα, ἀλλ' ὑποδέχεται τὸν ἕξνον μετὰ θερμῆς, τὸν τιμᾶ κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατόν τρόπον, τὸν προστατεύει ἐν ἀνάγκῃ, τὸν θεωρεῖ φίλον του. Χαρακτηριστικὴ ἡ φράσις: «Γέμε νεμέρτ' ἐκμεγινί! κόψ' ἀτζλίκ' ὄλτρισίν σενί!», «μὴ τρῶς τὸ ψωμὶ τοῦ τσιγγούνη! καλλίτερον ἀπόθανε τῆς πείνης».

Μερχαμετλής= Εὐσπλαγχνος καὶ μεγάλωψυχος πρὸς τοὺς ἀδυνάτους. Εἶνε παρατηρημένον γενικῶς ὅτι οἱ Τούρκοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ληστὰὶ καὶ κακοποιοί, δὲν

ἐπειράζαν γυναίκες και παιδιά, τῶν ὁποίων ἡ ἀδυναμία συνεκίνησε αὐτούς. Ποτε δὲν παρατηρήθη ἐν Πόντῳ τὸ ἀλλαγὸ οὐχί σπάτιον ἀποτρόπαιον θέαμα, νὰ φοβεύσουν οἱ λησταὶ κανένα και κατόπι νὰ τὸν ληστεύσουν. Τούναντιον πολλοὶ ἐμπειρόντες εἰς χεῖρας ληστῶν, ἐγλύτωσαν τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν και αὐτὴν τὴν περιουσίαν διὰ τῶν δακρῶν τῶν.

Γενναϊόψυχοι. Ὁ Τούρκος ἀγαπᾷ τὴν ἀνδρεία και ἐκτιμᾷ αὐτήν. Εἶναι παρ' ἄγνωστος ἡ ἀγάπη και ὁ θαυμασμός τῶν Τούρκων πρὸς τὰ ἐλληνικὰ παλληκάρια, ἔστω και ἂν ἤρχοντο οὗτοι εἰς σύγκρουσιν μετὰ τὰς τότε τούτους Ἀρχάς. Μετὰ θαυμασμόν ἀνέφερον τὰ ὀνόματα τῶν ἐλλήνων, πού διεκρίνοντο διὰ τὴν σωματικὴν δύναμιν και τὸ θάρρος τῶν, συχνά δὲ ἐπεζητοῦν εὐκρινῶς τὴν φιλίαν τῶν Ἀρκούντων δὲ χαρακτηριστῶς τὴν τουρκικὴν περὶ ἀνδρείας ἀντίληψιν τὸ γνομικὸν **Γιάτμα τικκί κιοκκισινί!** Κόϊ ἀρσλάν γεσίν σενί! (=Μὴν καταφύγῃς εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἀλεπούς ἀφες νὰ σὲ φάγῃ τὸ λεοντάρι. Ὁραία πράγματι ἀντίληψις περὶ τῆς γενναϊότητος και κόλαφος κατὰ τοῦ δόλου και τῆς ὑποκρισίας.

Εὐγνώμων. «Ὁ Τούρκον τὸ τρώει τὸ ψωμὶν κ' ἀναισιπάλ'» Ποτε ὁ Τούρκος δὲν λησμονεῖ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ ἄλλου. Ἐχομεν δὲ ἄφθονα παραδείγματα τούρκων, πού εὐεργετηθέντες ὑπὸ τῶν ἐλλήνων, ἔσωσαν κατόπι τὴν ζωὴν τῶν κατὰ τὰ δύσκολα ἔτη τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἢ ἀναπαύσαν τὴν εὐεργεσίαν, δοθείσης εὐκαιρίας.

Φράσις: Ἄμον Τούρκος ἴκι κρατεῖ νεστειάς διὰ τοὺς μὴ τηροῦντας τὴν ἠστέλιαν.

Ἄμον Τούρκος ἔν' ἢ τὸ κασίαν ἀτ' ἄμον Τούρκονος ἔν' ἢ ἐτούρκ' σεν δι' ἄνθρωπον σκληρόν και ἀγριον τὴν ὕψιν. (Εἶνε ἡ ἀνάμνησις τοῦ δυνάστου, πού ἐτυράνησεν ἐπὶ ἔτη τὸν ὑπόδουλον). «Ἐκ' σεν ἀτὸ κ' ἐτούρκ' σεν!» τὸ ἄκουσε και ἐθύμωσε πολὺ.

Ἀντιθέτως οἱ Τούρκοι εἰς τὸ πρόσωπον τῶν Ἑλλήνων ἐβλεπον λαόν φίλον, προηγμένον και συντελεσθὴν σοβαρόν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου, ἐξελθόντων δὲ τοὺς Ἑλλήνας ὡς μεταλλουργοὺς, ἐμπόρους, βιοτέχνους, ἐπιστήμονας, ὡς στοιχεῖον φιλόνομον και προοδευτικόν. Ἐξελθόντων τὴν τιμιότητα αὐτῶν ὡς ἐμπόρων και τὸν ἐντιμον οἰκογενειακὸν αὐτῶν βίον. Αἱ γυναῖκες τῶν Τούρκων ἀποκρύπτουσαι τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοὺς ὁμοεθνεῖς τῶν, εἰς τοὺς Ἑλλήνας παρουσιάζονται πολλάκις ἀκάλυπτοι και ἐδεξιοῦντο αὐτοὺς εἰς τὰς οἰκίας τῶν, ἀντιστοίχως δὲ οἱ Ἑλληνες ἐμπιστευόμενοι τὰς οἰκογενεῖας τῶν εἰς Τούρκους ἀγωγιάτας ἢ φύλακας, ἦσαν βέβαιοι ὅτι και μετὰ κίνδυ-

νον τῆς ζωῆς τῶν οἱ Τούρκοι θὰ προήσπιζον αὐτάς.

Διὰ τοὺς Ἑλλήνας οἱ Τούρκοι εἶχον τὰς ἐξῆς ἰδέας:

Ὁ Ἑλληὴν (γκιαούρ) ἂν βρῖοκῃ ὤμορφῃ γυναῖκα, λέγει: συγγενῆς μου εἶνε. Ἄν βρῖοκῃ ἐργασίαν, λέγει: γιορτὴ εἶνε. Ἄν βρῖοκῃ καλὸ φαγί, λέγει: νηστεία εἶνε. Ἡ σάτυρα αὐτὴ βεβαίως προήλθεν ἐκ θρησκευτικῶν λόγων, καθόσον ὁ μουσουλμάνος δὲν εἶχε τοὺς δεσμοὺς τῆς συγγενείας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, οὗτε τὰς πολλὰς ἐορτάς και νηστείας.

Ἄλλη: Ἀπὸ τοῦ φαίνεται ὅτι ὁ γκιαούρης δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ κτηρήσῃ;—Πίανει τὴν μεγαλύτερη πέτρα!

(Τουρκικὰ: γκιαουρούν βούρμιατζαγί νετὲν πελλι τιρ;—ταῖον μπουγιουγουνί κοπάρ. Ἐδῶ ἐκδηλος γίνεταὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ δυνάστου διὰ τὴν ἰσχύον του και ἡ περιφρόνησις πρὸς τὸν γκιαούρ.

Ἄλλη: Γκιαουρούν ἀχμαγῆ γιοκουδτὰ τσιγάρα! Ἴτδέρ=ὁ ἀνόητος γκιαούρης κεντρίζει στὸν ἀνήφορο.

Ἄλλη: Ὁ Τούρκος ἂν ἔχει λεπτά παίρνει και ἄλλην γυναῖκα. Ὁ Ἑλληὴν κίτζει νέο σπῖτι. Ὁ Ἀρμένιος ἀγοράζει κοσμήματα.

Ἡ ψυχολογικὴ αὐτὴ παρατήρησις τῶν Τούρκων εἶναι σπουδαιοτάτη, δεικνύουσα τὸς ἀντιλήψεις ἐκάστου λαοῦ περὶ τοῦ βίου και τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οὗτος ἐννοεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν πλοῦτον του. Καταφανὴς δὲ εἶναι ἡ κολακευτικὴ διὰ τοὺς Ἑλλήνας γνώμη, ὅτι ὡς πρῶτον μέλημα αὐτῶν ἔχουν τὴν ἀπόκτησιν εὐπρεποῦς κατοικίας, ἀπόδειξιν τοῦ προοδευτικοῦ και νοικοκυρευμένου πνεύματος αὐτῶν. Οἱ Τούρκοι λέγουσιν: Ἄρσλάν γιαιτουγού γερτέν μελλή τιρ; τὸ λεοντάρι γνωρίζεται ἀπὸ τὸ μέρος πού πλαγιάζει, δηλ. ἡ κατοικία εἶναι ὁ καθρέπτης τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστου ἔθνους.

Ἐν Πόντῳ ἐδημιουργήθη ἰδιαιτέρα τῆς σχέσεως μεταξύ Ἑλλήνων και Τούρκων, κυμαίνουμένη μεταξύ φιλίας και συγγενείας, και ἐπλάσθη ἡ ἐπιχωριάζουσα λέξις «κίρβας», ἀποδίδουσα ἀκριβῶς τὴν σημασίαν τοῦ ὁμηρικοῦ «ξένος». Ὅταν ὁ Τούρκος ὀνόμαζε τὸν Ἑλληνα «κίρβαν» τὸν θεώρει φίλον του, προστατευμένον του, φιλοξενούμενον εἰς τὸ σπῖτι του και φιλοξενῶν αὐτόν. Δὲν ἦσαν δὲ σπάνια ὀϊ κομπάριες μεταξύ ἐλλήνων και τούρκων, καθ' ὃς Τούρκοι παρίσταντο ὡς κομπάριοι εἰς στέφεις ἐλλήνων ἢ παρουσιάζοντο ὡς «σύντεκνοι» εἰς βαπτίσεις, καταβάλλοντες τὰ ἔξοδα και ἀντιπροσωπεύόμενοι ὑπὸ χριστιανῶν.

2ον ΑΡΜΕΝΙΟΙ

(Ἀρμέντις—τσα—ν'ον, Ἀρμενάντι', Ἀρμενία=ἡ χώρα και ὁ πληθυσμός

Ἐνίστε και Ἀρμενέος—οἱ).

Τὸ θρησκευτικὸν μῖσος ἐπεσώρευσεν ἐπὶ τῶν Ἀρμενίων πολλὰ ἔλαιτώματα. Εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ λαοῦ ὁ Ἀρμένιος ὑπῆρξεν ὁ ἀποδιοπομπαῖος τράγος, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνου ἔθεωρεῖτο δουλοπρεπής, δόλιος και ὑποκριτῆς, προσπαθῶν νὰ ὑποσκάψῃ τὴν θέσιν τοῦ συνδούλου του Ἑλλήνου Ἐναντι τοῦ δυνάστου, ἐνῶ ἐξ ἄλλου δὲν εὕρισκε χάριν οὕτε παρά τῶν τούρκων. Πόσον μέγαν ἦτο τὸ θρησκευτικὸν αὐτὸ μῖσος ἀποδεικνύει ἡ παρά τῷ Ποντιακῷ λαῷ ἐπικρατοῦσα γνώμη: ὅτι διὰ νὰ γίνῃ ἕνας Ἀρμένιος—ὀρθόδοξος, ἔπρεπε πρῶτα νὰ *τουρκίζῃ!* Καὶ ὁμοίως εἰς τὰ φοβερά ἔτη τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ὅποτε ἐν Πόντῳ διεξήγετο ἡ ἐξόντωσις τοῦ Ἀρμενικοῦ στοιχείου, πολλοὶ Ἑλληνες μετὰ κίνδυνον τῆς ζωῆς τῶν ἔσωσαν οὐκ ὀλίγους Ἀρμένιους, ἀποκρύψαντες αὐτοὺς και βοηθήσαντες παντοιοτρόπως...

Περὶ τῶν Ἀρμενίων ὑπῆρχον αἱ ἐξῆς φράσεις:

Ἄμον Ἀρμέντις = δι' ἄνθρωπον βραδυκίνητον, ἀργοποροῦντα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου τινός. Χάσον ἀτόν τὸν μάλαμᾶζ! Ἄμον Ἀρμέντις ἐφτάει τὴν δουλείαν ἀτ'.

Ἰνάτι'ς ἄμον Ἀρμέντις=Φημίζεται τὸ Ἀρμενικὸν πῆσιμα και ἡ φράσις λέγεται δι' ἄνθρωπον πείσιμονα, τοῦ ὁποίου ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ μετατρέψῃ τὴν ἰδέαν. Ἄμον Ἀρμέντις «τδῆ» εἴπεν, ἄλλ' «κὶ κλώδκεται». Ἄς ἔν καλὰ τ' Ἀρμεντίον τ' Ἰνάτι σ'.

Οἱ Ἀρμένιοι ἐθαυμάζοντο διὰ τὴν ἀλληγγύην πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς τῶν και ὑπῆρχεν ἡ φράσις: ἀτόιν' ἄμον Ἀρμενάντι' κρατοῦν χῆρ' εἶνας τὸν ἄλλον δη' σάν Ἀρμενίοι ἄλληλουποστηρίζονται.

Ἄμον Ἀρμενγόποπας κρούει. Ἐπιπλήττοντες τὰ μικρὰ παιδία πού ἔβερν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο ἔλεγαν: ἄμον Ἀρμενγόποπας κρούς ἢ ἄμον Ἀρμενγόποπας κρούς ἢ ἄμον Ἀρμενγόποπας κρούς τῆς φράσεως αὐτῆς ἀγνωσθ.

Τὸ θρησκευτικὸν μῖσος, ἀρχὴν ἔχον τὸν χωρισμὸν τῶν Ἀρμενίων ἀπὸ τῶν ὀρθόδοξων, ἐκορυφώθη συνεπεῖρα τῶν γνωστῶν ἀγῶνων τῶν Ἀρμενίων πρὸς ἀπόκτησιν δικαιωμάτων ἐπὶ τὸν Παναγίου Τάφου, και μεταξύ τοῦ Ποντιακοῦ πληθυσμοῦ ἐκυκλοφόρουν διάφορα ἀνέκδοτα ἐξ ἀπτονα τὸ φυλετικὸν μῖσος. Οὕτω δὲ τοὺς Ἀρμενίους ὀνόμαζον μουρτάρτες (ἀκάθαρτους), προσπαθοῦντας νὰ μουρταρίζ'νε τοὶ Ῥωμαῖοι. Περιέργως δὲ τὸ μῖσος τοῦτο συνεμερίζοντο και οἱ τούρκοι (μῖσος βεβαίως φυλετικὸν και οὐχ

θρησκευτικὸν) και περιφρονοῦντες τοὺς Ἀρμενίους τὸς ὀνόμαζον Πίς (ἀκαθάρτους).

Αἰρετικὸς ἄμον Ἀρμέντις ἢ ἄμον Ἀρμέντις ἀτὸς αἰρεσίν ἔχ' ἢ δι' ἄνθρωπον κάμνοντα τοῦ κεφαλίου του, παρδίας τὰς συστάσεις τῶν ἄλλων. Τ' ἀποψιζνὸν τὸν ξεργον οὐλ' κρατοῦν' ἢ, κὶ' ἀτὲ ἐθαεῖς αἰρεσίν ἔχ' ἢ, ἐπῆρην τὸ μαλλίν και κάμν'.

Ἄμον Ἀρμέντις Παναγία= δι' ὠραϊαν γυναῖκα ἀτόσον κ' ἔμορφος ἐν' ἄμον Ἀρμέντις Παναγία,

Λέγονται οἱ Ἀρμένιοι και Ἀριστεροὶ ἢ Ζεβροί, διότι ποιοῦντες τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ κτυποῦν πρῶτα εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν και ἔπειτα εἰς τὴν δεξιὰν.

3ον ΚΟΥΡΤΟΙ

(Κούρτον, θηλ. Κούρτσα οὐδ. Κούρτικον. Πληθ. οἱ Κούρτι' και οἱ Κούρτάν'. Τόπος Κουρτία).

Μετὰ τοὺς Καρδούχους (Κούρδους) εὗρισκοντο οἱ Πόντιοι εἰς καλὰς γειτονικὰς σχέσεις. Δι' αὐτοὺς εἶχον τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι εὐσώμοι, ἀνδρεῖοι, ὄραῖοι, φιλόξενοι, ταῦτοχρόνως δὲ ἀξιοστοι και ἀπολίτιστοι. Εἰς τὴν Ποντιακὴν ποίησιν ὁ ὠραῖος και ἀνδρεῖος ὀνομάζεται Κούρτος. Παράβαλε τὸν στίχον τοῦ μοιρολογίου.

Κούρτος και Κουρτομάνικος, ἐλληνικὸν παλλικάρη, ὅπου βλεπομεν ὅτι τὸ κοσμητικὸν Κούρτος (ὡμορφος, δυνατὸς) συμπληροῦται μετὰ τὸ ἐλληνικὸν (ἀνδρεῖος, τολμηρός), οὕτω δὲ παρέχεται πλήρης ἡ εἰκὼν τοῦ παλληκαριοῦ (ὄραῖον, μεγαλόσωμον, ριψοκίνδυνον, τολμηρόν).

Ἄμον Κούρτσα=ὄραῖα σάν Κούρτσα (διαφέρει ἀπὸ τὴν φράσιν ἄμον Ἀρμέντις Παναγία, ὅπου ἐξαίρεται ἡ ὠραιότης τοῦ προσώπου, ἐνῶ ἄμον Κούρτσα ἐξαίρεται πρὸ παντὸς τῆς ὡμορφῆς τοῦ σώματος: ἔχει δηλ. ὄραῖο σῶμα, ὑψηλὴ, καλοκαμωμένη). Ὑπῆρχε και ὄνομα γυναικῶν Κούρτσα ἢ Κουρτέσσα, πολλαχοῦ δὲ συναντῶνται ἐπιθέτα: Κουρτάντ', μεταφρασθέντα εἰς Κουρτίδης.

Οἱ Κούρδοι ἦσαν φιλέλληνες και μετὰ προθυμίας ἐφιλοξενούσαν τοὺς Ἑλλήνας εἰς τὰς οἰκίας τῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τῆς ἐπιμιξίας μετὰ τῶν Κούρδων εἰσῆχθησαν εἰς τὸν Πόντον ἡθῆ τινὰ Κουρδικὰ και χοροὶ (τὸ Κούρτιον, χορευόμενον χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ Ποντιακὸ τραγοῦδι δι' αὐτό, τὰ δὲ βήματα και ὁ ρυθμὸς του ἐπιβεβαίουν τὸ ὄνομα ὅτι οὐδὲν τὸ Ποντιακὸν ἔχει ἀλλὰ παρελήφθη παρά τῶν Κούρδων). Ἐκτὸς τοῦ χοροῦ τούτου και τὸ τρομα-

χτόν (χορευόμενον με τὸ κλασσικὸ τραγοῦδι "Ἐτερον κ' ἢ λυγερὴ καὶ τ' Ἐρζερουμί" (με τὸ τραγοῦδι του Ἐρζερούμ οὐζοῦν—ντὲ κιαλ-κιάλ), ομοιάζον πολὺ με Κούρδικους, ἀπαντῶνται δὲ ἐν Πόντῳ εἰς παλαιότερους χρόνους ἴχνη τῆς συνθηθείας τῶν Κούρδων, νὰ τυλίσσωσι σφικτὰ τὰς κεφαλὰς τῶν βρεφῶν με πανιά, οὕτως ὥστε νὰ ἐπιμηκύνουσιν αὐτὰς (νὰ καταστήσωσι τὰ τέκνα τῶν δολιχοκέφαλα). Εἰσῆχθη δὲ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ τῶν μεσογείων, ὅπου ἐγεινῆζον οἱ Κούρδοι, ἡ παροιμία Γιά χάρο—γιά μάρο! ἢ τὸ ἐνᾶ κάνει, ἢ τὸ ἄλλο, λέγε κάτι τὸ ὀριστικόν. Ἐπίσης ἡ φράσις Κουλοῦτδε χαλχάνε ζοῦρτο μεϊτάνε! Ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὸ «ἰδοῦ ἢ Ρόδος Ἰδοῦ καὶ τὸ πῆδημα».

Τοὺς Κούρτους ἐθεωροῦσαν ἀξέστους καὶ ἀγραμμάτους, ἢ δὲ φράσις ἄμον Κούρτος σημαίνει κούτσουρο, ἀνεπίδεκτος μαθήσεως.

Οἱ Κούρτοι ἐθεωροῦντο περίφημοι κλέπται, ὑπῆρχε δὲ δι' αὐτοὺς ἡ ἐξῆς παράδοσις: Οὐντάν θὰ ἐσταύρωναν τὸν Χριστόν, ἔγκαν πέντε καρφία ἔθηκαν ἑκεκὰ κ' ἐρχίνεσαν νὰ καρφῶν' ἄτον. Ἄμαν ἔνας Κούρτος χωρὶς νὰ ἐγροκοῦν ἄτόν, ἔκλεψεν τ' ἕναν τὸ καρφὶν κι' ἄετο' πὰ τὸν Χριστόν ἐσταύρωσαν μονάχον με τὰ τέσσερα καρφία. Ἄπ' ἀτότες κιάν' ὁ Χριστὸν ἐδέκεν τοὶ Κουρτάντας τὴν ἄδειαν νὰ κλέφ'νε ὅσον τὸ ἐχωρεῖ σὴν βούραν ἄτου ἀπέο'...

4ον ΠΕΡΣΑΙ

(*Αιζάμ'ς*, πληθ. *Αιζάμ' Αιζαμία* καὶ *Πέρσας*, πληθ. *Περσάδες* καὶ *Περσάντ'.*)

Διὰ τοὺς Πέρσας, παρ' ὄλην τὴν γειτονίαν τῶν μετὰ τοῦ Πόντου δὲν ἀπαντᾶται εἰς τὴν Ποντιακὴν κανεὶς χαρακτηρισμὸς, παρὰ μόνον ἡ ἔννοια τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ Ἄμον Πέρσας φανατικός. Φαίνεται ὅτι λόγῳ τῆς ταυτότητος τῆς θρησκείας Τούρκος καὶ Πέρσης ἐθεωροῦντο ὡς ἐν ἕνος, ἐφόσον καὶ οἱ δύο ἦσαν μουσουλμάνοι.

5ον ΤΣΑΠΝΗΔΕΣ

(*Τσαπνής*, θηλ. *Τσαπνίτσα*, χώρα *Τσαπνία*).

Οἱ Τσαπνήδες εἶνε λαὸς νομαδικός, ἰθαγενὴς τοῦ Πόντου, Ἄμον Τσαπνής = σκληρόκαρδος, ἄγριος, τὸ κατοῖν ἄτ'ς ἄμον Τσαπνίτσα ἔν' = ἀπαίσιος, αἰμοβόρος.

Οἱ Τσαπνήδες φημίζονται καὶ ὡς κλέπται δεινοί.

6ον ΛΑΖΟΙ

(*Λάζος* πληθ. οἱ *Λάζ'*, χώρα *Λαζία*).

Κοινὴ εἶνε ἡ ἰδέα Τούρκων καὶ Ἑλλήνων ὅτι οἱ Λαζοὶ εἶε ἀνδρείοι καὶ καλοὶ χορευταί. Λάζ οὐσαγοῦ = λαζόπουλο, λαζάκι, παλληκάρη (ἐξυπακούεται καὶ κομπῆς, γιοσμᾶς).

7ον ΓΕΝΟΥΗΝΣΙΟΙ

(*Δζινιβί'ης*, πληθ. *Δζινιβίζ'*).

Τὸ ἐπίθετον Δζινιβίζ' ἀπαντᾶται εἰς ἀρκετὰ χωρία (Δζινιβίζης, Δζινιβίδης). Ἡ ἀνάμνησις τῶν Γενοηνοίων. ποῦ ὁ πῆρχον εἰς Τραπεζοῦντα μέχρι τῆς ἀλώσεως αὐτῆς, ὀφίσταται, θεωροῦνται δὲ οὕτοι ὡς φιλάργυροι καὶ δόλιοι. Γνωστὴ δὲ ἡ φράσις = Δζινιβιζτάν καλμά = εμεινεν ἀπὸ τοὺς Γενοηνοίους, δηλ. εἶνε ἀρχαιότατον.

Ἄμον Δζινιβίτσοσ = δόλιος, φιλάργυρος, πανοῦργος.

8ον ΕΒΡΑΙΟΙ

(*Εβραῖος* καὶ *Εβραῖον*, θηλ. *Εβραῖσσα*—νον, *Εβραῖτα*, περιληπτ. = πολλοὶ Ἑβραῖοι *Ἐκει σὴν πολιτείαν πολλὰ εβραῖτα ἔν'.*)

Καὶ τοὺς Ἑβραίους ἐγνώρισαν οἱ Πόντιοι ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐν Πόντῳ Ἑβραῖοι δὲν ὑπῆρχον. Συνεπῶς οἱ Ἑβραῖοι ἐθεωροῦντο α) σκληρόκαρδοι. Ἄμον Ἑβραῖος ἢ ἀνάθεμά τον, τὸν Ἑβραῖον καὶ τὸ λαϊκὸν τραγοῦδι λέγει: Ἀνάθεμα τὴν μάνναν σου, τὴν τσοῦναν, τὴν Ἑβραῖσαν!

β) φιλάργυροι ἄμον Ἑβραῖος ἢ ἄμον τσιφούτ'ς.

Ἐλέγοντο καὶ ἀλάδωτοι ἢ παλαιοί.

9ον ΓΕΩΡΓΙΑΝΟΙ

(*Γκιουρτζής*, *Γκιουρτζήσα*, Χώρα *Γκιουρτζία*, ἢ.)

Φημίζονται διὰ τὴν ὠραιότητά των Γκιουρτζή γκιουζελί ὠραία Γεωργιανή. φράσις: ἄμον Γκιουρτζίας γεσίρ = σὴν αἰχμάλωτος τῆς Γεωργίας δι' ἄνθρωπον πολυβασανιζόμενον, τυραννοῦμενον ἐπὶ πολὺ ἀνελιπῶς.

10ον ΦΡΑΓΚΟΙ

(*Φράγκος*—σσα, χώρα *Φραγκία*, ἢ.)

Ὅταν λέγουν διὰ κάποιον ἄμον φράγκος ἐννοοῦν: νεωτεριστής, περιφρονητής τῶν παραδόσεων.

11ον ΑΓΑΡΗΝΟΙ

(*Αγορενόν*, ἔσσα).

Ὡνομάζοντο οὕτω οἱ Τούρκοι διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ λέξις ἀντιληπτὴ. Ἐλέγοντο καὶ ἄπιστοι.

Εἰς τὴν ποίησιν συχνὰ ἀπαντᾶται ἡ λέξις: Ἐλέπν' ἄτόν Ἀγαρενοί, ζελεύ' ἄτόν οἱ Τούρκοι.

12ον ΣΑΡΑΚΗΝΟΙ

(*Σαρακιανόν*). Ἀπαντᾶται μόνον εἰς τὴν ποίησιν:

Σαρακιανοὶ ἀγροίκιστοι κρατοῦν τὰ παραστάρᾶ (τοῦ Ἄδου). Τὸ ὄνομα Σαρακιανοὶ καὶ Ἀγαρενοὶ συνήθως ἐναλλάσσονται, πάντοτε δὲ ὑπονοοῦν τοὺς Τούρκους ὡς ἐπιδρομεῖς.

13ον ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

(*Ὁ Βούλγαρον*, *Βουλγάρτσα* ἢ *Βουλγάραϊνα*).

Τὴν ἰδέαν τῶν ποντίων περὶ Βουλγάρων χαρακτηρίζει ἐπαρκῶς ἡ φράσις: ἄμον Βούλγαρος = σκυθρωπός, ἀμίλητος, καθὼς καὶ ἡ παροιμία Βούλγαρος ἔρθεν κ' ἐδέβεν καὶ σελαμετλίχ' ἔδωκεν = σὴν Βούλγαρος ἐπέρασεν ἀμίλητος, ἀκοινώνητος.

14ον ΚΙΡΚΑΣΙΟΙ

(*Τσερκέζον*—αινα). Ἄμον *Τσερκέζος* καλοντυμένος, κατσαρομάλλης, ἀπότομος.

15ον ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ

(*Μισίρ* τό, = Αἴγυπτος).

Ὅταν ὠμίλουν διὰ τὴν Αἴγυπτον ἐννοοῦσαν χώραν εὐφορον, πλουσίαν μακρινήν.

Φέρ' ἄσ' ἰσὴν Πόλιν μάστοραν κι' ἄσὸ Μισίρ ἀργάτην.

Φαίνεται χάριν πολυτελείας ὁ ἐρωτευμένος νέος φέρει μαστόρους ἀπὸ τὴν Πόλιν καὶ ἐργάτας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὸν τάφον τῆς ἀγαπημένης του.

Ἄλλοῦ: γιὰ τ' ἄτεν σὴν Πόλ' θὰ πάγω σὸ Μισίρ' θὰ κατηβαίνω.

16ον ΤΑΤΑΡΟΙ

(*Τάταρον*, *Τατάραινα*, χώρα *Ταταρία*).

φράσις: Ἄμον Τάταρος ἢ ἄμον Ταταροπούλα = εὐπόλιτος, ἀβράκωτος, λερωμένος.

17ον ΤΕΡΕΚΕΜΕΔΕΣ

Λαὸς Καυκάσιος. φράσις ἄμον Τερεκεμέδες ὑβριστικῶς = αἰμοβόρος, ληστής. Ἡ περὶ Τερεκεμέδων ἰδέα προέρχεται βεβαίως ἐκ τῶν Τούρκων, ἐφόσον οἱ Πόντιοι δὲν ἦλθον εἰς συνάφειαν με τὸν λαὸν αὐτόν.

18ον ΚΟΚΚΙΝΟΙ

(*Κόκκινοι* = Ἐρυθῖνοι, τουρκ *Κιζίλ πιάδ*).

Διὰ τοὺς Κόκκινους ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι εἶνε λαὸς με ἦθη καὶ θρησκευτικὰς πεποιθήσεις μίγμα χριστιανισμοῦ καὶ Μουσουλμανισμοῦ. Τοὺς Ἑλληνας ἀγαποῦν καὶ εὐχαρίστως φιλοξενοῦν. Οἱ θρησκευτικοὶ αὐτῶν ἀρχηγοὶ Ταῖτ' = (πατέρες) εἶνε κληρονομικοί. φράσις: ἄμον Κόκκινοι ταράουνταν, δι' ἀνθρώπους μὴ σεβομένους τοὺς συγγενικοὺς δεσμοὺς ἀλλὰ νυμφευομένους συγγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι οἱ Κόκκινοι εἰς ὀρισμένην ἡμέραν συνερχόμενοι ἐντὸς τοῦ τεμένους τῶν προβαίνουν εἰς ὄργια.

19ον ΑΡΑΒΕΣ

(*Αράπ'ς*—παινα, *Αραβία* καὶ *Αραπισιάν*).

Συνήθως γίνεται σύγχυσις τοῦ ἐθνικοῦ Ἀράπ'ς μετὰ τοῦ μυθολογικοῦ Ἀράπ'ς = Ἀράπης. Ἄμον Ἀράπ'ς = μαῦρος.

20ον ΜΟΛΔΟΒΛΑΧΟΙ

(*Μολδοβάνον*—ντσα, χώρα *Βλαχία*).

Μόνον εἰς τὴν φράσιν Μολδοβάνον τὸ χτήνον σὴν ἀνελάδα Μολδοβλαχίας, διὰ γυναῖκα σωματώδη, χονδρὴν, ἐξυπακουμένου καὶ ἀνόητη: Περίπου ἡ αὐτὴ σημασία τῆς φράσεως ἄμον Τσόλδχαινας χτήνον».

21ον ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ

Τσιγάνον, *Τσιγγενές*, *Ἐλεντζής* (κοσκινᾶς), *Ποῦδᾶς ἄβα*) Πάντοτε με περιφρονητικὴν σημασίαν: ἀκάθαρτος, φιλάργυρος, ζητιάνος. Παροιμία: ὁ Ποῦδᾶς Παῦδᾶς κ' ἰ γίνεται = ἀδύνατον ν' ἀλλάξῃ φυσικόν.

22ον ΜΙΓΓΡΕΛΟΙ

(*Μεγγρέλον*, οἱ *Μεγγρέλ*). Εἰς τὴν φράσιν: ἄμον Μεγγρέλος = ἀλύγιτος, ὀλόγιος κ' ἰ συγκλιθκεται.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΑΥΡΙ

Αι ασχολίαι τῶν κατοίκων τοῦ Σταυροῦ, ὅπως καὶ κάθε ἄλλης περὶ οἴκης, ἀποτελοῦν θέμα ἐνδιαφέρον καὶ ἀξιόλογον. Προσουςιάζουσι ἐλὼν πλουσίαν καὶ ποικίλην ὄχι μόνον ἀπὸ πραγματικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ γλωσσικῆς καὶ λαογραφικῆς ἀπόψεως. Τὸ κεφάλαιον αὐτὸ εἶναι πολὺ στενῶς συνδεδεμένον μὲ τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ καὶ πρέπει νὰ ἐρευνηθῆ ὑπομετρώως καὶ νὰ μελετηθῆ ἐπισημασμένως. Ἐπειδὴ ὁμως αἱ σημεριναὶ συνθήκαι δὲν εἶναι εὐνοϊκαὶ διὰ μίαν ὁλοκληρωτικὴν καὶ ἀρτιαν ἐργασίαν, ἢ παραοῦσα περιορίζεται εἰς ἀπλὴν σκιαγραφίαν τοῦ θέματος. Διὰ νὰ κατατοπισθῆ καλύτερον ὁ ἀναγνώστης, παραθέτομεν προεισαγωγικῶς μερικὸς διασπαστικὰς σημειώσεις.

Ἡ κοινότης Σταυροῦ (Χιλδιδίας) κατελάμβανε εὐρείαν ἐδαφικὴν περιοχὴν, κειμένην μεταξὺ Μαιζούκας, Μουζζαίνης καὶ Κρόμνης ἐπὶ ὄροπεδίον, κλυτῶν καὶ κοιλιάδων τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Παρναδίου τῆς (Κουλάτ', 'Αεσοῦ') ἐπὶ ὑψιπέδου ἀπὸ 2.000 μ. καὶ ἄνω ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς Μαύρης θαλάσσης (1).

Ὁ χειμῶν διαρκεῖς σχεδὸν ἑξὶ μῆνας ('Ὀκτώβριος—Μάρτιος) καὶ ἡ ἀνοιξὶς μαζὶ μὲ τὸ θέρος ἄλλως ἑξὶ μῆνας ('Απρίλιος—Σεπτέμβριος). Αἶναι εὐνόητον ὅτι αἱ ασχολίαι τῶν κατοίκων διεμορφώθησαν καὶ ἐξελιχθησαν σύμφωνα μὲ τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας τοῦ τόπου.

Εἰς προγενεστέραν ἐποχὴν, κυριώτερα ἀσχολία ὑπήρξαν ἡ κτηνοτροφία. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς λειτουργίας τῶν μεταλλείων, οἱ περισσότεροι κάτοικοι ἠσχολοῦντο εἰς τὴν μεταλλουργίαν μέχρι τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Ὅταν ἀπεγνωσμένη ὁ τόπος ἀπὸ τὰ δάση καὶ ἀπεκαλύφθησαν ἐκτάσεις γόνιμοι, ὁ λαὸς ἐστράφη πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ἡ παραγωγή ηἰξήθη πολὺ καὶ ὁ τόπος εἶχε αὐτάρκειαν εἰς σιτηρὰ. Πολλοὶ ἀγάδες (κρυφοὶ) καὶ προὔχοντες ἀπέκτησαν προσδοφόρα κτήματα. Ἀλλὰ ἡ κατάστασις αὐτὴ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρόν. Ἐπηκολούθησε σειρά δοκιμασιῶν καὶ καταστροφῶν. Οἱ εὐφροὶ ἄγροὶ κατεστράφησαν ἀπὸ καλλιῶν τοῦ ἐδάφους (16ου καὶ 18ου αἰῶνα) καὶ ἀπὸ φοβεροῦς πλημμύρας (1886). Ἡ παραγωγή ἐμειώθη καὶ ὁ πληθυσμὸς ἤρχεισε νὰ μετακινήται πρὸς εὐρεσιν πόρων ζωῆς. Τὸ θυρησκευτικὸν ζήτημα τῶν «Κρυφῶν» ἔδωκε ἀφορμὴν διαδικῶν μεταναστεύσεων. Θλιβερὰ ἴητο ἡ κατάστασις καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τιμαριούχων (ντερεπὴδων 1680—1880). Ἡ σατραπικὴ διοίκησις καὶ ἡ ἐφαρμοζομένη τότε καταθλιπτικὴ φορολογία τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ἐπέφερον τελείαν παράλυσιν εἰς τὰς κυρίως, καλλιερητικὰς ἀσχολίας.

Μετὰ τὴν κατάσφην τῆς τυραννικῆς διοικήσεως τῶν τιμαριούχων, ἐβελτιώθη αἰσθητῶς ἡ κατάστασις τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου. Ἐπεκράτησε πλήρως ἀσφάλεια ζωῆς καὶ περιουσίας.

(1) Βλ. καὶ σχετικὴν μελέτην μου εἰς «Ποντιακὰ Φύλλα εἰς γ' τεύχ. 26 καὶ 27.

Ἀπὸ τότε δὲ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, αἱ ἀσχολίαι τῶν χωρικῶν ἠκολούθησαν κατὰ τὸ δυνατὸν τὴν φυσιολογικὴν τῶν ἐξειλίξιν. Αἱ μέθοδοι καὶ τὰ μέσα ἐβελτιώθησαν. Ἡ μόρφωσις, ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ σχετικὴ ἐλευθερία συνετέλεσαν εἰς τὴν γενικὴν πρόοδον. Ὁ πληθυσμὸς ἐπιδίδεται πλέον ἐλεύθερα εἰς τὰς ἐρσῆς τῆς ἐκλογῆς του. Ἀσχολεῖται ὀλίγον ἢ πολὺ εἰς ὄλους τοὺς παραγωγικοὺς κλάδους (καλλιέργειαν σιτηρῶν, κτηνοτροφίαν, δένδροκομίαν, λαχανοκηπουρικὴν) καὶ εἰς βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὸ σχετικὸν κεφάλαιον.

Κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τοῦ καλοκαιριοῦ, εἰργάζοντο ἐντατικῶς ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἀκόμη, διὰ νὰ μορῶσουν νὰ συγκομίσουν ἐγκαίρως τὰ προϊόντα τῆς παραγωγῆς των. Ὅταν ἀπουσίαζον οἱ ἄνδρες, τοὺς ἀντικαταστοῦσαν αἱ γυναῖκες εἰς ὅλας τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας. Κάθε οἰκογενεῖα ἴητο ὑποχρεωμένη νὰ κάμῃ τὰς ἀπαραίτητους διὰ τὸν χειμῶνα προμηθείας τροφῶν τόσοσιν διὰ τὰ μέλη τῆς ἑστέρας (*), ὅσον καὶ διὰ τὰ ζῶα τῆς ἀλάφ'.

Τὸν χειμῶνα οἱ χωρικοὶ, καὶ κυρίως αἱ γυναῖκες, ἐπέδιδον ἀποκαλιτικὰς εἰς οἰκὴν καὶ βιοτεχνικὰς ἀσχολίας (ἐπιδιόρθωσιν ἐργαλείων, γνέσιμο μαλλιῶν, πλεκτικὴν, ὑφαντικὴν κλ.) καὶ εἰς τὴν περιποίησιν τῶν ζώων των. Ἰδιαιτέρως ἀπασχολοῦσεν ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν χιόνων ἀπὸ τὰ δώματα (στέγες) τῶν οἰκῶν, ἀπὸ τὰς πρσούλια καὶ ἀπὸ τοὺς δρόμους ἀποχιθῶμαν. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἄνδρας μετέβαινον τὸν χειμῶνα εἰς Τραπεζοῦντια, ὅπου κατεγίνοντο εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ ἐπαιθόχοντο τὴν ἀνοιξιν εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας των.

Αἱ ασχολίαι τῶν κατοίκων ὑπάγονται γενικῶς εἰς δύο κατηγορίας, τὰς ἀγροτικὰς ἢ γεωργικὰς καὶ τὰς βιοτεχνικὰς ἢ ἐπαγγελματικὰς.

Ἡ πρώτη κατηγορία κατανέμεται σὲ τρία χωριστὰ κεφάλαια μὲ ἰδιαίτερον χαρακτηρισμὸν ἕκαστον Α) Γεωργικὰ Β) Ζωολογικὰ καὶ Γ) Φυτολογικὰ. Ἡ δὲ δευτέρα κατηγορία χωρίζεται εἰς δύο κεφάλαια: Α) Βιοτεχνικὰ καὶ Β) Ἐπαγγελματικὰ.

Κάθε κεφάλαιον περιλαμβάνει κατὰ τμήματα, ὅλα τὰ στοιχεία, ποῦ ἔχουν σχέσιν μὲ αὐτὸ, π.χ. ἐργαλεῖα, ἡδὴ καλλιερητικὰς, ζώων, φυτῶν, ἐπαγγελμάτων κ.λ., ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀρχὴν καθὲς κεφαλαίου.

Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου κεφαλαίου προστίθεται εἰδικὸν λεξιλόγιον, χάριν ἐρμηνείας τῶν ἀνεργηνεύτων ἢ μὴ διαλαμβανόμενων ἐν τῇ μελέτῃ ἀγνώστων λέξεων, πρὸς ἀποφυγὴν πολυλογίας καὶ κυρίως διὰ γλωσσικοὺς λόγους. Διότι τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς περιοχῆς

(*) Σ. τ. Δ. Μὲ τὰ στοιχεία τοῦ κειμένου δὲν ἀποδίδεται ἡ προσφρα τῶν ἰωματικῶν Ποντιακῶν λέξεων. Σημειώνεται δικαστὸς τὸ τέλος, στὸ λεξιλόγιον, ὅπου χρησιμοποιοῦνται ἀνίλογα στοιχεία.

Σταυροῦ, ἂν καὶ ἀνήκει εἰς τὸ γνήσιον γλωσσικὸν ἰδίωμα Χαλδίας, διαφέρει ὀλίγον εἰς μερικὰ φωνητικὰ σημεῖα τῆς ὁμίλιας, χρησιμοποιοῦν ὀλιγωτέρας ξενικὰς λέξεις (ἐλάχιστοι ἐγγνώριζον τὴν τουρκικὴν) καὶ μεταχειρίζεται πολλὰς ἄλλας τοῦ ποντιακοῦ ἰδιοώματος, ποῦ δὲν ἀπαντῶνται εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς ὡς ἂν ἐπαρχίας.

1. ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΑΣΧΟΛΙΑΙ

Α'. ΓΕΩΡΓΙΚΑ

Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐκτίθενται αἱ κυρίως γεωργικαὶ ἀσχολίαι ἢτοι καλλιέρησια καὶ σπορά, θερισμὸς, ἀλωνισμὸς, λιχνισμὸς, ἐργαλεῖα καὶ χρῆσις αὐτῶν.

α) Καλλιέρησια.

Καλλιερησμένα εἶδη Ἐκ τῶν δημοτικῶν εὐδοκιμοῦσαν κυρίως τὸ *τζαβτάρ'* (σίκαλι, βρίζα), ποῦ ὄριμαζεν εἰς χρονικὸν διάστημα 11—13 μηνῶν καὶ τὸ *κροθάρ'*. Ὀλιγώτερον εὐδοκιοῦσε τὸ *κοκκίν* (σιτάρι), τύπου *σαρουπάσ'* (ξανθοκέφαλο), τὸ *τασαρόν* (σιμιγός) δηλ. μίγμα σίτου καὶ κριθῆς ἢ σίτου καὶ σικάλους καὶ ἐλάχιστοι, εἰς μέρη χαμηλὰ καὶ ὑψηλά, τὸ *λαζσοῦδ'* (καλαμπόκι). Ἐπίσης ἐκαλλιερῶντο πρὸς τροφὴν τῶν ζώων τὸ *βίκ'* (βίκος) καὶ ἡ *κόρογκα* (εἶδος ῥόβης).

Μέσα καλλιέρησις Τὰ μικρὰς ἐκτάσεως χωράφια ἐκαλλιερῶντο μὲ *μακέλλ'* (σκαπάνη). Μὲ τὸ *γρίζομάκελλον* ἐγένετο τὸ βαθὺ σκάψιμο τῶν ἀγρῶν καὶ ἡ ἐκχέρσεσις χέρσον ἐκτάσεων (κύλισμα). Τὰ *γρίζεας* (ἐκχεροσόμενοι τόποι) ἴσαν εὐφορῶτατα, διότι τὸ βαθὺ σκάψιμο καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν διαφόρων χαλικῶν, ριζῶν καὶ ἀγριοχόρων, ἐνίσχον τὴν παραγωγικότητά των. Οἱ μεγάλης ἐκτάσεως ἀγροὶ, ἐκαλλιερῶντο μὲ ξύλινον ἄροτρον, τὸ ὁποῖον ἔσθον συνήθως δύο βόδια.

Κάθε *ρεντσιπέρης* (γεωργός) διατηροῦσε *ζευγάρ'*, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελοῦσε τὰς καλλιερητικὰς ἐργασίας του. Οἱ κατέχοντες ἂν ἐν μόνον ζῶον, συνήπτον μεταξὺ των ἂν δύο *ζεζέϊαν* ἢ *συζεζέϊαν* (σύζευξις) δηλ. συμφωνοῦσαν νὰ ζεύωνται μαζὶ τὰ ζῶα των καὶ νὰ καλλιερῶνται τὰ κτήματά των ἐκ περιτροπῆς. Οὐδέποτε ἐχορησιμοποιήθησαν ἀγέλαδες γαλακτοφόροι ἢ στείραι εἰς ἐργα καλλιερητικά, διότι τὸ τοιοῦτον ἐθεωροῖτο ὡς ἀνάδον πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν προσρισμὸν τοῦ θήλεος ζώου, κατ' ἐπίθεσιν ἴσως δοξασίας ὅτι «ἡ γυναῖκα δὲν πρέπει νὰ δουλεύῃ», ἐνίσχυομένης καὶ δι' ἄλλης λαϊκῆς ῥήσεως: *τῆ γυναῖκος τὸ ψωμί 'κὶ φαῖεται* δηλ. τὸ διὰ τῆς ἐργασίας τῆς γυναικὸς κερδιζόμενον ψωμὶ δὲν τρώγεται.

Ἄροσις ὀργώματα Ἡ ἄροσις, καλούμενη *λάμισσον* ἢ *έλασμαν* ἢ *γύρυσσαν χωραφί' ὀργώματα* καὶ *κλωσίμων χωραφί'*, ἐγένετο μὲ τὸ ἄροτρον ἐγχωρίου τύπου, ὃ τὸ ἄροτρον εἶχε καλὸν κόρον ἢ *τάβ'* δηλ. τὴν κατάλληλην ὑγρῶσιν.

Συνήθως τὸ πρῶτον ὄργωμα ἐγένετο βαθύ

καὶ ἐλέγετο *νάτμαν'* τὸ δὲ ἡδὴ ὄργωμένον χωράφι *ντατὸν* ἢ *ντατὸς*. Τὸ δευτέρον ὄργωμα ἐλέγετο *διβόλιμαν* καὶ τὸ τρίτον *τριβόλιμαν*. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ γίνετα ὄργωμα ἀρκετὰ βαθύ εἰς ἐδάφη ἀργιλώδη, τὸ ἄροτρον ἐσῦροτο ἀπὸ δύο ζεύγη βοδιῶν καὶ ἐκαλεῖτο *τσροῦ'*.

Ποιότης ἀγρῶν λιπάσματα Ἐπειδὴ συνεχῶς ἐκαλλιερῶντο αἱ ἰδία ἐκτάσεις, τὰ περισσότερα χωράφια ἔγιναν ἄγωνα ἢ ἀπέδιδον ἐλάχιστην ἔσοδειαν. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς παραγωγικῆς ἱκανότητος τῶν ἀγρῶν τούτων, ἐφαρμῶζοντο συγκαῖς τὸ σύστημα τῆς ἀγροναπαύσεως *ξερὸν ντατὸν* ἢ *στεϊρόν*, ἢ τὸ τῆς ἀμειψισπορᾶς *ἀλλαγμαν* ἢ *σπορᾶς* ἢ *τῆ σπορ'*.

Διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐχορησιμοποιοῦντο ὡς *ἐνάσματα* (λιπάσματα) τὰ σάπια χόρτα ἢ φύλλα καὶ πρὸ πάντων ἡ κόπρος τῶν ζώων μεταφερομένη ἀπὸ τὰ *μαντρία* εἰς τοὺς ἀγρούς διὰ τῆς ῥάχεως ἐντὸς εἰδικῶν καλάθων—*κοπροκάλαθων*.

Ἄξισημειωτον εἶναι καὶ τὸ ἐπινοηθὲν ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἀπλοῦν καὶ εὐχρηστον σύστημα λιπάνσεως τῶν ἀγρῶν τὸ λεγόμενον: *μόνασσαν* ἢ *σιρ'* *σά χωράφια*, δηλ. διανυκτέρευσις τῶν ποιμνίων εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἀπὸ τὴν συνεχῆ, καθ' ὅλην τὴν θερινὴν ἐποχὴν, διανυκτέρευσιν τῶν ποιμνίων εἰς τοὺς ἀγρούς, ἐκαλύπτετο ἡ ἐπιπάνεα αὐτῶν διὰ στρώματος κοπράνων ἀποτελοῦντων ἄριστον λίπασμα. Τοιοῦτοτρόπος ἄγνοι ἐκτάσεις μετεβάλλοντο εἰς εὐφύρους ἀγρούς.

β) Ἐργαλεῖα.

Γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ ἐξερητήματα

Ὁ γεωργὸς ἐφρόνιζεν ἐγκαίρως διὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὰ *ἀλετρούγια*, ἡτοι τὸν ζυγόν, τὸ ἄροτρον κ.λ. Τὸ *χωραφοζύγονον* ἴητο δοκάρι μήκους 2—2 1/2 μ. ποῦ εἶχε εἰς τὰ δύο ἄκρα του ἂν δύο ὄπας, διὰ νὰ τοποθετοῦνται νὰ *ζευλιαν*. Τὰ *ζευλιαν* ἴσαν μετρίου πάχους ῥάβδοι, μήκους 0,50—0,60 μ., κεκαμμένα ὀλίγον εἰς τὸ μέσον. Ἐφερον δὲ εἰς μὲν τὸ ἄνω ἄκρον χονδρὴν κεφαλὴν διὰ νὰ συγκρατοῦνται στερεῶς εἰς τὰς ὄπας τοῦ ζυγοῦ, εἰς δὲ τὸ κάτω ἄκρον τρία *χαράγματα*, διὰ νὰ δένωνται ἀνάλογως τοῦ λαίμου τοῦ ζώου. Ἐβάνοντο μὲ τὰ *ζευηῶρα*, ἡτοι λεπτὰ σχοινία, κλωμμένα ἀπὸ *κεφαλομάλλινα* ἢ ἀπὸ *τζαβτάρ'* ἢ ἀπὸ *τριχάρτα* (τρίχες κασιόκας). Τὸ *ἀλωνοζύγονον* ἴητο ὁμοιον μὲ τὸ χωραφοζύγονον ἀλλὰ βραχύτερον ἀπὸ αὐτὸ (μήκος, 1 1/2 μ.). Τελευταίως ἐγένετο χρῆσις ζυγοῦ, ὁμοίου τοῦ σημερινοῦ τύπου. Ἐλέγετο *διπλὸν ζυγόν'*, διότι ἀπετελεῖτο ἀπὸ δύο δοκάρια, συνδεδεμένα ἀκινήτως διὰ τῶν ἐσωτερικῶν ζευλιῶν. Τὸ ἐπὶ τῶν λαίμων τοποθετούμενον δοκάρι *ἀπανοζύγονον* ἴητο χονδρότερον, τὸ δὲ κάτωθεν τῶν λαίμων φερόμενον *ἀπκαταζύγονον* ἴητο λεπτότερον.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ ζυγοῦ ἀκριβῶς, ὑπάρχει τὸ *ζυγοῦδ'*, ἡτοι κυκλικὴ περὶ αὐτὸν αἰλαξ, φέρουσα κάποτε εἰς τὸ μέσον ὀπὴν διὰ τὴν τοποθέτησιν σιδηρᾶς ἢ ξυλίνης σφηνός. Τὰ

ζυγούδ' συγκρατεί τόν ζυγόν έν ίσοροπία, διότι έπιτρέπει μέν τήν έν τόπω εύκνησίαν του ζυγολογίου, παρεμποδίζει όμως τήν πρός τά δεξιά ή πρός τά άριστερά μετατόπισίν του και τιοιουτοτρόπως ρυθμίζει τήν ίσομερή κατανομήν του βάρους (άνιστάσεως) εις άμφοτέρα τά ύποζύγια.

Τό έν χρήσει *άλέτρ'*, ήτο ξύλινον παλαιού τύπου. Τό *άλετροτζάν'* ή *άλετροκάλαμον* (άξονας άρότρου), ήτο μακρόν δοκάρι πελεκητόν και όλίγον κεκαμμένον τοξεσιδώς εις τό έν άκρον, όπου ένώνετο στερεώς μέ τήν βάσιν του άρότρου, εις δε τό πρός τόν ζυγόν άκρον έφερον όπάς και κινητήν σφήνα *άλετροκλειδ'* ή *κλειδίν* λεγομένην. Μέ τό *άλετροκλειδ'* συνεκρατείτο τό ζυγολόγ' επί του *άλετροτζάν'* μετακινούμενον δε έμπρός ή όπίσω, έρρhythμιζε τό βάθος του όργώματος.

Τό *άλετροπόδ'* ή *άλετροκούρ'* (βάση του άρότρου) ήτο τεμάχιον χονδρού δοκαρίου, έμπροσθεν μέν όλίγον μυτερόν διά τά προσαρμολή τή του *γυνίν* ή *υνίν* (και *γύν'ν* ή *υν'ν*), όπισθεν δε χονδρόν και στερεώς συνδεδεμένον μέ τό *άλετροκάλαμον*. Τά δύο αυτά τεμάχια συνδεόνοτο στερεώτερον διά περαστής πεπλατυσμένης σανίδος, όνομαζομένης *άλετροσπάθ'* ή *σπαθίν*. Ανωθεν τής βάσεως του άρότρου και μεταξύ των δύο ως άνω συνδέσεων ήτο στερεώς ένσφηνωμένον επί του *άλετροκάλαμου* τό *άλετροχέρ'* ή *άλετρολάβ'* (χερούλι του άρότρου). Υπήρχον και άροτρα, των όποιων τό *άλετροχέρ'* και ή βάση ένγίνοντο από μονοκόμματον ξύλον.

Τά άρχάρια ή δύστορπα ζώα ώδηγούντο μέ *κερατίδ'*, δηλ. σχοινίον προσδεθένον εις τά κέρατα αυτών και χρησιμοποιον ως ήνιον. Πολλάκις όμως παρίστατο ανάγκη να προπορευέται του ζευγαριού άλλος όδηγός—*έμπρευτής*.

Απαραίτητον ήτο και τό *βουκέντρ'* (βουκέντρι, βέργα), που έλέγετο και *τσουμπιχτέρα* ή *τσιμπιχτέρ'*, όταν κατέληγεν εις μυτερόν άκρον.

Έποχή σποράς
Αί καιρικαί συνθήκαι καθώριζον γενικώς τήν έποχην τής σποράς. Η σίκαλις συνήθως έσπεύρετο κατά Ιούλιον ή Αγουστον, ό δε σίτος και ή κριθή εις τās αρχάς τής άνοιξέως. Ο σπόρος ήτο πάντοτε έλεκτός και άηλλαγμένος από ξένας ύλας. Διά τήν μεταστροφήν των πρός σποράν δημοτριακών χρησιμοποιείτο *δίσακκον*, δηλ. δίσακκίον τό όποιον άναρτούσεν επιδείξιας εις τόν ώμον του ό γεωργός.

Έθιμα προλήψεις
Ο γεωργός κατά τήν εκκίνησιν εκ τής οικίας του πρός εργασία καθώς και κατά τήν έναρξιν κάθε γεωργικής άσχορίας αυτού, έσταυροκοπέιτο, επικαλούμενος τήν βοήθειαν του Ύψίστου. Ανεκάλανεν εις τόν σπόρον και όλίγον *εύχασμένον σπόρον*, ήτοι εύλογηθέντα υπό του ιερέως τό *εσπέρας* τής Μ. Πέμπτης, κατά τήν άνάγνωσιν των Δώδεκα Εθαγγελίων. Απέβλεπε δε τούτο—πρός εύκαρπίαν των σπαρτών και διαφυλάξιν αυτών από παντός κινδύνου (θεσημικών κλπ.). Διά τόν ίδιον σκοπόν έραν-

τίζοντο οι έσαρμένοι άγροί μέ *άεμον* δηλ. άγισμένον νερό, κατά τήν ήμέραν των Θεοφανεϊων.

Καθ' όλην τήν διαδρομήν, από τής οικίας μέχρι του άγρου, δέν έπετρέπετο εις κανένα και μάστιχα εις γυναίκας να *κόφ'νε τήν στραταν* (να περάσουν μπροστά και κάθετα προς τό δρόμο) του μεταβαίνοντος προς τήν εργασίαν γεωργού, διά να μη του παρουσιασθή άτύχημα ή άλλο άπρόοπτον κατά τήν εκτέλεσιν τής εργασίας του. Επίσης δέν έπετρέπετο εις κανένα να προσπεράση άνωθεν του άρότρου έν ώρα εργασίας, διότι *εκόφκουτον* ή *εύλοια τή χωραφ'* (θα έβλάπτετο ή παραγωγικότης του χωραφιού).

Σπορά άγρών
Κατ' αρχήν, ό γεωργός, διανοίγων μέ τό άροτρον *αύλαξιας* εις κανονικάς άποστάσεις, έχριζε τόν άγρόν εις *σπορίδια*, ήτοι τμήματα επιμήκη εκτάσεως 250—300 μ. τ. Έπειτα *εσπέ'νεν* ή *εσάνιζεν* διά τής χειρός τόν σπόρον εις τό πρώτον σπορίδι και τό όργωνε άρχίζων από τήν *οφρυδιάν* ή από τό *παράκρ'*.

Τά έξηοχημένα ζώα έβάδιζον κανονικώτατα χωρίς έμπρευτήν και *κερατίδ'* και όταν έφθανον εις τό άλλο άκρον του άγρου έστρέφοντο προς τό όπίσω μόνα των επί τω άκούσματι τής επιτακτικής φωνής του γεωργού: *Έλα 'πίσ!* ή *κλώστ'!*

Αί συνήθεις παροτρυντικαί φωναί, με τās όποιας ώδηγούντο τά βόδια ήσαν: *Όχα!*, *χόπε—χόολ*, *άν'—άν'!*, *κα έλα!*, *χάιτε!* κ.λπ. Διά να σταματήσουν τά βόδια χρησιμοποιείτο ειδικόν άργόηχον σφύριγμα ή επιφανηματικά φωναί μέ *παράκλητικόν τόνον* *Όσόχα!*, *δόχα!*

Αφού έτελείωνε ή σπορά όλων των σποριδίων, άν παρίστατο ανάγκη *εταπανίουτον*, δηλ. έσβαρνίζετο τό χωράφι, διά να διασκορπισθούν τά *κούστα* (σβώλοι). Αντι σβάρνας έχρησιμοποιείτο σανίς ή δέσμη κλάδων.

Τό *εσπέρας*, ό γεωργός παραλαμβάνων μόνον τό ζυγολόγ', διά να μη καταστραφεί υπό άγριμίων, και τά ζώα του, επέστρεφεν εις τήν οικίαν του.

Χαρακτηριστικόν τής άφοσίωσης των γεωργών εις τό έργον των τυγχάνει και τό πάθημα του γεωργού, που ζητούσε *ματαίως* τό επί του ώμου του κρεμάνον ζυγολόγ' έξ οθ ή λαϊκή παροιμία *Άμον τό ζυγολόγ'* (βλέπε Δ. Κ. Παπαδοπούλου <Παροιμιαί Σταυρί>, Άρχ. Πόντου, τόμ. 8ος, σελ. 128).

γ') Θερισμός.
Έποχή θερισμού
Έκ των δημοτριακών ή μέν κριθή ώριμάζεν εις τās αρχάς Ιουλίου, ό δε σίτος και ό σμιγός περί τά τέλη του ίδιου μηνός και ή σίκαλις τόν Αγουστον. Γενικώς ό θερισμός εις τά χαμηλότερα μέρη ένγίνετο ένωριτερον, εις δε τά υψηλότερα άργότερον και άναλόγως των καιρικων συνθηκών. Όταν τό θέρος ήτο βροχερόν, ή σίκαλις ώριμάζε περι τά τέλη του Αγουστον.

Τά πυκνά γεννήματα έχρακτηρίζοντο διά

των φράσεων *οφιδ'* *'κι σκίζ'* *ζάτα* (φιδι δέν μπορεί να τά διασχίστ), *άπέσ'* *να έμπούντς* *'κ'* *άπορείς* (μέσα να μπής δέν μπορείς), και τά άρσά, κοντά και αδύνατα έλέγοντο γενικώς *μαλαρίτας*. Διά τά έχοντα καλόν καρπόν έλέγετο: *έβόεσαν και στέ'νε* (βούιξαν και στέχονται).

Καθαρισμός των σπαρτών. Βοτά νισμα
Πολλάκις οι άγροί ήσαν γεμάτοι από άγρια χόρτα, που ήμπόδιζον τήν πρόσodon των σπαρτών. Είς τήν περιπτώσιν αυτήν έφηρμόζετο συστηματικώς τό *βοτάνισμα*. Ένώσθ άκόμη τά σπαρτά είχον μικρόν ύψος, ό γεωργός εκαθάριζε τό χωράφι του, έχριζώνων και άπομακρύνων τά επιβλαβή χόρτα και πρό πάντωι τό *άγρόβικον* (άγριο βίκω). Τό β. τάνισμα έπανελαμβάνετο άν παρίστατο ανάγκη. Παυ' όλα αυτά παρέμενον και άνεπτύσσοντο. μαζί με τά σπαρτά, διάφορα *άχάνεζα* και *τριβόλια*, που ήσαν πολύ ένοχλητικά κατά τόν θερισμόν. Αί άκανθαί τά διάφορα *τσουρνούσα* (άγκιδες) και τά *ζουζά'νζα* (ζιζάνια Ισως) ήτοι τά μετά τόν θερισμόν ύπολειπόμενα σκληρά τεμάχια των στάξεων και χόρτων, έμπηγνύμενα εις τās χειρας και τούς πόδας των θεριστών, προκαλούσαν πόνοους δρυμείς και κάποτε πληγός οδυνηράς.

Πορόμοιαι πληγαι ή ρωγαί εις τό δέρμα του πέλματος, τής αλάμης και των δακτύλων, άμφοτέρων των άκρων, προσερχόμεναι εκ τής συκής έπαφής αυτών μετά του σκληρού εδάφους εκαλούντο *χωμοφέεμαν*. Αι αυτοί και ό χαρακτηρισμός: *τά χέρζα* ή *τά ποδάρζα* ή *τά άχτυλα* ή *τά νύχια έχωμοφέεσαν* ή *έχωμοφέεσαν*, έσήμαινον ότι έφαγώθησαν, ή έπαθαν φθοράν από τό χώμα.

Έργαλεία και τρόπος θερισμού
Τό κυριώτερον όργανον θερισμού ήτο τό *καγάν'* ή *δρετάν'*, σπανίως *δρεπάν'*, μικρόν δρέπανον με μακρουλό χερούλι. Σπανίως έχρησιμοποιείτο *κερανή* μεγάλο δρεπάνι διά τόν θερισμόν χόρτου ή τριφυλλίου. Τό *καγάν'* κατασκευάζετο από σφυρήλατον σιδηροχάλυβα και άκονίζετο κυρίως εις τήν *άκλώστζαν* ή *κλώστζαν* ή *άκονιστρζαν*, περιστεφομένην χειροκίνητον άκονόπετραν, προχειρώς δε με τό *άκονιστέρ'* (κομμάτι άκονόπετρας) ή με τό *λεζακόν* (επίπεδη άκονόπετρα) ή με τό *ρινίν* (λίμα).

Τό *θέρισμα* ήτο κυρίως έργον των γυναικών και των νεανίδων. Οι *θεριστάδες* ειργάζοντο κατά ομάδας μικράς ή μεγάλας. Ησαν πάντοτε εύθυμοι και έδούλευσαν έντατικώς χωρίς να αισθάνωνται κόπον. Από τό πρωί έως τό βράδυ έδονεϊτο ή άμόσφαιρα από τά μελωδικά και μακρόηχα τραγούδια των. Ο θερισμός διενεργείτο κατά *άμνοές*, ήτοι κατά λωρίδας ή τμήματα άκαθορίστου πλάτους από τήν μίαν έως τήν άλλην άκρον του άγρου. Όταν ό *άμνοές* ήρχιζε με άρκετόν πλάτος και έστένευσ βαθυρόν ώστε να κατλήγη εις γωνίαν, έλέγετο *ξιφάρ'*. Ξιφάρια εκάλουντο και τά προεκτεινόμενα τριγωνοειδώς άκρα και αί γωνίαί κάθε άγρου.

Τά θεριζόμενα *στάζα* συλλαμβανόμενα διά

τής άριστεράς χειρός με τόν αντίχειρα και τόν δεικτικην προς τά κάτω, συνεκρατούτο έν τή παλάμη έως ότου συνεπλήρωσαν *χερόβολον* και έτοποθετούτο επιμελώς επί του πρός τούτο προετοιμασθέντος εκ στάξεων *δματικου*. Δύο ή τρία *χερόβoλα*, άποτελούσαν ένα *δεμάτ'* (δεμάτιον). Όταν έτελείωνεν ό θερισμός του άγρου συνεκέντρουντο τά δεμάτια εις μικρά *θωμών'ζα* (θημωνιές). Προκειμένου περι θερισμού χόρτων δύο ή τρία *άγκάλζας* (άγκαλιές) χόρτου, τοποθετούμενα τό έν επί του άλλου και πιεζόμενα διά των χειρών άπετέλων ένα σώμα, λεγόμενον *ταράκ'*. Πολλές άγκαλιές, συνεκέντρουμεναι εις σωρόν, έλέγοντο *στοίβα* ή *κουμούλ'*.

Μεταφορά πρεϊόντων
Έλλείψει συγκοινωνιακών μέσων, αι μεταφοραί πάσης φύσεως διενηργούοντο διά τής ράχως των ανθρώπων, έλάχιστα δε και διά φορητών ζώων. Η κουραστική αυτή άσχολία, ως και ό θερισμός, ήτο ως επί τό πλείστον έργον των γυναικών και νεανίδων. Ητο άξιόθαύμαστος ή άντοχία των. Φορτωμένοι τό *σαλζάκ'* δηλ. φορτίον χόρτου, δεματίων κλπ. βάρους 25 και πλέον οκάδων διήνουν μακρινάς άποστάσεις. Ένψ ίδιώς άφθονος περιέλουε τό ροδοκόκκινον πρόσωπον αυτών, έβάδιζον γελασταί και εύθυμοι, τραγουδούσαι ή άστεινόμεναι και πολλάκις πλέκουσαι κάλτσας. Ζωντανωτέραν εικόνα περι τούτου παρέχει τό λεγόμενον διά εργαζομένην έγκυον γυναίκα: *ή κοιλία τ'ς σό στόμακον, τό σαλζάκ' σή εράχαν άτ'ς, τ' δρετάρ' σα χέρζα τ'ς και τά νηχούς άτ'ς πα σόν ούρανόν!*

Τό *σαλζάκ'* έδένετο με *τριχορένεν σκονίν'*. Είς τό μέσον του σχοινίου ήτο στερεώς προσδεδεδένον τό *λυγίδ'* ή *κουκάρα*, διά του όποιου διήρχοντο τά έλεύθερα άκρα του σχοινίου. Τό *λυγίδ'* διηκόλυνε πολύ τήν τέντωσιν ή χαλάρωσιν των σχοινίων κατά τήν μεταφοράν.

Τά μεταφερόμενα χόρτα άποξηραίνόμενα καλώς άπεθηκύνοντο εις τό *άχερόν* (άχυρόνα), τά δε δεμάτια των δημοτριακών συνεκέντρουμενα εις *θωμών'ζα* πλίσθον άλλονίου, παρέμενον εκεί μέχρι άλλωνισμού.

Διάφορα έθιμα
Κατά τήν έναρξιν του θερισμού τό πρώτον δεινόμενον δεμάτιον *ε-εθιμα* στήνετο ορθόν. Ο τοποθετών τό δεμάτιον ηήχετο *καλή αρχή!* οι δε άλλοι θερισται έλεγαν *άμποτε και του χρόνου!* Όταν άποπερατούτο ό θερισμός των σιτηρών, εκάστη οικογένεια άναρτούσεν, εις έμφανές μέρος τής ύποδοχής τής οικίας της, τό *άποθέρ'*, κομψότατον χειροτέχνημα από στάχια γεμάτα καρπού, εις εκδήλωσιν του αίσίου τερματισμού του θερισμού και τής Ικανοποίητικής έσοδείας.

Ο Ιδιοκτήτης του άγρου, επισκεπτόμενος τούς θεριστάς, έδιδε φιλοδώρημα εις τήν θεριστριαν, ή όποία έθετε πρώτη *χερόβολον* πρό των ποδών αυτου. Παρακολουθών δε τόν θερισμόν ένίστε, παρότρυνε τούς θεριστάς εις τό έργον των χρησιμοποιών δελεαστικούς ή

σχωπτικούς λόγους. 'Εκ τούτου ἐστιχουργήθη και ἰὸ σχετικὸν δίστιχον :

Θερίστ' ἀργάτ' θερίστ' ἀργάτ', θὰ σπάζω
[τὴν κοσάραν]
κι ἂν 'κί τελεῖται τὸ χωράφ', θὰ σπάζω
[τὴν κασκάραν !

Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν, κάποια οἰκογένεια, ἐνεκεν διαφόρων λόγων (ἀσθενείας, ἀτυχήματος, πένθους κλπ.) εὐρίσκετο εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀποτελειώσῃ ἀγροτικὴν τινὰ ἀσχολίαν τῆς (σκάλισμα, θερισμὸν, μεταφορὰν προϊόντων κλπ.), προσήρχοντο πολλοὶ νεάνιδες καὶ γυναικες καὶ ἄνευ ἀμοιβῆς διεκπεραιώσαν αὐτήν. Τοῦτο ἐλέγετο **ἀργατία**. Ὁ θεσμὸς τῆς ἀργατίας ἦτο ἐθερνευτικώτατος ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, διότι ἐκτός τῆς πρακτικῆς ὠφελείας αὐτοῦ, συντελοῦσε καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ἐξύψωση των χωρικῶν, προάγων παρ' αὐτοῖς τὸ συναίσθημα τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας.

Ἐξιστριτικῶς εἰς ἐνδείξιν σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς προὔχοντας, συνεκροτοῦντο χάριν αὐτῶν **τρανὸν ἀργατία** (πολυμελής), ἢ ὁποία ἐλάμβανεν ἐνίοτε πανηγυρικὴν ὄψιν.

'Εκ τούτων ἀξιομνημονεύτους εἶναι ἡ ἀργατία τοῦ Σαχηπεντέρ' ἐφέντη—τ' **Ἀφαντῆ ἀργατία**, «κρυφοῦ» προὔχοντος Σταυριώτου. Οὗτος ὄχι μόνον ἐφιλοδώρει τοὺς προσερχομένους θεριστάς, ἀλλὰ καὶ πλουσιωτάτην τράπεζαν παρέθετεν εἰς αὐτούς. Μουσικὰ ὄργανα ἀνέκρουον διάφορα μελωδικὰ τραγούδια. Ὁ ἴδιος περιερχόμενος ἐκ διαλειμάτων, ἐμοίραζεν ὀπωρικά εἰς τοὺς ἐργαζομένους. Ἀφοῦ ἐτελείωνεν ὁ θερισμὸς τοῦ ἀγροῦ, ἐπηκολούθουν διασκέδασις καὶ χοροί.

δ') Ἄλωνισμὸς

Πρωτόγονος τρέπος ἄλωνισμοῦ ἦτο τὸ **ἀποκοπάνισμα** τῶν δεματίων, δηλ. δυνατόν κτύπημα τῶν στενοκεφαλῶν μὲ **κοπάλ'** (κόπανον) ἢ μὲ ράβδον χονδρὴν διὰ νὰ ἀποχωρισθῇ ὁ κοπός. Τὰ οὕτως ἀπογυμνούμενα τοῦ καρποῦ δεμάτια, **τετρυγμένα** λεγόμενα ἄλωνίζοντο ἔπειτα μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα στάχια. Εἰς προγενεστέραν ἐποχὴν τὸ ἀποκοπάνισμα ἦτο ἐν χρῆσει διὰ δύο λόγους. 1) Ἐλλείπει μέσον ἄλωνισμοῦ, ὅποτε ἠπλοῦντο τὰ στάχια ἐντὸς μικροῦ ἄλωνίου, ἄνδρες δὲ καὶ γυναικες, καθήμενοι γύρω κυκλικῶς, ἐκτυποῦσαν συνεχῶς τὰ στάχια διὰ χονδρῶν ράβδων, ἕως οἷου ἀπεχωρίζετο τελείως ὁ κοπὸς καὶ 2) ἐλλείπει ἀσφαλείας περιουσίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μαύρης τυραννίας. Τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ μέχρις ἡμῶν σωζόμενα **Ἀλωνόπα** (μικρὰ ἄλώνια) καὶ **Παλζαλὸν** (παλιὸ ἄλώνι), κείμενα μεταξὺ ἀποκρήμων βράχων μιᾶς χαρδάρης.

Εἰς μέρη ἀσχύαστα καὶ ἀπόκεντρα ἀπεκρῦπτετο καὶ ἡ παραγωγή. Αὐτὸ βεβαιοῦται ἀπὸ τὴν σωζομένην μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἀποθνήσκουσα σιτηρῶν, τῆς **Σαχούν'** τ' **ἀμπάρζα**, εὐρισκομένην ἐντὸς σηλαιῶν παρὰ τὴν ὄχθη τοῦ ποταμίου Σταυρί καὶ ἢ ὅποια εἶναι ἔργον τῆς ἐποχῆς τῆς μαύρης τυραννίας.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐχρησιμοποιοῦτο τὸ ἀνωτέρω ἀναφερόμενον ἀποκοπάνισμαν δεματίων 1) διὰ νὰ δοκιμασθῇ ἡ ποιότης τοῦ καρποῦ τῆς νέας ἐσοδείας 2) διὰ νὰ ἀντιμετωπιθῇ ἡ ἐλλείψει ψαμιοῦ πρὸ τοῦ κανονικοῦ ἄλωνισμοῦ (δύως τῶρα γίνονται τὰ ψυμάλωνα) καὶ 3) διὰ νὰ ἀποκρυβῇ μέρος τῆς παραγωγῆς ἀπὸ τὴν φορολογίαν τῆς δεκάτης.

Προετοιμασία ἄλωνίου Ὡς ἄλωνότοπος, συνήθως ἐχρησιμοποιοῦτο τοποθεσία ἐπιπέδος, φυσικῆ ἢ τεχνητῆ σχήματος κυκλικῆς, ἢ ὅποια ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκείας χώρου, συνεληροῦτο διὰ τοῦ συνεχομένου αὐτῆς δώματος τοῦ ἀχυρῶνος καὶ περιεφράσαστο ἀπαραιτῶς πρὸς μὲν τὸ βάθος διὰ μεγάλῃς **στούβας** (ὑποστέγως), πρὸς προφύλαξιν τῶν ἄλωνιζομένων σιτηρῶν ἀπὸ τὰς βροχάς, πρὸς δὲ τὰ ἔξω καὶ γύρω διὰ χαμηλοῦ τοίχου, φέροντος ἀντὶ γεωσώματος λιθίνης πλάκας, στημένους ὀρθίως.

Πρωτίστως ἐλάμβανε χώραν τὸ **γάνωσαν** τοῦ ἄλωνίου, ἦτοι ἡ ἐπάλειψις τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ διὰ χρώματος ἢ πηλοῦ. Ἡ ἐπιφάνεια βρεχρῶμένη κατεπατεῖτο κολῶς μὲ λίθινον **κυλίτρον** καὶ ἐπηλείετο διὰ κοσκινισμένου ἀργιλλοχώματος μετ' ἀχύρου, διὰ νὰ μὴ ραγίσεται ἡ ἀλοιοφῆ καὶ ἀνασηκωθῶν τὰ χρώματα κατὰ τὸν ἄλωνισμόν. Ἐνίοτε ἡ ἐπάλειψις αὐτῆ ἰσοπεδοῦτο διὰ σανίδος, συρομένης ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἄλωνίου.

Μέσα ἄλωνισμοῦ Ὁ ἄλωνισμὸς διενεργεῖτο κυρίως μὲ βόδια καὶ σπανίως μὲ ἄλογο. Ἀπαραίτητα ἐργαλεῖα διὰ τὸν ἄλωνισμόν ἦσαν, τὸ **ἀλωνοζύγονον**, περὶ τοῦ ὁποίου ἐλέχθη ἤδη, τὸ **τζάν'**, τὸ **τουκάν'** καὶ ἄλλα τινὰ ἀναγκαζόμενα περαιτέρω.

Τὸ τζάν' ἦτο δοκάρη πελεκητόν, πού ἐνώθει τὸν ζυγὸν μὲ τὸ τουκάν' (δοκάνη). Ἡ δοκάνη ἀποτελομένη ἐκ δύο χονδροτάτων σανίδων, εἶχε μήκος 2—2 1/2 μ. καὶ πλάτος εἰς μὲν τὸ πρόσθιον μέρος 0,60—0,80 μ. εἰς δὲ τὸ ὀπίσθιον μέρος πλεον τοῦ ἐνὸς μέτρου. Ἰὸ πρόσθιον ἄκρον ἦτο ὀλίγον ἀνεστραμμένον πρὸς τὰ ἐπάνω, διὰ νὰ μὴ συσσωρεύῃ τὰ στάχια καὶ νὰ σφύεται εὐκολότερον ἐπ' αὐτῶν. Ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας τῆς δοκάνης ἦσαν ἐνοσηνωμένοι πολλοὶ σειραὶ κόπτερῶν τεμαχίων πυριτολίθινου (κασκάρ'), τὰ ὁποία ἐλέγοντο **χαλέκια** (χάλιτες).

Ἐπὶ τῆς δοκάνης εὐρίσκετο ἀπαραιτῶς τὸ **νέστρ'** ἢ **πινάκ'** (σπασμένη γαβάθα ἢ σπασμένο πινάκι) ἢ τὸ **κοτοφιτζαρον** (σπασμένο φτυάρι) πρὸς περισυλλογὴν καὶ ἀπομάκρυνσιν τῶν κοπράνων τῶν ζῶων. Κάποτε ἐπιθετεῖτο καὶ **σκαμνίν** (κάθισμα) διὰ τὸν ὄδηγόν καὶ βαρεῖα πέτρα διὰ νὰ βαρύνῃ περισσότερο ἢ δοκάνη.

Ἄλωνισμοῦ ἀχυροποιίας Ὡς ἀπεξηραίνετο καλῶς ἢ ἄλοιοφ τοῦ ἄλωνίου, ὁ γεωργὸς μετέφερε τὰ πρὸς ἄλωνισμόν δεμάτια καὶ προσέβαινε εἰς τὸ **κατάστρωσαν** δηλ. στρώσιμον τοῦ ἄλωνίου μὲ στάχια. Ἐπειδὴ τὰ στάχια τῆς σικάλευς ἦσαν πολὺ μακρὰ, ἐκόπτοντο διὰ πελέκως εἰς δύο ἢ

τρία τεμάχια, διὰ νὰ ἀχυροποιηθῶν εὐκολώτερον.

Μετὰ ταῦτα συναρμολογοῦσε τὰ ἐργαλεῖα καὶ μὲ τὸ **ἠλεξάφιμον** (ὅταν ἔκαιγε ὁ ἥλιος), **ἔξωμε** τὸ ζῶα.

Ὁ ὄδηγός, συνήθως παιδί, ἰστάμενος ἢ καθήμενος ἐπὶ τῆς δοκάνης καὶ κρατῶν διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸ **βουκέντρ'**, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς τὸ **κερατιδ'**, ὠδηγοῦσε τὰ ζῶα ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου κυκλικῶς. Τὸ **χαλεκομένον τουκάν'**, ἐσύρετο ἀδιακόπως ἐπάνω εἰς τὰ στάχια πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, πάντοτε κυκλικῶς ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἢ καὶ ἀντιθέτως. Ἐκ διαλειμάτων ἠκούετο ἡ φωνὴ τοῦ ὄδηγοῦ: **Χὸ λελελελέ! Χὸ! ἔλ' ἀπέεσ'!**, **ἔπαρ' ἄκραν!** κ. λ.

Κατὰ τὸν ἄλωνισμόν ἐπανελαμβάνετο τὸ **κλώσιμον** (ἀναποδογύρισμα) καὶ τὸ **τάραγμα** (ἀνακάτωμα) τῶν στάχων κατ' ἀρχὰς μὲ τὸ **δικρόν** ἢ **διχάλ'** (δίκρανον) ἔπειτα μὲ τὸ **λεγματέρ'** (λιχνιστήρι) διὰ νὰ ἐπιταχύνεται τὸ κόψιμον δηλ. ἡ ἀχυροποιίσις καὶ τὸ τελευταῖον μὲ τὸ **ξυλένεν** ἢ **ἰφτζάρ'**, διὰ νὰ ἀνασφρθοῦν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὰ μὴ ἀποτριβέντα ἀκόμη **κιφάτζα** τῶν ἄλωνισθέντων σιτηρῶν. Ἡ φωνὴ τοῦ ὄδηγοῦ: **Χὸ! χάιλι, χὰ ἐκόπαν, χὰ ἐλύγαν, χὰ ἐσέβαν σ' ἀχερόν! χὸσ!**, ὑποδηλοῦσε ὅτι ἡ ἐργασία βαίνει πρὸς τὸ τέμας τῆς. Ὡς πλεόν **ἐκόφροντον καλὰ τ' ἄλών'** δηλ. ἐγίνετο τελεία ἀχυροποιίσις, ἀπελύοντο τὰ ζῶα καὶ ἤρχιζε ἀμέσως τὸ **κουμουλάσμαν** (μάζευμα) τῶν ἀχύρων καὶ τοῦ γεννήματος μὲ τὸ **ρουκάν'** (σανίδι μὲ χερούλι, εἰδικὸν γιὰ τὸ σπρώξιμο τῶν ἀχύρων) εἰς ἓνα ἐπιμήκη ὀγκῶδη σωρὸν καλούμενον **θονόν**. Τέλος ἐσκοπιζέτο ἐπιμελῶς τὸ ἄλώνιον μὲ τὸ **σαχαβέλ'** (ξύλοσκουπα) ἢ **τσατσοφρόκαλλον** (βεργόσκουπα) ἢ **τσαροφρόκαλλον** (χορτόσκουπα).

Ἀπεχωρισμὸς τοῦ καρποῦ, λίχνισμα Μὲ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν εὐνοϊκοῦ ἀνέμου ἤρχιζε τὸ **ἐβόρρισμα** ἢ **λίχνισμα**. Ὅλα τὰ δυνάμεις μέλη τῆς οἰκογενείας ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν ἀσχολίαν αὐτήν, ἀσφριπτόντα μὲ τὸ **λεγματέρ'** (δακτυλωτὸ φτυάρι) τὰ ἀχυρα ὑψηλὰ διὰ νὰ ἀποχωριστῇ τοῦ γεννήματος τὸ ἄχυρον παρασυρόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ὡς σπασμένο ὁ ἀνεμὸς, οἱ λιχνίζοντες ἔλεγον παρακλητικῶς πρὸς αὐτόν: **Φὸσ' ἄερα, φὸσα, θὰ εὐτάμη σε κολοθόπον!** δηλ. φύσηξ ἄερα, θὰ σὲ κάνωμε ψωμάκι. Ὡς πάλι φυσοῦσε καλὰ ἀναφωνοῦσαν ὁμοδικῶς: **Ἐοχ!**, **κολόθ'**, **κολόθ'!** δηλ. τὸ ψωμάκι θὰ γίνῃ μεγαλύτερον.

Μεταξὺ ἀχύρων καὶ καρποῦ ἐποποθετεῖτο κατὰ μήκος ὀριόσημον μακρὸν δοκάρη λεγόμενον **ἐμπρόνομος**, ὁ δὲ διαλεγόμενος καρπός, κείμενος ἐν εἰδει κυλινδροειδοῦς σωροῦ ἐλέγετο **λαμνίν** ἢ **κουμουλ'**.

Ἀφοῦ ἀπεχωρίζοντο τὰ ψιλὰ ἀχυρα ἀπολυθοῦσε τὸ **κοσκίνισμα** δηλ. τὸ κοσκίνισμα τοῦ γεννήματος 1) μὲ τὸ **ἀλωνοκόσκινον** τὸ ἄλλως λεγόμενον **ἀχυροκόσκινον** ἢ **λαροκόσκινον** διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ **χοντρέας** (χοντρὰ ἀχυρα) καὶ τὰ **κουτούτζα** δηλ. τὰ μὴ ἀποτριβέντα καλῶς σταχοκέφαλα καὶ τὰ μὴ φιλοκοπέντα σκληρὰ στάχια (κότσαλα). 2)

μὲ τὸ **ξυλοκόσκινον** ἢ **τσογοκόσκινον** διὰ τὸ **γυρίασμα** δηλ. τὸ εἰδικὸν περιστροφικὸν κοσκίνισμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτυγχάνεται εὐκόλως ἡ περισυλλογὴ καὶ ἀπομάκρυνσις τῶν ἐξωτων ὑλῶν καὶ 3) μὲ τὸ **χωμοκόσκινον**, διὰ τοῦ ὁποίου ἐχωρίζετο τὸ ἐνυπάρχον χῶμα. Τὰ υπολείμματα τοῦ κοσκινίσματος ἐλέγοντο **κατακόσκια** ἢ **ἀφκατιμάς** καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς διατροφήν τῶν ὄρνιθων.

Ἐν τέλει μὲ τὸ **τεπούρ'**, ξύλινον μονοκόμματον δίσκον, ἐκαθαρίζοντο ἀπὸ τὸν καρπὸν αἱ μικραὶ πέτραι καὶ οἱ σπόροι τοῦ ἀγρίου βίκου. Τοῦτο ἐπετυγχάνετο εὐκόλως, διότι μὲ τὸ ἐπίδειξιν κτύπημα τοῦ τεπουρίου ἐπὶ τοῦ γόνατος, ὁ μὲν καρπὸς ὡς ἐλαφρότερος ἐκτινάσσειται ἔξω, αἱ δὲ πέτραι καὶ οἱ σπόροι τοῦ βίκου ὡς βαρύτερα παραμένουν. Τὰ υπολείμματα ἀπὸ τὸ **τεπούρισμα** καθῶς καὶ ἀπὸ τὸ **χύμισμα** ἐκαλοῦντο γενικῶς **ἀπόλιθα**.

Τὸ οὕτω τελείως καθαρὸν γεννῆμα κατεμετρεῖτο, παρουσιᾶ τὸ ἐνδοκαστοῦ τοῦ φόρου τῆς δεκάτης, μὲ τὸ **κότ'** ἢ **χοινίμ'** (μέτρον χωρητικότητος 10—12 ὀκάδων—χοϊνίξ), καὶ μετεφέρετο εἰς τὸ ἀμπάρι τοῦ γεωργοῦ. Ταυτοχρόνως μετεφέροντο καὶ τὰ ἀχυρα εἰς τὸν ἀχυρῶνα καὶ ἐσυνερχίζετο ὁ ἄλωνισμὸς μέχρις ἀποπερατώσεως αὐτοῦ.

Ἀπὸ τὴν συγκομιδὴν τῶν σιτηρῶν προτίστος ἐχωρίζετο ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὴν νέαν καλλιέργειαν σπόρος καὶ ὁ φόρος τῆς δεκάτης, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῆς παραγωγῆς διετίθετο διὰ τὰς ἐπιποτιστικὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας. Μέρος τοῦ σίτου καὶ τῆς κριθῆς ἐκρατεῖτο δι' οἰκισκὰ παρασκευάσματα **κορκότα** καὶ **πλουγούτζα**, τὸ δὲ ὑπόλοιπον μαζὶ μὲ τὴν σίκαιιν προωρίζετο δι' ἄλευροποιήσιν. Περὶ τούτων καὶ τῶν σχετικῶν ἀσχιολῶν θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὸ κεφάλαιον **Βιοτεχνικά**.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

α') Καλλιέργεια

'Ἀρόδ' (τό)=ἄροσιμος, τόπος κέρσος, ἀκαλλιέργητος, δυνάμενος νὰ καλλιεργηθῇ.

Αὐλακέα (ἦ)=1) ἡ διάνοιξις αὐλακος, αὐλακιά 2) τὸ σπορίδ' βλ. λέξιν.

Αὐλακιάζω=διανοίγω αὐλακα μὲ τὸ ἄροτρον, μὲ τὴν σκαπάνην ἢ μὲ τὸ πτυῖον.

Αὐλάκ' (τό)=1) ἡ αὐλαξ, τὸ αὐλάκι. 2) τὸ σπορίδ'. 3) αὐλάκι πρὸς διοχέτευσιν νεροῦ διὰ ἀρδευτικῶν σκοπῶν (πότισμα κήπων κλπ.).

Αὐλακοκέφαλον (τό)=ἡ κεφαλή, ἢ ἄοχη τοῦ αὐλακιοῦ.

Αὐλακόπον' (τό)=ὑποκοριστικὸν τοῦ αὐλάκ'.

Αὐλακόχειλον (τό)=τὸ χεῖλος τοῦ αὐλακιοῦ.

(1) Τὰ ὑποκοριστικά, ὡς εὐνότητα παραλείπονται περαιτέρω.

Γύρισμαν (τό)=1) τὸ γύρισμα. 2) ἡ ἄροσις, τὸ ὄργωμα.
 Διβολίζω=ὀργάνω ἀγρὸν διὰ δευτέραν φορὰν.
 Διβόλισμαν (τό) = δευτέρα ἄροσις, τὸ δεύτερον ὄργωμα.
 *Ελασμαν (τό)=1) ἄροσις, τὸ ὄργωμα. συνών. *λάμισμον*.
 *Εμπρεμαν (τό) = ἡ ἐργασία τοῦ ἐμπρευτοῦ.
 *Εμπρευτής (δ)=δ ὀδηγῶν ἀροτριῶντα ζῶα, προπορευόμενος αὐτῶν.
 *Εμπρεύω=ὀδηγῶ τὰ ἀροτριῶντα-ζῶα, προπορευόμενος.
 *Εμπρολάτες (δ)=δ πρωτοπόρος, ὁ προπορευόμενος, ὀδηγός.
 *Ενῶζω=λιπαίνω ἀγρὸν ἢ κήπον με κόπρανα.
 *Ενίασμαν (τό)=τὸ λίπασμα.
 Ζεξία (ἦ)=ἡ σύζευξις δύο ὑποζυγίων, ἀνηκόντων εἰς δύο ἰδιοκτητίας, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν των ἐκ περιτροπῆς.
 Ζέμνω ἢ ζεύω=ζευγνύω, ζεύω.
 Ζέμισμον, ζέψιμον (τό) = ἡ ζεύξις, τὸ ζέψιμο.
 Ζευγάρ' (τό)=1) τὸ ζεύγος. 2) ζεύγος βοδιῶν, ζευγάρι.
 Κλώθω=1) γυρίζω, 2) στρέφω, στρίβω. 3) ὀργάνω.
 Κλώσιμον (τό) = 1) τὸ γύρισμα. 2) τὸ στρίψιμο. 3) τὸ ὄργωμα.
 Κοπροκάλαθον (τό) = καλάθι διὰ τὴν μεταφορὰν κόπρου.
 Κόρος (δ)=κατάλληλος ὑγρασία τῶν ἀγρῶν δι' ἄροσιν ἢ σποράν, ἀλλαχοῦ: *τάβ'*.
 Κούδτ' (τό)=δ σβῶλος χόματος, χιόνος, ἀλεύρου κλπ.
 Κουδτώνω=σβολοποιῶ.
 Λάλεμαν (τό)=1) ἡ πρόσκλησις, τὸ φώναγμα. 2) τὸ νὰ ὀδηγῆ κανεῖς ζῶα με φωνάς. 3) τὸ ὄργωμα, ὡς γινόμενον διὰ φωνῶν.
 Λαλῶ=1) φωνάζω, προσκαλῶ. 2) ὀδηγῶ ζῶα διὰ φωνῶν πρὸς βοσκὴν, ἐκτέλεσιν ἐργασίας κλπ.
 Λάμνω=ὀργάνω με ἄροτρον, καλλιεργῶ.
 Λάμισμον (τό)=ἡ ἄροσις, τὸ ὄργωμα.
 Μαντρίν (τό)=ἡ μάνδρα, ὁ σταῦλος.
 Μόνασμαν (τό)=ἡ διανυκτέρευσις.
 Νάτεμαν (τό)=ἡ πρώτη ἄροσις, τὸ πρῶτον ὄργωμα.

Νατεύω=1) ὀργάνω χέρσον. 2) ὀργάνω ὄροτρον τινα διὰ πρώτην φορὰν.
 *Οφρυδέα (ἦ) = ἡ κατὰ μῆκος μεταξὺ δυο γειτονικῶν ἀγρῶν ὀρόσημος γραμμὴ, ἢ ὁποῖα παραμένουσα κατὰ τὴν ἄροσιν ἀθικτος, ὑπερεῖχεν ὡς ὄφρυς, ἐξ οὗ ὀφρυδάζω, ἀλλαχοῦ *βασμὸς (δ)*.
 Παράκρ' (τό)=τὰ ἄκρα τοῦ ἀγροῦ, τὰ περὶ τὸν ἀγρὸν μὴ δυνάμενα νὰ ὀργανθῶν στενὰ τμήματα, παραμένοντα ὡς *χορταροθέρρα* βλ. λέξιν.
 Ραντίπαραλούχ' (τό)=λ. π. τ. *ranterlik*=ἡ γεωργία.
 Σπάρσιμον (τό)=τὸ νὰ σπείρη κανεῖς, ἢ σπορά.
 Σπείρω ἢ σπέρω=κινῶ· καὶ εἰς τὴν κοινήν.
 Σπορά (ἦ)=ἡ σπορά.
 Σποριδάζω=χωρίζω μετ' ὅσον τὸν ἀγρὸν εἰς σπορίδια.
 Σπορίδ' (τό)=ἡ σποριά. Διὰ τὴν εὐκολωτέραν καὶ κανονικωτέραν ρύθμισιν τῆς διασκορπίσεως τοῦ σπόρου μετ' ἡμέθωδον «σπορὰ στὰ πεταχτά», ὁ πρὸς σπορὰν ἀγρὸς ἐχωρίζετο, διὰ χαράξεως αὐλάκων, εἰς τμήματα ἐπιμήκη ἐκτάσεως 250—300 μ. τ., λεγόμενα σπορίδια ἢ αὐλακίας ἢ αὐλάκια.
 Σπόρον (τό) ἢ σπόρος (δ)=δ σπόρος. Συζεξία (ἦ) βλ. ζεξία.
 Συνόρ' (τό) καὶ ἐν *Ματζούκα* βασμώσιμον (τό)=τὸ σταθερὸν ὀρόσημον. Ὡς τοιοῦτον ἐχρησίμευεν πᾶν ἀκίνητον ἀντικείμενον (λίθος, δένδρον, ἀνοιγμα, ρεῦμα κ.λ.) ἢ λίθοι ἐπιμήκεις ὀρθίως στηνόμενοι πρὸς ἀκριβῆ καθορισμὸν τῶν ὀρίων πάσης ἰδιοκτησίας.
 Ταπανίζω = σβαρνίζω, σβαλοκόπτω.
 Τριβολίζω=ὀργάνω ἀγρὸν τινα διὰ τρίτην φορὰν.
 Τριβόλισμαν (τό)=ἡ τριπλῆ ἄροσις.
 Τῶανίζω=1) διασκορπίζω. 2) ραντίζω, καταβρέχω. 3) σπέρνω, διασκορπίζω σπόρον.
 Τῶανισμαν (τό)=1) ἡ διασκορπίσις. 2) τὸ ραντίσιμα με νερό. 3) ἡ σπορά.
 Τῶορόδ' (τό) = τὸ διὰ δύο ζευγαριῶν βαθῦ ὄργωμα.
 Φύτρωμαν (τό)=τὸ φύτρωμα, ἢ βλάστησις.
 Χορταροθέρ' (τό)=πᾶσα ἐκτασις χορτοπαραγωγικῆ, καὶ τῆς ὁποίας εἶναι δυνατὸν νὰ θερίζωνται τὰ χόρτα.

Χοζάν' (τό)=1) ἀγρὸς μὴ καλλιεργηθεῖς. 2) χέρσος ἐκτασις.

β') Ἐργαλεία

*Αλετρόζυγα (τά)=τὸ ἄροτρον καὶ ὁ ζυγός.
 *Αλετροκάλαμον (τό)=δ ἄξων τοῦ ἀρότρου, ἐν Μεσοχαλδίᾳ *σάιτα (ἦ)*.
 *Αλετροκούρ' (τό) ἢ ἀλετροπόδ' (τό) =ἡ βάσις τοῦ ἀρότρου, ἐπὶ τῆς ὁποίας προσαρμόζονται ἂν ἄλλα τμήματα αὐτοῦ, ὕνιον, σπαθίν, ἀλετροχέρ' καὶ ἀλειροτζάν'.
 *Αλετροκλειδ' ἢ κλειδίν (τό) = σφήνα ξυλίνη ἢ σιδηρᾶ, συγκρατοῦσα τὸ ζυγολώρ' ἐπὶ τοῦ ἀλετροκάλμου. Ἐν *Ματζ. κλειδοῦρ' (τό)*.
 *Αλετροσπάθ' ἢ σπαθίν (τό) = σάνις χονδρὴ περασμένη μεταξὺ ἀλετροπόδ' καὶ ἀλειροτζάν', γιὰ νὰ συνδέσῃ στερεῶς.
 *Αλετροτζάν' (τό)=βλ. ἀλετροκάλαμον.
 *Αλετροχέρ' ἢ ἀλετρολάβ' (τό) = τὸ χερούλι τοῦ ἀρότρου.
 *Αλετράζω=1) ὀργάνω. 2) χτυπῶ ἢ ἐγγίζω κάποιον μετ' ὅσον τὸ ἄροτρον.
 *Αλέτρ' (τό)=τὸ ἀλέτρι, τὸ ἄροτρον.
 *Αλωνοζύγονον (τό)=δ διὰ τὸν ἀλωνισμὸν χρησιμοποιούμενος ζυγός.
 *Απανοζύγονον (τό)=τὸ προσαρμοζόμενον ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῶν βοδιῶν δοκάρι.
 *Αφκατωζύγονον (τό)=τὸ κάτωθεν τῶν λαιμῶν τῶν ζῶων φερόμενον λεπτότερον δοκάρι, ποῦ συγκρατοῦσε τὰς ζεύγλας.
 Βίτσα (ἦ)=βέργα μακρὰ καὶ λεπτή, βίτσα.
 Βουκέντρ' (τό) = ράβδος μακρὰ χρησιμεύουσα διὰ νὰ κεντρίζουν ἢ νὰ χτυποῦν τὰ βόδια, ὅταν ἦτο μυτερὴ εἰς τὸ ἄκρον ἐλέγετο *τσουμπιχτέρα (ἦ)*.
 Γριζομάκελλον (τό)=ἡ χρησιμοποιούμενη δι' ἐκχέρσων μεγάλη σκαπάνη.
 Γυνίν ἢ γύν'ν (τό)=τὸ ὕνιον.
 Δίσακκον (τό)=δισάκκιον, χρησιμεῖον διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ σπόρου.
 Ζευλίν (τό)=ἡ ζεύγλα.
 Ζευλοδέμ' (τό) καὶ ζευτήρ' (τό)=σχοινίον λεπτόν ἀπὸ τριχῆς κεφαλῆς γυναικός, ἢ ἀπὸ τριχῆς αἰγός ἢ ἀπὸ τριχῆς οὐρᾶς ἀγελᾶδος, διὰ νὰ δένωνται αἱ ζεύγλαι κάτωθεν τοῦ λαιμοῦ τῶν ζῶων. Ἐν *Ματζ. Μεσοχαλ. γαζίλα (τά)*.

Ζυγολώρ' (τό)=τὸ λωρίον, τὸ ὁποῖον συνδέει τὸ ἄροτρον μετὰ τοῦ ζυγοῦ.

Ζυγοῦρ' (τό)=αὐλάκι κυκλικὸ περὶ τὸ μέσον τοῦ ζυγοῦ, ὅπου συγκρατούμενον τὸ ζυγολώρ', διατηρεῖ ἐν ἰσορροπίᾳ τὸν ζυγὸν καὶ κατανέμει ἐξ ἴσου τὸ βῆρος εἰς ἀμφοτέρω τὰ ζῶα.

Ζυγόν' (τό)=δ ζυγός.

Σπαθίν (τό)=βλ. ἀλετροσπάθ'.

Ταπάνιγμαν (τό)=τὸ σβαρνισμα.

Τζάν' (τό)=δοκάρι στρουγγύλον, ποῦ ἐκτὸν τὴν δοκάνην μετὰ τοῦ ζυγοῦ.

Τσουμπιχτέρα (ἦ) ἢ τσουμπιχτέρ' (τό) βλ. βουκέντρ'. Ἐν *Μεσοχαλ. μοτούλ' (τό)*.

*Υνίν, ὕν'ν (τό)=τὸ ὕνιον.

Χαμαῖλ' (τό)=λ. ἄ. *hamail* στολίδι τῶν κεφαλῶν τῶν ζῶων, τὸ χαϊμαλί.

Χάραγμαν (τό)=1) τομὴ, χάραγμα 2) χάραγμα ἐπὶ τοῦ κάτω ἄκρου τῶν ζευγλῶν, διὰ νὰ συγκρατοῦνται τὰ ζευτήρα.

Χωραφοζύγονον (τό)=δ διὰ τὴν ἄροσιν χρησιμοποιούμενος ζυγός.

γ') Θερισμός

*Αγκάλα καὶ ἀγκαλέα (ἦ)=ἀγκαλιά.

*Ακλώστρα (ἦ) καὶ ἀκονίστρα (ἦ)=περιστρεφόμενη χειροκίνητη ἀκονόπετρα (τροχός).

*Ακονιστέρ' (τό)=1) τὸ ὄργανον δι' οὗ ἀκονίζουν 2) τεμάχιον ἀκονόπετρας.

*Αμνός (δ)=στενόμακρον τμήμα ἐσπαρμένου ἀγροῦ ἢ χορτοτόπου, ἀκαθορίστου ἐκτάσεως καὶ πλάτους ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς μᾶς ἕως τὴν ἄλλην ἄκρον τοῦ κτήματος. Κατὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ θερισμοῦ ἐκάστου ἀμνοῦ, ἐπετρέπετο μικρὰ ἀνάπαυσις τῶν ἐργαζομένων. Ἐν *Ματζ. χόν' (τό)*.

*Αποθέρ' (τό)=1) τὸ τέρμα τοῦ θερισμοῦ 2) κομψὸν στάχυον χειροτέχνημα ἀναρτώμενον εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς οἰκίας, δηλοῦν τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ θερισμοῦ.

*Αποσκάλ' (τό)=ἡ ἀρξαμένη ἤδη καὶ μὴ ἀποπερατωθεῖσα ἐργασία.

*Αργατία (ἦ)=1) ἀργατία 2) ἐκτέλεσις γεωργικῆς ἐργασίας (θερισμοῦ κλπ.) ὑπὸ δμάδος νεανίδων ἢ γυναικῶν ἄνευ ἀμοιβῆς 3) οὐαδικὴ προαιρετικὴ προσφορά ἐργασίας, πρὸς διεκπεραίωσιν μεγάλου ἔργου κοιναφελοῦς ἢ ἰδιωτι-

κοῦ, ἢ πρὸς ἔνδειξιν τιμῆς πρὸς εὐ-
 ὑπόληπτα πρόσωπα ἢ πρὸς διάσωσιν
 κινδυνευούσης παραγωγῆς.
 Βούρα (ἦ)=ἡ χούφτα, ἢ χωρητικότητα
 τῆς παλάμης.
 Γέννημαν (τό)=τὸ σπαρτὸν καὶ ὁ καρ-
 πός.
 Δεματικὸν (τό)=δέμα ἀπὸ στάχια, μὲ
 τὸ ὄποιον δένουν τὰ δεμάτια.
 Δεμάτ' (τό)=τὸ δεμάτιον.
 Δρεπάν' (τό) καὶ δρεπάν' (τό)=τὸ δρε-
 πανον, τὸ δρεπάνι συνών. καγάν'.
 Θεμωνάζω φτειάνω θεμώνα (θημω-
 νιές).
 Θέρισμαν (τό) καὶ θέρος (τό)=ὁ θε-
 ρισμός.
 Θεριστάντ' (οί)=οἱ θερισταὶ καὶ αἱ θε-
 ρίστριαι καὶ θεριστάδες (οἱ).
 Θερισμάτ' (τό)=τὸ κατάλληλον γιὰ θέ-
 ρισμα, τὸ θεριστέον.
 Καγάν' (τό)=τὸ δρεπάνι ἔξ οὗ καγα
 νεύω (θερίζω).
 Κερεντή (ἦ)=τὸ μέγαλον δρέπανον, ἢ
 κόσσα.
 Κλώστρα (ἦ)=βλ. ἀκλώστρα.
 Κοβάλεμαν (τό)=ἡ μεταφορά.
 Κουκάρα (ἦ) καὶ Λυγιδ' (τό)=κοντὸ
 τεμάχιον βέργας λυγισμένον εἰς σχῆμα
 πετάλου, τοῦ ὄποιον τὰ ἄκρα συνδέον-
 ται στερεῶς διὰ λωρίου ἢ σχοινίου.
 Τὸ λυγιδ' προσδένεται στερεῶς εἰς τὸ
 μέσον ἀναδιπλωμένου σχοινίου, διὰ δὲ
 τοῦ σχηματιζομένου ὑπὸ τῆς βέργας
 μικροῦ τόξου διέρχονται τὰ ἐλεύθερα
 ἄκρα τοῦ σχοινίου. Διευκολύνει πολὺ
 τὴν τέντωσιν ἢ χαλάρωσιν τῶν σχοι-
 νίων τοῦ θαλακίου (φορτίου) κατὰ τὴν
 μεταφορὰν.
 Κουμούλ' (τό)=ὁ σωρός, ἢ κουμούλα,
 ἔξ οὗ κουμουλάζω (μαζεύω τὸ σωρό).
 Κουμουλαγμαν (τό)=ἡ συσσώρευσις.
 Λειακὸν (τό)=ἀκονόπειρα μὲ λείαν ἐπι-
 φάνειαν.
 Λυγιδ' (τό)=βλ. κουκάρα. Ἐν Ματζ.
 κουκάρ' (τό), ἔν Μεσοχαλ. μαγγούρ'
 (τό).
 Νηχός (δ)=ὁ ἦχος, ἢ μελωδία τοῦ τρα-
 γουδιοῦ.
 Ξιφάρ' (τό)=ἔκτασις, σχήματος τριγω-
 νικοῦ.
 Ὀρτάρ' (τό)=χονδρὴ μάλλινη κάλσα,
 τσοράπι.

Ρινίν (τό)=ἡ λίμα.
 Σαλακιάζω=φτειάνω θαλάκ' (βλ. λέξιν)
 Σαλάκ' (τό) λ. τ. selek = φορτίον ἀν-
 θρώπου στὴν πλάτη μὲ πλατὺ κυρίως
 σκοινί, περασμένο στοὺς ὤμους καὶ
 στὴν ἀμασχάλη.
 Σαλακίασμαν (τό)=τὸ φτειάσιμο τοῦ
 θαλακίου.
 Στοιβάζω=στοιβιάζω.
 Στοίβαγμαν ἢ στοίβασμαν (τό) = τὸ
 στοίβασμα, ἢ συσσώρευσις.
 Στοίβα (ἦ) καὶ στοῖβος (τό)=ἡ στοι-
 βία, ὁ σωρός.
 Σπαρτὸν (τό) πλ. σπαρτά (τά) = τὰ
 γεννήματα, τὰ σπαρτά.
 Ταρακιάζω=φτειάνω ταρακ', (βλ. λέ-
 ξιν) ἀπὸ χόρτα.
 Ταρακίασμαν (τό) = τὸ φτειάσιμο τα-
 ρακίου.
 Ταράκ' (τό) λ. τ. tarak = 2-3 ἀγκα-
 λιές χόρτου, ταποθετούμεναι ἢ μία
 ἐπὶ τῆς ἄλλης σταυροειδῶς καὶ πιεζό-
 μεναι ἀποτελοῦν ἓν σῶμα.
 Τσαρευτέρ' (τό)=χτίνα Εὐλίνη ἢ σκού-
 πα πρὸς περισυλλογὴν τῶν διασκορ-
 πισμένων στάξεων.
 Τσαρευώ=περυσυλλέγω μὲ τὸ τσαρευ-
 τέρ' ἢ σκουπιζω ἀπάνω-ἀπάνω μὲ τὸ
 τσαραφρόκαλλον.

δ) Ἄλωνισμός - λίχνισμα

Ἄλωνίζω=καθὼς καὶ στὴν κοινή.
 Ἄλωνισμαν (τό)=ὁ ἄλωνισμός.
 Ἄλών' (τό)=τὸ ἄλώνιον.
 Ἄλωνοκόσκινον (τό) = τὸ ἐκ λωρίων
 μέγαλο κόσκινον τοῦ ἄλωνίου.
 Ἀμπάρ' (τό)=λ. τ.=ἡ ἀποθήκη σι-
 τηρῶν.
 Ἀπανωγύρα (τά)=αἱ κατὰ τὸ περιστρο-
 φικὸν κοσκίνισμα, ἐπιφερόμεναι τοῦ
 γεννήματος ξέναι ὕλαι.
 Ἀπογύρα (τά)=ὑπολείμματα γεννήμα-
 τος μετὰ ξένων ὕλων.
 Ἀπογυράζω = κοσκινίζω περιστροφι-
 κῶς τὰ σιτηρά, διὰ νὰ ἀνέλθουν καὶ
 μαζευθοῦν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αἱ ξέναι
 ὕλαι ὡς ἐλαφρότεραι, ὅποτε εὐκόλως
 ἀποχωρίζονται ἀπὸ τοῦ καρποῦ.
 Ἀπόλιθα (τά)=τὰ ὑπολείμματα μετὰ
 τὸ τεπούρισμα ἢ χύμισμα τῶν σιτη-
 ρῶν, ὡς περιέχοντα πολλὰς πέτρας.
 Ἀφκατιμέας (τά)=βλ. κατακόσκινα.
 Ἀχάντα (τά)=ἡ ἀγκάθια τῶν ἀγρῶν.

Ἀχινιδ' (τό)=τὸ ἄγανον τῶν σιτηρῶν.
 Ἀχέρων (τό)=ὁ ἀχυρῶν.
 Ἀχύρα (τά)=τὰ ἀχύρα.
 Ἀχυροκάλαθον (τό)=καλάθι κατάλλη-
 λον διὰ τὴν μεταφορὰν ἀχύρων.
 Γάνωμαν (τό)=1) τὸ γάνωμα 2) ἐπά-
 λειψις τοῦ ἄλωνίου μὲ λάσπην καὶ ἄ-
 χυρα.
 Γόνατον (τό)=τὸ γόνατον τοῦ καλάμου
 τῶν σιτηρῶν.
 Δικρόν' (τό)=τὸ δίχαλο, ἀλλαχοῦ τῶν
 τάλ' (τό) λ. τ. catal.
 Ἐβόρριγμαν καὶ ἐβόρρισμα (τό)=τὸ
 λίχνισμα τῶν ἀχύρων.
 Ἐβόρριζω=ρίχνω εἰς τὸν ἀέρα τὰ ἄ-
 λωνισθέντα ἀχύρα, διὰ νὰ χωρήσῃ ὁ
 καρπός, λιχνίζω.
 Ἐμπρόνομος (δ) = δοκῆσι μακρὸν το-
 ποθετούμενον κατὰ τὸ λίχνισμα ὡς
 πρῶτον ὄριον διαχωρισμοῦ καρποῦ
 καὶ ἀχύρων Ἐν Ματζ. κεράν' (τό).
 Θονόν' (τό) ἢ θονός (δ) = ὁ ἐπιμήκης
 σωρός τῶν ἀχυροποιηθέντων στάξεων,
 ἀλλαχοῦ τούχ' (τό).
 Ἰφτάρ' (τό)=πιτῶν, φτυάρι.
 Κατακόσκινα (τά)=τὰ ὑπολείμματα τοῦ
 κοσκινίσματος.
 Κατάστρωμαν (τό)=τὸ στρώσιμο τῶν
 στάξεων ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου.
 Καταστρώνω=ἀπλώνω τὰ στάχια στὸ
 ἄλωνι, νὰ ἄλωνισμα.
 Κερατιδάζω=περῶ τὸ κερατίδι εἰς τὰ
 κέρατα τῶν ζώων.
 Κερατιδ' (τό)=σχοινίον προσδενόμενον
 εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἀντὶ ἡνίου.
 Κιφάλα (τά)=1) αἱ κεφαλαί. 2) τὰ στα-
 χοκέφαλα.
 Κοτσιφτάρων (τό) ἢ κοτσιφτε (ἦ)= τὸ
 σπασμένο φτυάρι.
 Κοτάζω=μετρῶ μὲ τὸ κότ'.
 Κότ' (τό)=μόδιον, μέτρον χωρητικότη-
 τος 10-12 ὀκάδιον.
 Κουμουλαστέρ' (τό)=βλ. ρουκάν', συ-
 νών. σερευτέρ' (τό).
 Κουτούνα (τά) = τὰ κότσαλα, ἀχύρα ἔ-
 χοντα χονδρὸν κάλαμον, μὴ παρασυρ-
 θέντα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἐν Μεσοχαλ.
 τσολώρα (τά).
 Κόψιμον (τό)=1) τὸ κόψιμον. 2) ἡ ἀχυ-
 ροποίησις τῶν στάξεων.
 Κυλιντριζω=καταπατῶ μὲ κύλινδρον.
 Κυλιντρ' (τό)=λίθινος κύλινδρος.
 Λαμνίν (τό)=ὁ σωρός τοῦ ἀποχωρισθέν-

τος ἀπὸ τὰ ἀχύρα γεννήματος. συνών.
 κουμούλ'. Ἐν Ματζ. Μεσοχαλ. τδάτ',
 (τό).
 Λεγμετέρ' (τό)=τὸ λιχνιστήρι, μεγάλο
 φτυάρι δαχτυλωτό.
 Λωροκόσκινον (τό) = κόσκινον κατα-
 σκευασμένον μὲ λωρία.
 Νέστρ' (τό)=τιμῆμα σπασμένης γαβάθας
 ἢ-ξυλίνου πινακίου.
 Παράνομος (δ)=ὁ μεταξὺ ἐμπρονόμου
 καὶ ἀχύρων διάδρομος.
 Πινάκ' (τό) = σπασμένο πινακίον (ξύλι-
 νον κυρίως ἢ πήλινον).
 Πυκνοκόσκινον (τό) = κόσκινον πυκνο-
 υφασμένον.
 Ρουκάν' (τό)=εἰδικὴ σανὶς μετὰ ἢ ἀνευ
 λοβῆς χρησιμεύουσα διὰ τὸ σπρώξιμο
 τῶν ἀχύρων κατὰ τὸ μάζωμα τοῦ ἄ-
 λωνίου. Ἐσύρετο ὑπὸ τῶν ζώων ἢ
 ὤθειτο ὑπὸ ἀνθρώπων.
 Σέρεμαν (τό)=ἡ συσσώρευσις ἀχύρων
 ὑπὸ τῆς δοκάνης.
 Σερευτέρ' (τό) ἢ σερευτε (ἦ) = βλέπε
 ρουκάν'.
 Σιλετζέκ' (τό) λ. τ. silecek=ἴσιο τεμά-
 χιον ξύλου, συρόμενον ἐπὶ τῶν χειλέων
 τοῦ κότ' (βλ. λέξιν) κατὰ τὴν καταμέ-
 τρησιν τοῦ γεννήματος.
 Σουρούχ' (τό)=τὸ δοκῆρι.
 Σπόγγιγμαν ἢ σπόγγισμαν (τό) = ἡ
 σάρωσις, τὸ σκούπισμα.
 Σπογγιχτέρ' (τό)=1) ὄργανον σαρώσε-
 ος. 2) σκούπα.
 Στάχ' (τό) πλ. στάχα (τά)=ὁ στάχυς,
 τὰ στάχια.
 Τάραγμαν (τό)=1) ἀνάμιξις. 2) τὸ ἀ-
 νακάτωμα τοῦ ἄλωνίου.
 Τεπούρ' (τό) λ. τ. terip=μονοκόμματος
 ξύλινος δίσκος, χρησιμεύων διὰ νὰ κα-
 θαρίζουν τοὺς δημητρ. καρποὺς ἀπὸ
 πέτρας.
 Τεπουρίζω = καθαρίζω τὶς πέτρας ἀπὸ
 τὰ σιτηρά μὲ τὸ τεπούρ' χτυπώντας το
 ἐπὶ τοῦ γόνατος ἐπιδείξιος, οὕτως ὥστε
 τὰ σιτηρά ὡς ἐλαφρότερα ἐκτινάσσον-
 ται ἔξω, ὑπολείπονται δὲ εἰς τὸ τεπού-
 ρι οἱ πέτρας (σπόροι ἀγρίου βίκου κ.λ.)
 ὡς βαυότεροι.
 Τζάρα (τά)=τριχες οὐρᾶς ἀλόγου ἢ ἀ-
 γελάδος.
 Τζαροκόσκινον (τό) = κόσκινον καμω-
 μένον ἀπὸ τζάρα, βλ. λέξιν.

Τσαροφρόκαλλον (τό) = χορτόσκουπα του άλωνίου.

Τζαχαβέλ' (τό) = λ. ἄρμεν. 1) λαππόσκουπα 2) ξυλόσκουπα.

Τζονοκόδκινον (τό) = κόσκινον φτιασμένο από τζόνα, δηλ. λεπτὲς ξύλινες λωρίδες μεγάλης ἀντοχής. Τὸ πλάτος τῶν λωρίδων ἐρρῦθμιζε τὸ μέγεθος τῶν ὀπῶν τοῦ κοσκίνου.

Τουκάν' (τό) = ἡ δοκάνη.

Τσουρνούσ' (τό) = 1) ἡ ἀκίς 2) ἀκίδες ἀπὸ ἄχυρον ἢ χόρτον ἢ ξύλον.

Χαλέκ' (τό) = τὸ χαλλίκι, οἱ κοφιτροὲς πέτρες τῆς δοκάνης.

Χεροκόδκινον (τό) = τὸ κόσκινον τοῦ χειροῦ.

Χοϊνίκ' (τό) = χοϊνίε, μέτρον χωρητικότητος 10—12 δακάδων.

Χοντρέας (τά) = βλ. κουτούνα.

Χωμοκόδκινον (τό) = τὸ κόσκινον μὲ τὸ ὄποτον καθαρίζεται τὸ χῶμα.

Χωμοκόφτω = καθαρίζω τὸ χῶμα τῶν σιτηρῶν μὲ τὸ χωμοκόσκινον.

Ψιλάχυρον (τό) = τὸ ψιλὸ ἄχυρο.

Ψιλοκόκκια (τά) = τὰ σιτάρια.

Ψιλοκόδκινον (τό) = τὸ πολὺ πυκνὸ κόσκινον.

ε') Χαρακτηρισμὸς ἀγρῶν

*Αβοτάνιον = τὸ μὴ βατανισθὲν χωράφι.

*Αδύναμον = τὸ ἀδύνατον, τὸ ἄγονον.

*Αθέριον = τὸ μὴ θερισθὲν.

*Ανάτευτον = τὸ μὴ ὀργωθὲν, ἢ καλαμιά.

*Ανιάστον = τὸ μὴ λιπανθὲν μὲ λίπασμα (κοπριάν).

*Ασπαρτον = τὸ μὴ σπαρὲν συνῶν, στείρον.

*Αταπάνιον (ἀπὸ τὸ τούρκικο: taban — πέλμα ποδοῦ) = τὸ μὴ σβαρτισμένον.

Βερκιλιν λ. τ. vergili = γόνιμον, εὐφορον.

Βοτανισμένον = τὸ καθαρισμένον ἀπὸ τὰ ἐπιβλαβῆ χόρτα.

Γριζέμενον ἢ Γριζέα = τὸ σκαμμένον βαθέως διὰ σκαπάνης, κυλισμένον.

Διβόλ' ἢ διβολιγμένον = τὸ δις ὀργωμένον.

*Ελασμένον = τὸ πλήρως ὀργωμένον.

*Ενασμένον = τὸ λιπασμένον μὲ κοπριά.

Θερισμένον = καθὼς καὶ στήν κοινή.

Νατεμένον = τὸ ὀργωθὲν καὶ παραμένον ἐν ἀγροναπαύσει.

Νατὸν (τό) ἢ νατὸς (ὁ) = τὸ ὀργωμένο ἤδη χωράφι, ἀλλαχοῦ νάμαν (τό).

Σπαρμένον = καθὼς καὶ στήν κοινή.

Ταπανισμένον = τὸ σβαρτισμένον.

Ταβλιν = λ. τ. tavli, τὸ ἔχον κατάλληλον ὑγρασίαν πρὸς σποράν.

Τριβόλ' ἢ τριβολιγμένον = τὸ τρις ὀργωμένον.

Φυτρωμένον = ἐκεῖνο, ποῦ ἐφύτρωσεν ἤδη.

Χαῖμενον = τὸ βλαμμένον ἀπὸ νοτιᾶ, ζεματισμένον.

Χοζάν' = τὸ μὴ καλλιεργηθὲν, χέρσον.

Θεσβνίκη 30|6|44

(Δ.Κ.Π.) ΣΤΑΥΡΙΩΤΗΣ

ΝΙΩΤΙΚΕΣ ΝΑΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

*Απὸ τῆ συλλογῆ μου τῶν παροιμιῶν καὶ παροιμιωδῶν φράσεων τῆς Οἰνόςης, δημοσιεύω τὶς ναυτικὲς — ἐκεῖνες δηλαδὴ ποὺ τὰ στοιχεῖα τους ἔχουνε μιὰ φορὰ κάποια σχέση μὲ τὴ θάλασσα ἢ ἄς ἀναφέρονται εἰς ὅποιον δῆποτε κεφάλαιο τοῦ κύκλου τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου (1):

1. *Αδᾶ βουτᾶ κ' ἐκεῖ ἐβγαίνει.
2. *Αδᾶ καράβια χάβουνταν κ' ἐσεῖς, σαντάλια, ποῦ πατέ;
3. *Αργὸν ἄς ἔν' τὸ κάτεργον κ' ἄς ἔν' παλαμισμένο.
4. *Αρμενα καὶ φύλλα κ' ἔχει.
5. *Ασ' σὸ κάθε: κάθει, ὁ κόλος ἄτες ἐδυάκωσε.
6. *Ασ' σὸ μύδι εἰς σὸ κρομύδι κ' ἄσ' σὸ λάχανο εἰς σὸ σκόρδο.
7. *Ασ' σὸ πολλὰ τὸ κάθισμα, ὁ κόλος ἀτου μύδια φέρει.
8. *Εγένισες καὶ χαραπᾶς κ' ἐζάρωζεν κ' ἡ γούλα σου.
9. *Εγιαγλάεψεν τὰ φαλάγγια του.

(1) Δὲ βάνω μαζί καὶ τὰ μετεωρολογικά, γιὰ τὸ γενικώτερο περιεχόμενό τους.

10. Εἶχεν καὶ κὸλον ἀπ' τὴν ἄμμουδια.

11. *Ἐκατούρησεν κ' ὁ ποντικὸ εἰς τὴ θάλασσα κ' ἐγένισεν ὀρτάχι.

12. *Ἐμπροστὰ ποτάμι κ' ἐπίσου θάλασσα.

13. *Ἐνοιζεν τὰ πανία του καὶ τὸν καιρὸν πεκλεεύει ν' ἀρμενίζει.

14. *Ἐπῆρεν τὸν ἀέραν ἀτου.

15. *Ἐχάσαμε τὴ χάριταν καὶ τὴν πούσελα.

16. *Ἡ γούλα σου κ' ἡ τσοῦπα σου κ' ἡ τριάκαλαφατίνα σου.

17. *Ἡ θάλασσα μελίγαλα κ' ὁ φτωχὸ χουλιάριν κ' εἶχε.

18. *Ἡ πάξη ἀτου ἐτινάεν ἔξου.

19. *Ἡ τσελελία ἐμάθησεν τὴν κοτιανίτσαν κ' ἐβούτανεν καὶ τουλόατες ἐπόμεινεν ἀπὸν ἀπάνιου

20. *Ἡ τσελελία ἐπῆρεν τ' ἀγκούνια σου.

21. Ηῦρες τὸ νάμμο διαλεχτό, τὴ θάλασσα γαλήνη.

22. *Ἡ φουρτούνα ἔχει καὶ γαλήνη.

23. Θάλασσας μάνα.

24. Καλὰ καὶ σελιαμέτια.

25. Καλορίζικον καράβι, τὸ Σταυρίτα εἰς σὰ φαλάγγια.

26. Καταουδόσιος.

27. Καταφρονεμένον καράβι, βαθὺ λιμιόνα.

28. Κόδκινον μὲ τὰ καραβίδια.

29. Κοτᾶ καράβι μὲ τὸν ἀέραν πάει.

30. Μάτιν καὶ σκουμπρί.

31. Μὲ τὴν πάξην παλι κ' ἔρκουτουε.

32. Νάμμο νὰ ξύνεις, ἀπουκὰ κ' πάει.

33. Νοῦν καὶ κέφαλη (2).

34. *Ὁ Θεὸς εἰς σὸ καλὸ κ' ὁ σταυρὸς εἰς σὸ γιαλὸ.

35. *Ὁ καιρὸς πουλεῖ τὰ μῆλα κ' ἡ φουρτούνα τ' ἀγοράζει.

36. *Ὅλοι ὄντες ἐρμένιζανε, οἱ κερατάδοι ἐλάμπεινανε

37. *Ὅ τσίνον κ' ὁ γλάρο

38. Οὔπου πάει, μαῦρα βὰ φτάει (3).

39. Ποῖος κ' ἔχει δουλεία, χέζει εἰς σὸ βρακὶν ἀτου καὶ πάει πλύνει ἀτα εἰς σὸ γιαλὸ.

40. Ποροῦ ἔνι

41. Πόσα καράβια ἔστεσε εἰς σὸ λιμάνι;

42. Σὰν τὸ ψάριν τρομάζει

43. *Σ ὄλα βάλλει πρύμην καὶ πλώρη.

44. *Σ σὰ βαθέα ταλεύει

45. *Σ σὰ χάψια τ' ἄλυκά.

46. *Σ σὴ θάλασσαν κ' ἐπνία καὶ εἰς σὸν τερε νὰ πνίομαι.

47. *Σ σὴν τύπην εἶν' τὰ παχέα τὰ πρόβατα.

48. *Σ σὸ ποῖον ἀπὸν ἀρμενίζει;

49. Τὰ καράβια τ' ἐντῶκαν ἔξου.

50. Τ' ἀρκίδια τοῦ πελάου.

51. Τὰ σκατὰ του πρὶν νὰ κατέβαινανε εἰς σὸ γιαλὸ.

52. Τὰς τὰ πανία, σηκοῦται κ' ἔρκεται.

53. Τὰ ψάρια κολυμποῦν ἀκόμα εἰς σὸ γιαλὸ καὶ τὴν τιμὴν ἀτουνα φτάνε εἰς σὸ βουνό.

54. Τ' Ἐγκρέμοῦ τὰ λαλλάτσια νὰ τρῶς.

55. Τὸ γιαλὸν καὶ τὸ βουνό.

(2) Βλ. «Ἀρχεῖον Πόντου», τ. 11, σ. 62—64.

(3) Βλ. «Ἀρχεῖον Πόντου», τ. 11, σ. 63—64.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΚΟΥΤΩΡΩΝ

Σειρά πού σειρά...

Συλλογή του Ξ. ΞΕΝΙΤΑ

Σά 1914 τῆ χρονίας, ὄσαν ἐγίνονταν οἱ διωγμοὶ τοῖ Χριστιανῶν σὴν Θράκην καὶ σὴν Σμύρνην μερέος, τὸ Πατριαρχεῖον ἐξέγεικεν προσταγὴν νὰ κλειδῶν'νε ὄλα τὰ σκολεῖα καὶ ὄλα τ' ἐγκλεσῖα τ' Ὀρωμαῖων σ' ὄλον τὴν Τουρκίαν ἐπειδὴς καὶ «τὸ ἔθνος ἐκυρήχη ἐν διωγμῶ», ὅπως ἔλεγεν τὸ πατριαρχικὸν τὸ γράμμα. Ἀτότες οἱ μειζετέρ τοῖ Προτεστανῶν τ' Ὀρτοῦς ἐποίκαν ἕναν ἐπιτροπὴν κ' ἐπήγαν σὸν Σχολάρχην τὸν Νίκον τὸν Σουμελίδην καὶ εἶπαν ἄτον νὰ κλειδῶν'νε ἐκεῖν' πα τὸ σκολεῖον καὶ τὸ Βαῖζ'ν ἄτον. Εἶπεν ἄτ'ς κι ὁ Σχολάρχης: «Ἐμεῖς 'κ' ἐποροῦμε νὰ παίρομε ἅπᾶν ἔμου βάρους γιὰ τ' ἐσᾶς, ἐπειδὴς καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς μετὴν Ὀρθοδοξίαν εἶν' ἕναν καὶ οἱ διωγμοὶ γιὰ τ' ἐσᾶς 'κ' εἶναι». Ὅσαν ἔκ'σεν τὴν ἀπάντησιν ὁ σ'χωρεμένον ὁ Χρῆστον τῆ Λεμόνας, 'κ' ἔκλαψεν μανάχον. Ἐκεῖνος ὁ μασχαράνος ὁ Χρῆστον ἄλλο τὸ κατοῖν' ἄτ' 'κ' ἐγέλασεν. Ἄσ' σὴν καρδίαν ἄτ' ἀπέσ' γαῖμαν ἔσταζεν. Εἶδεν ἄτον ἀδελφός ἄτ' ὁ Διαμαντής, ἔμαθεν τὴν αἰτίαν καὶ σ'κοῦται λέει ἄτον:

— Ἀδελφε, σειρά πού σειρά, ἔλα ἄς κλώσκομες.

Λεξιλόγιο: μειζετέρ' = προεστοί. Βαῖζ' = ἔτσι ἔλεγον οἱ Ὀρθόδοξοι Κο-

1) Σ. τ. Δ. Τὸ ἀνέκδοτο αὐτὸ δημοσιεύεται σὺν ἐθλαβικῷ μνημόσυνον σὴν ἀγέασθη μνήμη τοῦ Χρησίου Λεμονοπούλου, ὄπου σ' ἄλλη σελίδα καταχωρεῖται καὶ νεκρολογία του. Καὶ φανερώνει πόσο οἱ Ἕλληνες Ἐθαγγελικαὶ τῶν Κοτύωρων διατηροῦσαν ἀκέραιο τὸ ἐθνικὸ τους φρόνημα (βλέπε καὶ Ξ. Ἀκογλου, Λαογραφικὰ Κατύωρων, Ἀθήνα 1939, σελ. 28).

τύωρων τὴν ἐκκλησία τῶν Ἐθαγγελικῶν 'κ' ἔκλαψεν μανάχον = μόνον πὸν δὲν ἔκλαψε μασχαράνος = εὐθυμολόγος καὶ εὐθυμος μαζὺν τύπος' κατοῖν' = πρόσωπο, μέτωπο σ'κοῦται = σηκώνεται σειρά πού σειρά = ἰδὸν ἢ ἐδκαιρία [τὸ πού — bu — τούρκικη λέξη = αὐτὴ — δεικτικὴ ἀντωνυμία] ἄλλα καὶ ἀτόφια ἢ ἔκφραση τούρκικη].

Ἐναν μαστορ'κὴν.

Συλλογή του κ. ΖΑΧΑΡΙΑ Ι. ΝΑΖΙΔΗ

Ὁ ταῆ μ' ὁ Χατζηπάνον ἐπῆρεν μίαν τάλογον τῆ κουμπάρ' ἄτ' τῆ Λάμπωνος κ' ἐπῆρεν σὸ ἱεπέ κιοῖν. Ἄστ' ἐκλώστεν σὴν Ὀρτοῦν ἐβράδυνεν ἔτον κ' ἔδεν τ' ἄλογον ἀπέσ' σὴν παχτῆν νὰ βόσκειται. Τάλλ' τὴν ἡμέραν ἐπῆρεν νὰ παῖρ' τ' ἄλογον κι ἄσ' τὸ τερεῖ ντὸ τερεῖς: Τ' ἄλογον, καρφωμένον σ' ἕναν γαζούχ', ἐψόφωσεν.

— Ὡ, ναηλὶ ἐμέν, ἐπῆκεν ὁ Χατζηπάνον κ' ἐπίασεν τὰ μαλλία τ'. Ἄν μάθᾶν' ἄ ὁ κουμπάρο μ' ἐχάθα ἄ γλουπίζ' με, εἶπεν ἐκεῖνος ἐκεῖνον, ἄσ' σὰ δεκαπέντε λίρας κι ἅπᾶν' θὰ ψαλαφᾶ με γιὰ τάλογον ἄτ'.

Ἐνοῦντισεν, ἐπενοῦντισεν καὶ σὸ τέλος εὔρεν ἕναν μαστορ'κὴν. Ἐπῆρεν εὔρεν τὸν κουμπάρον ἄτ' σὴν χέρας τῆ Καριπογλάντων τὴν καίβεν, ἐκεῖ ἀπέσ' πὰ μιλλέτ' γομάτον, καὶ κλώσκειται λέει ἄτον:

— Κούμπαρα, τάλογο σ' πολλὰ δυνατὸν ἄλογον ἔν'. Εἶδεν ἄ κάποιος Τούρκος, ἐπεγενεύτεν ἄ καὶ θέλ' ν' ἀγοράζ' ἄ Πόσον πουλεῖς ὁ;

— Σ' ἐπτά λίρας δίγ' ἄτο κεῖ, εἶπεν ὁ Λάμπων.

— Ἐπτά λίρας πολλὰ πᾶράες εἶναι, κούμπαρα, εἶπεν ἄτον ὁ Χατζη-

πάνον, σὰ ἐξ λίρας ἄς δίγομ' ἄτο κεῖ.

— Ἐ, ἄσ' τὸ ἐλέπ'ς ἄ ἐσὺ Ἰραβάν, δὸς ἄτο κεῖ σὰ ἐξ λίρας ἄς πάει, εἶπεν ἄτον ὁ κουμπάρος ἄτ'.

Ἀτότες ὁ Χατζηπάνον ἐκλώστεν σὸ μιλλέτ' μερέαν τὸ ἔτον ἀπέσ' σὴν καίβεν καὶ εἶπεν:

— Ὁ κουμπάρο μ' λέει νὰ πουλῶ τ' ἄλογον ἄτ' σὰ ἐξ λίρας, ἐκ'σείτ' ἄ κιτλά:

— Ἐ, ἐκ'σάμ' ἄ, εἶπαν ὄλ' ἐντάμαν.

Ἐκλώστεν ὕστερα σὸν κουμπάρον ἄτ' μερέαν καὶ εἶπεν ἄτον:

— Ἐ, κούμπαρα, τάλογο σ' ἐψόφωσεν. Ἐπαρ' ἀβούτα τὰ ἐξ λίρας καὶ δέβα σὴ Τζεχέλ' τὴν παχτῆν ἀπέσ' ἔλεπον ἄ.

Ὁ Λάμπων ἔρθεν κ' ἐπέμ'νεν. Ἐπλώσεν τὸ χόρ'ν ἄτ' ἄμον ἄκλερον, ἐπῆρεν τὰ ἐξ λίρας καὶ εἶπεν ἀργῶς ἀργῶς κ' ἐλάιζεν καὶ τὸ κ'ιφάλ'.

— Γιάσα κούμπαρα, τεμάκ' τάλολο μ' ἐψόφωσεν!

Λεξιλόγιο: ταῆς = λ. τ. dayi, θεῖος' μίαν = μιὰ φορὰ, κάποτε' γαζούχ' = λ. τ. kazik, παλούκι' γλουπίζω = ξεφλουδίζω, γδέρνω, μαδάω ἐνοῦντισεν = ἐπενοῦντισεν = καλοσκέφτηκε χέρα = χήρα' καίβη = καφενεῖο μιλλέτ' = λ. ἄ. millet, ἔθνος, λαός, πλήθος' ἐπεγενεύτεν = λ. τ. beyenmek, ἄρσε' Ἰραβάν = λ. τ. rah van, εὐλόγο ἄκλερον = παράλυτο' ἐλάιζεν = κουννοῦσε (οἴημα λατίζω) τεμάκ' = λ. τ. demek, δηλαδή.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΛΗΣ

Ἀσκητής

Τοῦ κ. Π. ΨΗΛΑΡΗ

Σὴν καβέν τῆ Κοταλάκ' τ' Ἀναστάσ' ἔαν ἐσάρεψαν τὸν Τιμπρικᾶν τὸν Λάζαρον.

— Παδᾶ Λάζαρε, εἶπεν τῆ Μάνω-μέντσας ὁ Παῦλον, τὴν καβέν καὶ τὴν ναρκιλέν ὀσήμερον ἐγὼ θὰ κεράζω, νοῦντισον καλὰ-καλὰ καὶ πᾶμας ἕναν μεσέλ'.

— Νέπε, ἐπογαλεύτα σας, ἄλλο τιδέν 'κ' ἐξάρω, ἦταν ἐξαιρα οὐλα εἶπα σας, ἀφήστε τὴν γιὰκᾶ μ', νὰ καβέν θέλω νὰ ναρκιλέν.

— Ἀφ'ς τὰ νάζα, εἶπεν τῆ Κάλ' Ἥλια ὁ Παῦλον. Ἐσὺ ἄμον τὴν Κουλίαν τ' ἀγιθ' τρίφκεσαι σὴ τὸπᾶν' τὸ δαβρὶν, θὰ λές τὸ μεσέλ', ἀρχίνα, μ' ἐβγάλτε τὴν ψῆν ἔμου πείχουτᾶ.

— Παῦλε τὸν Κιόρ ὄγλου καὶ τὴν Χαλιμάν πὰ νὰ ἐδέβαζα ἀτόσα μεσέλα 'κ' ἰθ' θὰ ἐξαιρα, ντὸ νὰ λέω σας, ἄς νουνίζω ντὸ ψέμμιν θὰ λέω σας κι ὀσήμερον.

Ἐδίπλωσεν τὰ ποδάρα τ' ἅπᾶν' σὴν πᾶκέν, ἐκαλοκάτεσεν κ' ἐρχίνεσεν:

«Ἐναν καιρόν, σὰ παλαιὰ τὰ ζαμάνα, σὸν καιρόν τῶν Κομνηνῶν σὴν Τσάγγαν, ἔσαν δὺ ἀδελφᾶ. Εἷνας ἔτον κουντουρατζῆς, κι ἄλλος ἀπὸ μικρὸς ἐρροῦξεν σὰ ἱερατικά: Πολλὰ 'κ' ἐπῆρεν ἐπέρεν τὸ κ'ιφάλ'ν ἄτ' κ' ἐπῆρεν ἐκλειδώθεν σ' ἕναν ἀσκηταρεῖον σὴν χαιριάννας τὸ δέμαν, ἀνθρωπον 'κ' ἔλεπεν Εὐχία, γονατεκλησίας ἔτον ἢ δουλεῖα τ' εἰκοσπέντε χρόνα.

Σὰ εἰκοσπέντε χρόνα ἅπᾶν', ἀρ' τοῦκ εἶπεν ἐκουρτᾶρεψα τὴν ψῆ μ' ἄσ' σὴν Κόλασιν, ἄς κατβαίνω σὴν Τσάγγαν τερῶ ντ' ἐφτάει κι ἀδελφὸ μ', ἐκεῖνος ἐκολατίεν σὴν Τσάγγαν ἀπέσ'.

Ἐνοῦντισεν ντὸ νὰ φέρ' τὸν ἀδελφόν ἄτ', τιδέν 'κ' εἶχεν. Ἄς παῖρω ὀλίγον κρῦον νερόν, εἶπεν, ἄσ' σὴν κοζέν ντὸ πίνω, ἄμαν νὰ λαγῆν' εἶχεν νὰ διθέν. Ἐπέρεν τὸ μαντήλ' ντὸ εἶχεν, ἐγόμεσεν τὸ νερόν ἀπέσ' σὸ μαντήλ'ν ἄτ' κ' ἐδρομάεν.

Ἄρ' σὰ δέκα ἡμέρας ἅπᾶν' ἔρθεν τὴν Τσάγγαν, ἐσοῦρεψεν κ' ἐπῆρεν ἠῶρεν τ' ἀργαστερ' τ' ἀδελφοῦ ἄτ'. Ἐδῶκεν ἐγνωριμίαν, — ποῦ νὰ ἐγγώριζεν ἄτον ἀδελφός ἄτ', εἶχεν ἕναν ἀδελκ' γένα — ἐφιλέθαν κι ἐγκαλάσταν μίαν κι ἄλλο μίαν, ἀτότε ἀσκητής εἶπεν: «ἀδελφε, τιδέν 'κ' εἶχα νὰ ἐφέρ'να σε, ἔγκα σε ὀλίγον κρῦον νερόπον ἄσ' σὴν κοζέν ντ' ἔπινα» κ' ἐπῆρεν ἐκρέμασεν ἄτο σ' ἕναν καρφίν σὸ τουβάρ' τ' ἀργαστερ'.

Ὁ ζαβαλῆς ὁ κουντουρατζῆς ἐκεῖνος πὰ ἐφτωχὸς ἔτον, ἢ τέχνη ἄτ' ἐμπροστὰ 'κ' ἐπῆρεν, οὐλ' οἱ Τσάγγα-ληδες τσάρουχα ἐφόρ'ναν, κούντουρας π' ἐφόρ'ναν ἐλλίγ' ἔταν, ἐντράπεν

56. Τοῦ κεμιτῆ τὸ ψωμί 'ς σὸν κάβον ἔχει γαῖμα.
57. Τοῦ κεμιτῆ τῆ γυναίκας τὸ ψωμί ἔ με τὸ διάκρυ ζυμωμένο.
58. Τοῦ Μίμη ἢ βραστή καὶ τοῦ Θερελιανοῦ τὸ παγούρι.
59. Τοῦ Ταγιόλου τὸ καράβι.
60. Τῆ Τόικας ὄλα τὰ ψελα ψελά τὰ λαλλάτῆρα ἀτὲ ἐγιαράτεψε.
61. Φέκια μοιάζει.

I. T. ΠΑΜΠΟΥΚΗΣ

έπηγεν κ' εκείνος έσέγκεν σό μαν-
τήλ'ν άτ' άπέσ' πέντε-δέκα τσιλίδα
άσ' σό μαγκάλ'ν άτ' κ' έκρέμασεν
άτο κ' εκείνος σ' άλλο καρφίν. Πολ-
λά κ' έπηγεν έσέβεν σ' άργαστέρ'
άπέσ' είνας κουτσή, τόν γήλην έλε-
γεν «για λάμψον, για θά λάμπω»,
άτόσον κ' έμορφος έτον, νά σουμυρ-
λαεύ κουντούρας.

Η κουτσή έπλωσεν τó ποδάρ'ν άτ'ς
κι ό κουντουρατζής έκουτδουρίσασεν
κ' έπέρεν τά μέτρα τή ποδαρία άτ'ς.
Άσκητής από καρφή είδεν τή κου-
τσήσ τó παλτούρ', ό διάβολον έσέβεν
σό καλάθ'ν άτ', και σό κ'ιφάλ' άπάν',
τό νερόν τ' έγκεν τόν άδεφόν άτ',
άσ' σό μαντήλ' άπέσ' έρχίνεσεν νά
ύλιζ' και νά τρέχ'.

Ατότε έγροκ'σεν τ' άσκητηλούγ'ν
άτ' παράν κ' έπόικεν, άδελφός άτ'
ά ίέσ' σήν πολιτείαν, άσ' σ' εκείνον
άπάν' έτον σόν Θεόν καικά!.

Λεξιλόγιο: νουντσον=σκέπον, με-
σέλ=λ. τ. masal, παραμύθι, έπογα
λεύτα=λ. τ. bunalmak, σιανοχωρόθηκα,
βρίσκομαι σέ άδιέξοδο νά-νά=λ. τ.
ούτε-ούτε Κουλια=όνομα γίδας πεί-
χοτά=λ. π. beyhude, άδίκως, ματαιώς
κιόρ όγλους=έθνικός ήρωας τών Γούρ-
κων-ό Άκρίτας π'έκέ=πάγκος σανιδέ-
νιος όπον κάθονται έκαλοκάσεν=κα-
λοκάθησε κουντουρατζής=ισαγκάσης
έρρουξεν=έπεσε, άκολούθησε δέμαν=
θέμα (όρος Βυζαντινός) άρ'τουκ=λ. τ.
artık, πιά έκουρτάρεψα=λ. τ. kurtar-
mak, έσωσα, γλύτωσα έκολατίεν=κο-
λάσθηκε κοζέ=λ. τ. göze, κεφαλόβουζο
(göz μάτι) διδε=λ. τ. sise, μπονκάλι
έσούρεψεν=λ. τ. surmek, τράμηξε
δελέκ=λ. τ. selek, φόρτωμα με πλάτη
άνθρώπου έγκα=έφερα ζαβαλής=λ. τ.
zavallı, καφερός έσέγκεν=έβαλε τσι-
λίδα=άναμμένα κάθοντα, θράκες κου-
τσή=κορτίο τόν γήλην έλεγεν «για
λάμψον για θά λάμπω»=έκφρασις πού
σημαίνει: πολύ όμορφη νά σουμυρλαεύ'
=λ. τ. ismarlamak, νά παραγγέλη
έκουτδουρίσασεν=έσκυψε σάν καθιστός
με λυγισμένα τελείως τά γόνατα καρφή
λ. τ. karsı, αντίκου παλτούρ'=λ. τ.
baldir, μηρός ό διάβολον έσέβεν σό
καλάθ'ν άτ'=παροιμ. έκφραση πού ση-

μαίνει: σκανταλιστηκε σό κ'ιφάλ' άπάν'
=παροιμ. έκφραση πού σημαίνει: τή
στιγμή εκείνη ύλιζ'=σιάζει παράν κ'
έπόικεν=δέν έκανε παράδες, δέν έπιασε
τόπο' κεκά=κοιτά.

ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

Συλλογή Γ. ΖΕΡΖΕΛΙΔΗ

Άνεφορίτες ό σαής.

Είνας Άνεφορίτες έλάσκοντον σό
χωρίον κέσ' κ' έδοϋνεν τά δκυλλία
άλας Πολλά καιρόν άρ άέτο' έκράν'
νεν άτο κ' έπορπάν'νεν κ' έπεκεί έτέ-
ρεσεν άούτο χωρίς δουλείαν κ' γίνεται,
ένούντσεν έπενούντσεν, θά φτάη
σαηλούκ'. Τό σηλούκ' πα έποίναν
άτο, άμα σόν άέραν πα πουλια' π'ίαν
ναν άνθρωπ'. Ατός πα τεά έκουρου-
λεύτεν θά φτάη άτο. Άρ' έξέβεν ό-
λόγερα σά χωρία έκουμουλίασεν τση
χώρας τά γράμματα, κάποσα ζευ-
γάρα όρτάρα, καμίδα, τ' έναν τάλλο
ψιλοβολέας άσ' σ' όσπίτα, θά φέρ'
άτα σ' άνθρωπ'ς άτου σή Ρουσιάν
κι όνταν κλώσεται, φέρ' και τ'εϊνέ-
τερα, ήνταν στείλ'νε κ' έπεκεί.

Έναν παιδίν πα άσ' σό χωρίον
άτου θ' έπέγγεν σή Ρουσιάν έσυ-
ντροφάεν άτον κ' έναν Δευτέραν έπε-
χαιρέσαν άσ' σή γειτονίαν κ' έδέβαν
κά σήν Τραπεζούνταν.

Άρ' ώσα έβγάλ'νε τά παιδιόρτα
κι άδά άκει, έδέβεν έναν έβδομάδαν.
Τό χαδλούκ'ν άτου π'ά λείφασεν
σήν Τραπεζούνταν άπέσ', άμα ώσα
ρούζ'νε σό Πατόμ', κ' έπεκεί θά βρικ-
νε τ'εϊνέτερων τ'άνθρώπ'ς και κο-
λαίλαεύ'νε. Νέϊσα άσ' σου έσου ορ-
θάαν καλά έκατήβαν έναν πιρνόν σή
σκάλαν θά μπαίν'νε σό καικ' κ' έγ-
βαίν'νε σό παπόρ'.

Σήν σκάλαν άπάν' του κερμπουκί
άνθρώπ' έστάλτσαν τó μιλλέτ' τó έ-
τον για τó παπόρ' και πριχού έμ-
παίν'ν σό καικ' εύτάγ'νε μουσενέν
τά χαρτία τουν και ταλανεύ'νε τσοί
κατσακιτζήδες.

Ατόρα άνεφορίτες ό σαής έσέβεν
άτον τó πουί πουί, πώς θά δεβάζ' τά
πράμστα ήλλα τά γράμματα! Άν
εύρίκ'ν άτα, έδέβασεν άτο κά. Άμον

τ' έσίμωσεν τó ταλάνεμαν άτ', έδω-
κεν τó σακκίν τó είχεν τά γράμματα
σό σύντροφον' άτ' νά πάη έμπρου
κέσ'—σ'εϊνον είπεν κ' έφτάγ'νε άί-
κον τικάτ'—και λέει άτον, τεά ρω-
μαίικα, νά μη έγροικούν άτο οί τα
λαντζήδες οί τουρκ'. «Νάπα Γιώσηφ,
τ'άρεν, τ'ά μαχτούπα άπέσ' σά τ'ο-
ράπα είν', τουτ'τουρεύ'ς ά!» Ατό
έτον, οί τουρκ' άχύρα κ' έτρωαν,
άμον τ'έκ'σαν: μεκτούπ, τ'οράπ,
τουττουρμάκ άρίφ όλάν τ'αρίφ Ιστε-
μέζ—έπεκεί έρπαζαν άτ'ς άπέσ', εϋ-
ραν τά τ'οράπα π'ά, τά μαχτούπα
π'ά κι όλα π'ά—«έϊ σενή χητζήρ κια-
φύρ, ντεβλέτ χουγιανετή»—δ'λα έποι-
καν ζάπτ, έναν πα τ'οζάν άπάν'
καικά, τόν παιδάν έστειλαν σό πα-
πόρ' κ' άτόν πα έστειλαν σό χωρίον
νά λήη τσοί γαρηδες νά πλέκ'νε κι
άλλα τ'οράπα.

Άρ' άέτο'πα έσυρεν'άτο σά πετσία
τ' κ' έκλώσεν έπήεν σό χωρίον άτ'.
Όνταν έδεβαίν'νεν άσ' σή Ματσού
καν κιάν', είδεν τσοί νυφάδες, σύτα
πάγ'νε σό δρόμον φορτωμέν' χορτά-
ρα, σά χ'έρα τουν πλέκ'νε και τ'ορ-
τάρα.

— Νύφε, ντό είν' άτά ντό πλέκετε,
έρωτά είναν.

— Εϋλοημένε, κ' έλέπ'ς ντό είν;
όρτάρα, τ'ορώτεμα σ' πα ντό έν;

— Μέτα, χά τιβαναλούχ' τ'έμόν,
λέει έεϊνος έεϊνον, άν έλεγα τα όρ-
τάρα, ντό καλόν θά έσονε

— Νά σάν' π'έξέρ', έπετότες σο-
ούντα, έμαθεν Άνεφορίτες νά λήη
τ' όρτάρα όρτάρα και τά τ'οράπα
τ'οράπα.

Λεξιλόγιο Άνεφορίτες=κάτοικος
Χαλδίας Νοτίως τών όρους Ζύγανα σέ
αντίθεση με τó Κάτεφορίτες, πού ση-
μαίνει τούς κάτοικους τής παραλλας' σαής
=ιαχνόρόμος ιδιωτικός' έλάσκοντον
=περιφερόιαν έδοϋνεν τά δκυλλία ά-
λας=(φο.) χασομέρα άνεργος' ένούν-
τσεν έπενούντσεν=σκέφθηκε από δώ,
σκέφθηκε από κει' σαηλούκ' = τó έπαγ-
γελμα τού σαή' σόν άέραν πουλια' π'ιάν'-

ναν(φο.) σβέλοι, έξυπνοι, ίκανοί' τεά=
(λ. τ.) τάχα' έκουρουλεύτεν=(λ. τ.) κορ-
δώθηκε, επιχείρησε' έκούμουλίασεν =
(λ. λατ.) μάεψε' τση χώρας τά γράμ-
ματα=τις ξένες έπιστολές' όρτάρα =
μάλλινες χειροποίητες χοντροές κάλτσες'
καμίδα=πουκάμισο' ψιλοβολέας=ψι-
λικά' κλώσεται = έπιστρέφει και τ'
έεινέτερσ = και τά δικά τους' ήνταν=
ό,τι έσυτροφάεν άτον = τούγινε σύν-
τροφος παιδιόρτα=διαβατήρια' ώσα
ρούζ'νε=ώσπον νά φθάσουν σό Πατόμ'
=σό Βατούμ' κολαίλαεύ'νε = (λ. τ.)
εύκολυνθούν' νέϊσα = (λ. τ.) όπως κ' άν
είχε, τέλος' έσυνορθάαν=τακτοποιήθη-
καν κ' έγβαίν'νε=κι' άνεβαίνον' του
κεμπρουκί (λ. τ.) άνθρωπ' =οί υπάλλη-
λοι τού τελωνείου' έστάλτσαν = κρατή-
σαν μιλλέτ'=(λ. τ.) τó πλήθος' πριχού=
προτοϋ' μου(γ)ενέν=(λ. τ.) έλεγον' τα-
λανεύ'νε=(λ. τ.) π'άχουν' τσοί κατσα-
κιτζήδες=(λ. τ.) τούς λαθροπόρους, λα-
θροπειβάτες' έσέβεν άτον τó πουί πουί=
(φο.) άρχισε ν' άνησυχή νά φοβάται' ήλ-
λα=(λ. τ.) π'οσ'πάντων' έδέβασεν άτο κά
=(φο.) πάει χαμένος, καταστράφηκε' τó
ταλάνεμαν άτ' = λ. τ.) τó π'άξιμό του' άί-
κοντικάτ'=(λ. τ.) τόση πρόσοχή' μαχτού-
πα=(λ. τ.) έπιστολές' τουττουρεύ'ς ά'=
(λ. τ.) δίνεις άφορμή νά πιστοϋν' άρίφ ό
λάν τ'αρίφ Ιστεμέζ=(παρ' τουρ.) ό ώρι-
μος άνθρωπος δέ χρειάζεται ύπόδειξη' έϊ,
σενή=βόε σϋ' χιντζιρ=(λ. τ.) αλιθίσι, ά-
χρείτε, διάβόλε' ντεβλέτ χου(γ)ιανετή=
(φο. τ.) καταχραστή τού Δημοσίου' έποίκαν
ζάπτ=(λ. τ.) κατασχέσαν, κατακράτησαν'
τ'οζάν=(λ. τ.) πρόστιμο άπάν' καικά=
(σέ έπίμετρο) άποπάνω γαρηδες=(λ. τ.)
γυναικες' έσυρεν άτο σά πετσία τ'=
(φο.) κυριολ. τó τράβηξε σ'ά πεισιά του,
τό άνέχτηκε με ύπομονή, άγόγγυσια, σϋ-
τα=ένώ, εκεί πού' τ' ορώτεμα σ' π'ά
ντό έν'=(φο.) τάχα τί ρωτάς; τιβαν-
λούκ'=(λ. τ.) παλαβομάρα' μέτα χά τι-
βαναλούχ' τ' έμόν=διάολε, παλαβομά-
ρα πού την έχω' έεϊνος έεϊνον = σ'όν
έναντί του' θά έσονε=θά ήταν' νά σάν'
π' έξέρ'=(φο.) χαρά στον πού ξέρει, ά-
ραγες' έπετότες=άπό τότε' σοούντα=
(λ. τ.) τούλάχιστο.

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Συλλογή του Ξένου Ξενίτα θεωρημένη από τον καθηγητή της Βυζαντινής Μουσικής κ. Σ. Καρά.

Ήχος $\frac{4}{4}$ Πα ♯ Ρυθμός 4σημος Χρόνος μέτριος γοργός. (Ακριτικό) (1)

(Απόδοση ΝΙΚΟΥ ΣΠΑΝΙΔΗ

Τον Μα α ρα αν το ο ον ε ερ θεν χα αρ
τι ιν να πα γει ση η η στραα τει α α α α ρι χτιζ
α ασ σα ση η η μι ιν πε ε τα α λα α κι ασ σο
ο χρυ υ σα α αφ καρ φι α α $\frac{\pi}{q}$

Ήχος $\frac{3}{4}$ Ζω ξ Ρυθμός 3σημος. Χρόνος μέτριος γοργός.

(Απόδοση ΤΙΜΟΚΛΕΙΑ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (Κοιτώνων)

Ε ναν βου ραν τσα τσο πα $\frac{q}{\xi}$ λε φτο κα α ρι $\frac{\kappa}{\alpha}$
αν τσο πα $\frac{q}{\beta}$ βα λ'α τα σην $\frac{\tau}{\zeta}$ ο παμου $\frac{q}{\gamma}$ γα αν του ου ρευ
ω κορ τσο ο πα $\frac{\omega}{\xi}$ ε $\frac{\chi}{\theta}$ ο νι γα ε ε ε
 $\frac{\chi}{\theta}$ ο ο νι γα $\frac{\omega}{\kappa}$ κι'αρ ε γω-ν-ε $\frac{\pi}{\alpha}$ α α του ου λι γα $\frac{\omega}{\xi}$
ση Σι να λουστηην Πα να γιαντην κο ρην ε ε ε $\frac{\tau}{\omega}$
υ λι γα $\frac{\omega}{\xi}$

(1) Βλέπε το τραγούδι στα «Ποντιακά Φύλλα» τεύχος 9-10, σελ. 29.
(2) Έτσι τραγουδι... και όλα τα 14 σύλλαβα δίστυχα με την ίδια έπαοδ.

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΑΙ

Του Δ. Συμβουλίου του Συλλογου Ποντίων «Αργοναυται· Κορνηνναι»

[Την 18ην Μαρτίου ε. ε. έλαβε χώραν Γενική Συνέλευση του Συλλόγου Ποντίων «Αργοναυται· Κορνηνναι». Κατ' αυτήν ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Πεβανίδης διάβασε τα πεπραγμένα του Συλλόγου, που δημοσιεύουμε παρακάτω. Ακολούθησαν άρχαιρσεις από τις όποιες προήλθε το νέο Διοικ. Συμβούλιο με την έξης σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάν. Περβανίδης. Αντιπρόεδρος Κ. Φωτιάδης, Γεν. Γραμματέας Γ. Αλεξανδρίδης Ταμίας Ν. Ξηρόπουλος, Σύμβουλοι Γ. Βαφειάδης, Α. Τροτσόπουλος, Α. Κογκάλιδης, Ι. Μπαβός και Άγγελος Λεπτούργος.

Τα «Χ. τ. Π.» συγχάρισαν το παλαιό Δ. Συμβούλιο για τη γόνιμη δράση του κ' εύχονται στο νέο καλές δουλειές κ' εύδοκίμη σταδιοδρομία].

Πεπραγμένα του Συλλόγου

Κυρίες και Κύριοι,

Με ιδιαίτεράν χαράν το Δ Συμβούλιον του Συλλόγου έμφανίζεται πιδ της Γεν. Συνελεύσεως, προς λογοδοσίαν. Την χαράν μας αυτήν είναι δύσκολον να εκφράσωμεν με λέξεις, είμεθα όμως βέβαιοι, ότι σήμεραν άποτελεί κοινόν συναίσθημα, διότι η άρραία και προσφιλής μας πατρίς, άφου επί τρία και ήμισυ έτη έδοκίμασε τα δεινά του πολέμου και την ώμην βίαν της ύποδουλώσεως, άνέκτησε και πάλιν την έλευθερίαν της.

Δύο παράφρονες ούτοπισται, άφου έξαπέλυσαν κατά της άνθρωπότητος την θυέλλαν της σφαγής και της δυστυχίας, έδέχθησαν εις την συμμαχίαν τους τον βάρβαρον και ιστορικόν έχθρον του Έλληνισμού, τους Βουλγάρους, κατεπάτησαν την χώραν μας, διεμέλισαν αυτήν, έκαυσαν, έδήωσαν και την εκάλυψαν με το παγερό σινδόνι του εκ πείνης θανάτου.

Η άθάνατος όμως Έλλάς, και ό Ποντιακός κόσμος έντός του πλαισίου αυτής, ουτε σωματικώς ουτε ψυχικώς ύπεδουλώθη. Έπάλασεν, ήγωνίσθη, άντέστη και ένίκησε μαζί με τους Ισχυρούς συμμάχους της. Και όχι μόνον ένίκησε, αλλά και έσυνέχισε τον θούλον εις τα Αλβανικά βουνά, εις κάθε γωνίαν της Έλληνικής γής, εις τον άέρα, τας άπεράντους θαλάσσας, εις τας έρήμους της Αφρικής και έφερε τιμημένην την σημαίαν της εις την χώραν εκείνην, από την όποιαν έδέχθη την πρώτην, την ύπουλον και δολίαν επίθεσιν.

Κύριοι, είμεθα βέβαιοι, ότι ο λαός, ό όποιος γνωρίζει να προσφέρει τα πάντα και την ζωήν του εις τον ώρωαιον βωμόν της έλευθερίας, έχει το δικαίωμα να ζή με την πίστιν και με την πεποίθησιν, ότι το μέλλον του θα είναι πάντοτε έλπιδοφόρον και άνάλογον προς τα ύψηλά ιδανικά του.

Εύχόμεθα σύντομον το τέρας του νικηφόρου πολέμου, διά να δυνηθή η άνθρωπότης, άπηλλαγμένη από την φρίκην της άλληλοσφαγής και της έρημώσεως, να επανέρση την γαλήνην και την χαράν νης ζωής, σε έργα ειρηνικά, προόδου και πολιτισμού, μέσα σ' ένα

καινούργιο κόσμον άγάπης και δικαιοσύνης.

Έκφραζοντες όμως την εύχην ταύτην και προτού προχωρήσωμεν εις την λογοδοσίαν, ως άποτίσωμεν, άπευθυνόμενοι προς τούς οικίας των ήρώων του ένδόξου πολέμου και του άπελευθερωτικού άγώνος καθώς και των άδικοοκτωμένων της βαρβάρου κατοχής, τον φόρον του σεβασμού προς την αίωvian μνήμη των, διά μονολέπτου σιγής. (Τηρείται ένός λεπτού σιγή, μεθ ό ό Πρόεδρος συνεχίζει):

Το παρόν Δ. Συμβούλιον προήλθεν από τας εκλογάς της 26ης Οκτωβρίου 1941. Άπεσείλειτο άρχικώς από τούς κ. Ι. Περβανίδην πρόεδρον, Κ. Φωτιάδην αντιπρόεδρον, Γ. Βαφειάδην, γεν. γραμματέα, Ν. Ξηρόπουλον ταμίαν, Σ. Κεφαλιδην, Ε. Άκαγλου, Α. Άλευράν, Ν. Άπατσιδην και Άγ. Ψωμιαδην μέλη, με έπιλαχόντας τούς κ. Παν. Μαρουλιδην, Άλκ. Κογκάλιδην και Παν. Μανασής.

Με την παραίτησιν του κ. Α. Άλευρά και του πρώτου έπιλαχόντος κ. Π. Μαρουλιδου, βραδύτερον δε των κ. Άγ. Ψωμιάδου και Σ. Κεφαλιδου, εκλήθησαν οι κ. Άλκ. Κογκάλιδης και Παν. Μανασής, και ούτω συνεκροτήθη όριστικώς το Δ. Συμβούλιον με την σύνθεσιν αυτήν.

Είμεθα ύποχρεωμένοι να δηλώσωμεν ευθύς άμέσως, ότι, λόγω της τυραννίας ύπό την όποιαν εξήσαμεν τα τρία και ήμισυ τελευταία έτη, δεν ήδυνήθημεν να συγκαλέσωμεν Γεν. Συνελεύσεις, έντός των ύπό του Καταστατικού προβλοπομένων χρονικών όρίων, και ούτω παρουσιάζομεν κατά ήμών άπολογισμόν των πεπραγμένων πριν το διάστημα των τελευταίων έτών. Πληροφοροϋμεν όμως την Γεν. Συνέλευσιν, ότι, εις το τέλος εκάστης περιόδου, είχομεν καλέσει την έξελεγκτικήν επιτροπήν, άπαρτιζομένην εκ των κ. Δ. Λαμπριαιίδου, Άντ. Ζουρμελή, Ι. Σ. Φωσθηροπούλου και Ι. Λεπιουργού, πρώτου έπιλοχόντος, ίνα προβή εις τον έλεγχον τής διαχειρίσεως και φέρη ένώπιον ύμωv νό πόρισμα του έλέγχου.

Έκαστος έξ ύμωv, Κύριοι, άναπολεί ποιαι ήσαν αι συνθήκαι της χώρας μας, διαν είχομεν άναλάβει τα καθήκοντά μας. Πείνα, δυστυχία, έλλειψις των πάντων. Έλλειψις έργασίας και άθροοι καθημερινοί θάνατοι. Το δραματικόν αυτό φάσμα της άπογνώσεως έσφιγγε την ψυχην εκάστου Έλληνος και ήμωv, έδημιούργει όμως, ταύτοχρόνως, και ώρισμένα καθήκοντα και ύποχρεώσεις, άόριστα κατ' άρχήν, έπιβεβλημένα όμως, τα όποια έπρεπε να διαμορφώσωμεν.

Η βασική σκέψις του Δ. Συμβουλίου έστράφη άμέσως εις την κατεύθυνσιν να διασωθώv από τον εκ πείνης θάνατον, όσον ήτο δυνατόν περισσότερα παιδιά συμπατριωτών μας. Η

άντιμετώπισης όμως τοιούτου προβλήματος δεν ήτο έργον ευχερές, διότι το τμήμα του Συλλόγου ήτο σχεδόν κενόν. Ἡ κατάσταση όμως δὲν συνεχάρει οὔτε ὀλιγομίαν εἴτε ἀνοβολήν. Ἐσχεφθῆμεν ἄμεσως εἰς καλῶς μεν εἰς κοινὴν σύσκεψιν τοὺς μάλιστα εὐπολύητους καὶ οικονομικῶς στηριζομένους συμπατριώτας μας, διὰ νὰ λάβωμεν ἀπὸ κοινού ἀποφάσεις.

Ἡ πρώτη αὐτὴ σύσκεψις ἔλαβε χώραν τὴν 21ην Δεκεμβρίου 1941. εἰς τὴν σύσκεψιν αὐτῆν, πλὴν τῶν μελών του Δ. Συμβουλίου, με προθυμίαν ἔλαβον μέρος, κληθέντες, οἱ κ. κ. Εὐάγγ. Ἰωαννίδης, Γεώργ. Πατσάκωφ, Παν. Μαρουλίδης, Χαράλ. Συμεωνίδης, Κωνστ. Σαχαραΐδης, Χρυσ. Μυρίδης, Στ. Κανακίδης καὶ Χρ. Καλαντίδης. εἰς τὴν σύσκεψιν αὐτῆν, ἢ εἰσήγησις τοῦ Δ. Συμβουλίου περὶ ἀρωγῆς εἰς τὰ ἄπορα παιδιὰ τῶν συμπατριωτῶν μας εὔρε θερμὴν ἀπήχθησαν καὶ κατανοοῦν. Ἐτέθησαν δὲ ἄμεσως καὶ οἱ πρώται ἐνθαρρυντικαὶ βάσεις τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος, διότι οἱ παρόντες, ὅχι μόνον ἐνεγράφησαν με σημαντικὰ διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ποσὰ ἐφ' ἀπαξ, ἀλλὰ καὶ καθώρισαν μηνιαίας συνδρομάς, οἱ οἱ ποταὶ μὲν ἔχορηγουν τὸ δικαίωμα νὰ προχωρήσωμεν.

Ἡ πρώτη αὐτὴ ὁμάς τῶν πατριωτῶν μας μαζὺ με τὸ Δ. Συμβούλιον ἀπέτελεσεν τὴν Μεγάλην Ἐπιτροπὴν τοῦ Συσσιτίου. εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐπιτροπὴν, κληθέντες, ἀπεδέχθησαν μετ' εὐχαριστήσεως νὰ συμμετάσχουν, εὐθύς ἄμεσως, οἱ Δι. Ἰορδάνογλου, Β. Γραμματικοπύλου, Α. Θεοφύλακτος, Σ. Πουλίδης καὶ εἰς βραδύτερον, οἱ κ. Θεοχ. Σίλβεστρος, Σ. Ἀποστολίδης καὶ Ἄντ. Κωνσταντινίδης.

Κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς, ἐλήφθη ὡς βασικὴ ἀπόφασις νὰ ἰδρυθῆ Συσσίτιον παιδικὸν εἰς τὴν Καλλιθέαν καὶ ὀλίγον βραδύτερον εἰς τὴν Δραπετσῶνα. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως τοῦ συσσιτίου ἀνεκινήθη εἰς ὄλους ἐν Ἀθήναις, Πειραιεὶ καὶ Περιχώροις Ποντίους, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἐν Θεσσαλονικίᾳ πατριώτας μας, δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς.

Σύμφωνα με τὴν ἀρχικὴν αὐτὴν ἀπόφασιν, καθιερώθησαν, πρώτον, Ἐπιτροπὴ συλλογῆς ἐράνων, δεύτερον, Ἐπιτροπὴ διαρρυθμίσεως τοῦ οὐκίματος τοῦ Συλλόγου εἰς παιδικὴν ἑστία, τρίτον Ἐπιτροπὴ διαλογῆς τῶν ἀπόρων παιδιῶν, τέταρτον, προσωπικὸν πρὸς παρασκευὴν συσσιτίου, πέμπτον, Ἐπιτροπὴ ἐπιβλέψεως καὶ διανομῆς συσσιτίου.

Εἰμῶθα ὑποχρεωμένοι νὰ δηλώσωμεν ἄμεσως, ὅτι εἶτα αὐταὶ αἱ ἐπιτροπαὶ μετὰ προθυμίας ἀνέλαβον τὰ καθήκοντά των καὶ ἐργάσθησαν μετ' αὐταπαρνῆσεως πρὸς εὐδόωσιν τοῦ ἐπιδωκομένου σκοποῦ.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ χρόνος δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἀμεσον λειτουργίαν τοῦ Συσσιτίου, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ ἔτους 1942, ἢ μεγάλης ἐπιτροπῆς, τῇ εἰσηγήσει πάντοτε τοῦ Δ. Συμβουλίου, ἀπεφάσισε, κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Ν. Ἔτους, νὰ διανεμήσῃ χορηγιακὰ βοηθήματα εἰς τὰς ἀπορωτέρας οἰκογενεῖας Ποντίων, Ἀθηναίων, Καλλιθέας, Δραπετσῶνας, Κοκκινιάς, Ν. Σουρμένων καὶ Συν. ἱονητῶν. Ἡ ὑπηρεσία αὐτὴ, ὅπως συνέβη

καὶ εἰς τὰ ἀκολουθοῦντα ἄλλα δύο ἔτη, ἀπήτησε τὸν καθαρτισμόν, πρῶτον, Ἐπιτροπῆς καθαρτισμοῦ τῶν καταλόγων τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν καὶ δεύτερον, Ἐπιτροπῶν διανομῆς ἐπὶ τόπου τῶν βοηθημάτων. Τὸ ἴδιον μέτρον ἐτηρήθη καὶ διὰ τὰ ἔτη 42—43 καὶ 43—44.

Ὡς θὰ ἴδετε. Κύριοι. εἰς τὸν γεν. ἀπολογισμόν, κατὰ τὸ ἔτος 1941—1942 διενεμήθησαν Δρχ. 200.000.—, κατὰ τὸ 1942—43 Δρχ. 2045.000.—, κατὰ τὸ ἔτος 1943—44 Δρχ. 20.940.000.—, κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ πρώτου ἔτους δ' ἐκ Κοιτῶρων καταγόμενος συνεργάτης μας κ. Θεοχ. Σίλβεστρος, πλὴν τῶν ἄλλων σημαντικῶν πρὸς τὸν Σύλλογον Δωρεῶν, διέθεσε μαζὺ με ἄλλους συμπατριώτας του Δρχ. 235.000.—, τὰς ὁποίας διεινεμάμεν, διὰ τῶν ἐπιτροπῶν μας, εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις καὶ περιχώροις ἀπόρους Κοιτωρίτας.

Παράλληλα μετ' ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, αἱ λοιποὶ ἐπιτροπαὶ ἐργάσθησαν μετ' ἀκνίου ἐπιμελείας, καὶ, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ 1942, εὐρέθημεν εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἐγκαινιάσωμεν τὸ Συσσίτιον Καλλιθέας. παρουσίᾳ τοῦ Δημάρχου τῆς κομοπόλεως τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τοῦ Ἐπισητισμοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς τῆς περιφέρειας, μετ' ὑπερηφάνειαν ὅτι εἶχομεν θέσει εἰς λειτουργίαν τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις παιδικὸν Συσσίτιον, με ἀριθμὸν σιτισσομένων 300 παιδιῶν, ἀνὰ 150 καθ' ἑκάστην.

Θὰ ἀπέτελεν σοβαρὰν παράλειψιν, ἐὰν δὲν ἐξεφράζετο ἄμεσως ἡ εὐαρέσκεια καὶ ἡ ἐγνωμοσύνη τοῦ Δ. Συμβουλίου εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐπιβλέψεως, παρασκευῆς καὶ διανομῆς τοῦ συσσιτίου, ἢ ὅποια ἀνηρτίζετο ἀπὸ τὰς Κυρίας καὶ Ἄδας Περσεφ. Μασῶν, Εἰρ. Αιμπριανίδου, Σωτ. Ασκαρίδου, Σοφ. Μικροπούλου, Κλ. Κωνσταντινίδου, Σοφ. Καρακιοζίδου, Σουλ. Γαληνοῦ, Γαλ. Καρβονίδου, Σοφ. Συμεωνίδου, Εὐάγγ. Χαλκίδου, Μαρ. Σηροπούλου, Μαρ. Ἀργυροπούλου, Ἀύρας Ἀλεξάνδρου καὶ Δεσπ. Ἀσλανίδου καὶ τοὺς κ. Θεοδ. Συμεωνίδην, Κωνστ. Χαλκίδην, Ἰωάν. Τσαρμιάδην καὶ Γ. Ραυτοπούλου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ, ἐπὶ τῇ βάσει καθαρτισθέντος ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ τοῦ συσσιτίου καὶ ὥρολογίου προγράμματος ἐργασθῆ παραδειγματικῶς, ὑπὸ τὸ ἀκοίμητον, ἀμερόληπτον, δίκαιον καὶ ψύχραιμον μάτι τοῦ στυλοβάτου τοῦ συσσιτίου ταμῆ τοῦ Συλλόγου κ. Ν. Σηροπούλου.

Ὡσαύτως, ὁφείλομεν εὐχαριστίας εἰς τὸ ἐμισθον προσωπικὸν τοῦ Συσσιτίου, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπον μάλλον εἰς τὴν εὐδόωσιν τοῦ ἐπιδωκομένου ἔργου σκοποῦ παρὰ εἰς τὰς πενήχρας ἀποδοχὰς του, ὅσας ἀλλοστε ἐπέτρεπον οἱ περιορισμένοι πόροι τοῦ Συλλόγου, ἔξετέλεσε μετ' ἐπιμελείας καὶ εὐσυνειδησίας τὰ καθήκοντά του.

Καθ' ὄλον τὸν μῆνα Φεβρουαρίου καὶ σχεδὸν ὄλον τὸν Μάρτιον τοῦ 1942, τὸ Συσσίτιον διετηρήθη ἀποκλειστικῶς μετ' ἐκείνου τοῦ Συλλόγου. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου, δι' ἐνεργείας τοῦ Δ. Συμβουλίου, ὁ Δ. Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἐπροθυμοποιήθη νὰ μᾶς συνδράμῃ μετ' ἐπιμέλειας, τὰ ὅποια ἐξήκολούθησε νὰ παρασχεθῆ μέχρι τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1944. Ἡ εὐγνωμο

σύνη τοῦ Συλλόγου καὶ τοῦ Ποντιακοῦ Λαοῦ, ὡς τμήματος τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ, πρὸς τὸν Δ. Ἐ. Σταυρὸν εἶναι ἀνέκφραστο. Τοῦτο τὸν δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ὁ παιδικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος ἐσώθη διὰ τῆς ἀρωγῆς αὐτῆς.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ε. Σταυροῦ παραχώρησιν τῶν τροφίμων, ὁ ἀριθμὸς τῶν σιτισσομένων παιδιῶν περιορίσθη εἰς 200, σιτισσομένα ὅμως καθ' ἑκάστην, καὶ τοῦτο διότι ἐτροποποιήθησαν οἱ ἰδιαιτεροὶ κατάλογοι ὑπὸ τοῦ Ε.Σ. τῶν σιτισσομένων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀτομικῶν δελτίων τροφίμων, ἵνα καὶ πολὺ δικαιοῦς ἀποφειχθῇ ὁ διπλοσιτισμός.

Τὸ Δ. Συμβούλιον οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἐργάζεται πρὸς τὴν κατεύθυνσιν νὰ ἰδρυθῆ καὶ εἰς Δραπετσῶνα ἐστία. Ἐπειδὴ τοῦτο, κατ' ἀρχὰς ἤτο δύσκολον, διότι ἀνηρτίετο καὶ ἰδιαιτέρως διαρρυθμίσις οὐκίματος, ἐγκατάστασις μαγειρείου καὶ ἐκμίσθωσις προσωπικοῦ παρασκευῆς τῆς τροφῆς, τὸ Δ. Συμβούλιον δὲν ἀπέφυγε οὔτε τὸν κόπον οὔτε τὰς δαπάνας νὰ παρασκευάσῃ καὶ νὰ ἀποστείλῃ, δι' ἐδικῶν δοχείων, ἐσφαγισμένον, 120 μερίδας φαγητοῦ, καθ' ἑκάστην, εἰς Δραπετσῶνα, διὰ τὰ ἐκεῖ ἄπορα παιδιὰ Ποντίων.

εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, εἰμῶθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι ὁ πατριώτης μας κ. Δημ. Τοκασιδῆς παρεχώρησεν ἀμισθὸν τὸ οὐκίματόν του, τὸ ὁποῖον καταλλῆλως διασκευασθὲν ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἐστία διανομῆς τοῦ ἀποστελλομένου ἐκ Καλλιθέας συσσιτίου. Περιουσιώτατος ὅμως εὐχαριστίας ὁφείλει τὸ Δ. Συμβούλιον εἰς τὴν τοπικὴν ἐπιτροπὴν ἐπιβλέψεως, ἢ ὅποια ἀνηρτίζετο ἐκ τῶν κ. Χρ. Καπαγερίδου, Γρηγ. Γρηγορίδου, Δημ. Κεῖβανίδου καὶ Διαμ. Κυριζίδου, διὰ τὴν ἀκνὸν καὶ ἐπιμελὴ προθυμίαν, μετ' ὅποιαν ἐπέβλεψε καὶ παρακολούθησε τὴν διανομὴν τῶν μερίδων.

Μὲ ἰδιαιτέραν ἐξαιρέσιν εὐχαριστοῦμεν τὸν κ. Χ. Καπαγερίδην, διότι ὅχι μόνον τὴν προσωπικὴν του ἐργασίαν εἴδωσε εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ἀλλὰ σχεδὸν τακτικὰ προσέφερε εἰς τὰ σιτισσομένα παιδιὰ ψωμί, ἰδίας δαπάνης, τὴν σημασίαν τοῦ ὁποίου, διὰ τὰς περιστάσεις ἐκεῖνας, δύναται τις καὶ σήμερον ἀκόμη δεόντως νὰ ἐκτιμῆσθαι. Τὸ παράτημα τοῦτο ἐλειτούργησε τὸ πλεῖστον κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν, βραδύτερον δέ, δι' ἐπιτοπιῶν παρασκευῆς τοῦ φαγητοῦ, μέχρι τῆς 11ης Ἰανουαρίου 1944, ὁπότε ὁ βομβαρδισμὸς τοῦ Πειραιῶς καὶ τῆς περιοχῆς του διεσκόρπισεν τὰς οἰκογενεῖας ἐκ Δραπετσῶνας καὶ κατ' ἀνάγκην ἢ λειτουργίαν τοῦ Συσσιτίου διεκόπη.

Ὁ δαιμονιζόμενος ὁμως χορὸς τοῦ πληθωρισμοῦ καθίστα τοὺς πόρους τοῦ Συλλόγου, οἱ ὁποῖοι προήρχοντο ἀπὸ συνδρομῆς, κατὰ περιόδους, τελείως ἀνεπαρκεῖς, διὰ τοῦτο παρουσιάζετο ἐκαστοτε ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἀναπροσαρμογὴ πρὸς τοὺς συμπατριώτας μας, διὰ δευτέρως καὶ τρίτης ἐγκυκλίου.

Ὀμολογοῦμεν, Κύριοι, ὅτι οὐδεὶς σχεδὸν ἠρηθῆναι νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὴν ἐπικλήσιν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς, ἀισθάνεσθε ὁμως, ὅτι αἱ ἐπιτροπαὶ συλλογῆς ἐράνων ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ περιέλθουν καὶ νὰ ἐκθέσουν τοὺς λό

γους τῆς ἀναπροσαρμογῆς, διὰ νὰ συλλέξουν τὰ ἀπαιτούμενα ποσὰ.

Ἐπίσης ὑποχρεωμένοι νὰ δηλώσωμεν, ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς μεγάλης ἐπιτροπῆς, ὅχι μόνον ὕλικως συνέδραμον, εἰς βαθμὸν νὰ δημιουργήσουν τὸ ὄρατον παράδειγμα, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς ἐργάσθησαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἀναφέρωμεν, ὡς ἀπλοῦν παράδειγμα ἐκ τῶν πολλῶν, τὸν κ. Γ. Πατσάκωφ, ὁ ὅποιος, ἐκτὸς τῶν προσωπικῶν του μεγάλων δωρεῶν, μεταβίβει εἰς Θεσσαλονικίαν, ἐπεφορτίσθη παρὰ τοῦ Δ. Συμβουλίου μετ' ἐκείναι παρὰκλήσιν, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐξῆ πατριωτῶν μας κ. κ. Θ. Θεοφύλακτου καὶ Ὀρφ. Κογκυλίδου, νὰ συλλέξῃ συνδρομὰς διὰ τὸς ἀνάγκας τοῦ Συσσιτίου.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ τοῦ κ. Γ. Πατσάκωφ ἔφερε εἰς τὰ ταμεία τοῦ Συλλόγου, κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1942, τὸ σημαντικὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ποσὸν τῶν Δρχ. 270.000.

Ἀρκετὰ θὰ ἦσαν τὰ τοιοῦτα παραδείγματα, ἂν θὰ ἠθέλωμεν νὰ ἀναφέρωμεν καὶ ἄλλα ὀνόματα, ὡς τοῦ κ. Δημ. Ἰορδάνογλου, ὁ ὁποῖος ἐτροφοδότησε ἐπὶ μακρὸν τὸ Συσσίτιον με καύσιμον ἕλην, μετ' ἐκείνην μικροτέραν τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας τῆς, τῶν κ. κ. Εὐάγγ. Ἰωαννίδου, Ἀθ. Βασιλειάδου, Παν. Λαζαρίδου, Ἡλ. Τομπούλη, οἱ ὁποῖοι κατ' ἐπανάληψιν ἐχορήγησαν σεβαστὰ ποσὰ, τοῦ κ. Γ. Ἐφραίμου, ὁ ὁποῖος συνέλεξε κατ' ἐπανάληψιν ἐκ τοῦ κύκλου του σημαντικὰ ποσὰ διὰ τὸ Συσσίτιον, τῶν κ. Ἀδελφῶν Β. Ἰωαννίδου καὶ Κ. Φραγκουλίδου, οἱ ὁποῖοι συνετήρησαν, κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, με καύσιμον ἕλην τὸ Συσσίτιον, τῶν κ. Ἀδελφ. Θεοδοσιάδου, οἱ ὁποῖοι πλὴν τῶν ἄλλων, συνετέλεσαν νὰ χορηγήθωσιν εἰς τὸ Συσσίτιον ἀρκετὰ ποσὰ ἐλαίου καὶ τοῦ κ. Χρ. Μυρίδου, ὁ ὁποῖος μετεβλήθη εἰς ἱεραπόστολον, με καρπῶν, διὰ τὴν εὐδόωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Συλλόγου.

Ἀλλὰ φοβούμεθα μήπως θίξωμεν τὴν ἐγνωσμένην μετριοφροσύνην τῶν συμπατριωτῶν μας. Ἀποτελεῖ ὅμως κοινὸν μυστικόν, ὅτι ὁσσοῦμος ὁ Ποντιακὸς λαὸς κατενόησεν, ἐπεκρότησε καὶ ἐνεστενίσθη τὸ ἔργον τοῦ Συλλόγου, διὰ τοῦτο, ἐπ' εὐκαιρίᾳ χαρᾶς, ἐπ' εὐκαιρίᾳ λύπης, ἐπ' εὐκαιρίᾳ μνημοσύνης, δὲν ἔπαυσαν οἱ Πόντιοι νὰ ἐνθυμῶνται μετ' ἰδιαιτέρας δωρεᾶς καὶ τὰ δυστυχημένα παιδιὰ τοῦ συσσιτίου. εἰς τὸ διάστημα αὐτό, αἱ τοιαῦτα δωρεὰν ἀνέρχονται εἰς Δρχ. 2.679.369.000.— καὶ μίαν λίραν Τουρκίας χρυσοῦ.

Ἡ παραδειγματικὴ λειτουργία, ἢ τάξις, ἢ τιμιότης μετ' ὅποιαν ἐλειτούργησε τὸ Συσσίτιον, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἰδρύσεώς του μέχρι τέλους, ὅχι μόνον τοὺς ἰδικούς μας πατριώτας ἀνεκίνησε, ἀλλὰ καὶ τοὺς ξένους καὶ αὐτὸν τὸν Ὁργανισμὸν τοῦ Δ. Ἐ. Σταυροῦ παρεκίνησε νὰ διαδηλώσουν τὸν θαυμασμόν τους, τὴν δὲ προϊστάμενην ἡμῶν Ἀρχὴν, τὴν Νομαρχίαν Ἀθηνῶν, νὰ ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας τῆς, δι' ἐπιστολῆς, τῆς ὁποίας παρεκλήθημεν νὰ ἀναγνώσωμεν ἐν Γεν. Συνελεύσει. (ἀναγνώσκεται ἡ ἐπιστολή.) Τὸ ἠθικὸν τοῦτο φεῖσμα ἐχορήγησεν εἰς τὸν Σύλλογον τὴν εὐκαιρίαν νὰ τύχῃ τῆς συνδρομῆς καὶ Γραπετσῶν, ὡς τῆς

Τραπέζης Ελλάδος, της Έθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, και άλλων Οργανισμών, ως του Ταμείου Ανταλλαξιμών και του Δήμου Καλλιθέας.

Εις το κεφάλαιον αυτό, θα ήδυνάμεθα να προσθέσωμεν και μίαν ωραίαν άκόμη σελίδα. Πολλοί εκ των πατριωτών μας, όχι μόνον άνεπτυσαν μεταξύ των άμυλλαν εις το στάδιον της ευποιίας, αλλά παρουσίασαν και πρωτοτύπου συγκινητικούς χειρονομίας, οι οποιαι έτόνωσαν την εργασίαν του Δ. Συμβουλίου.

Όρσθα τσιαύτα παραδείγματα μάς έδωσεν ο κ. Παν. Μαρουλίδης, ο οποίος πλην των μεγάλων δωρεών τας οποίας έχορηγήσεν εις τον Σύλλογον, είχε την ωραίαν εμπνευσιν να χορηγήσθ, επί 4 συνεχεις Κυριακάς, έν συνόλω 17 όκάδας κρέας με 15 άρτους εις τὰ σιτιζόμενα παιδιά. Τό παράδειγμα του δέν ήτο δυνατόν να μείνη χωρίς μιμητάς, και επί 4 άλλας συνεχεις Κυριακάς έχορηγήθησαν περι τας 24 όκάδ. κρέας με 17 άρτους, παρά διαφόρων όμίλων. Άλλοι, ως ο κ. Φ. Φωτεινέλλης και Δ. Σεϊλεμεζιδης έχορηγήσαν φρούτα εις τὰ σιτιζόμενα παιδιά. Ο δέ κ. Περ. Τριανταφυλιδης 260 τεμάχια οάπωνος, περι τας 65 όκάδας.

Κλείοντες το κεφάλαιον τούτο των ιδιαιτέρων ύλικών άρωγών. θα ήτο παρολειτουργία να μη αναφέρωμεν, Ιστάμενοι μακράν παντός έθνικού φανατισμού, ότι κατά τὸ Πάσχα του 1942 ή Α. Μακαριότης ο Παπάς, δια του ένταύθα αντιπροσώπου του, παρεχώρησεν εις το Συσσίτιον 55 όκάδας μακαρονία.

Αναλυτικότερον και συνοπτικά αναφέρομεν εις την Γεν. Συνέλευσιν, οτι

Table with 2 columns: Year and Amount. 1943 71.223, 1944 33.079

ήτοι έν όλω 195.514 μερίδες φα-

γητού εις τὰ σιτιζόμενα παιδιά Καλλιθέας και Δραπετσώνας.

Αί μερίδες αύται παρεσκευάσθησαν δι' ύλικών, πρώτων, χορηγηθέντων υπό του Δ. Ε. Σταυρού, τὰ οποια συνοψίζονται εις τὰ ακόλουθα:

Table listing food items and amounts: Όσπρια διάφορα (8850), Παλιγούρι (2336), Άραβοσιτάλευρον (912), Αλευρον Σόγιας (20), Όρυζα (124), Μακαρόνια και Ζυμαρικά (1661), Πατάτες (531), Σούπες (573), Άλίπασια, σαρδέλλες και βακαλάος (320), Ψάρι κονσέρβες (581), Έληές (299), Σύκα και Σταφίς (1584), Σηροί καρποί (461), Αύγά 4360 μέϊον 858 άκατάλληλα (3502), Γάλα (41 και κντία 1175), Ζάχαρις (750), Τυρός (14)

Table listing food items: Μουρουνέλαιον (70), Λάδι (109), Άρτος (44), Σάπων (11 και όκ. 5)

και δεύτερον, δι' ύλικών άγορασθέντων δια των πόρων του Συλλόγου, έχόντων ως εξής: Όσπρια (412), Καλαμποκι (13), Έληές (150), Σταφίς (600), Χόρτα, λαχανικά και σέλινο (1078), Κρεμμύδια (100), Λάδι (482), Άλάτι (603), Πιπέρι (13), Μπελτές (350), Λίπος (300)

Καυσόξυλα περι τας 15.000 όκάδας

Η έπιτειομένη δυστυχία παρουσίασε και άλλην άνάγκην, άν όχι τόσον έπιτακτικήν όσον ή πείνα, έξ ίσου όμως δύσκολον. Τα σιτιζόμενα παιδιά, κατά το δεύτερον έτος της κατοχής, προσερχόμενα έξ άπορωτάτων οικογενειών, εύρέθησαν άνυπόδητα και σχεδόν γυμνά. Το Δ. Σ. έθεώρησεν έπιτακτικήν του αποχρώσιν και εις το σημειον αύτό να παράσχη την συνδρομήν του.

Έν συνεργασίά μετὰ της μεγάλης Έπιτροπής, κατήρτισεν έπιτροπάς συλλογής ύφασμάτων, προς επένδυσιν των μικρών σιτιζόμενων. Έκφράζομεν την ευγνωμοσύνην μας εις όλους, οι οποίοι συνέδραμον τό έργον τούτο, μεταξύ των οποίων αναφέρωμεν την Άν. Υφαντουργικήν Έταιρίαν «Εσπερος», την έταιρίαν Δαναρά-Κόφτη και Σια, τον Οϊκον Καρχή και Σια και τον κ. Μ. Τσομπλεκτοόλογου.

Συνελέγησαν άρκετά ύφάσματα και λοιπά είδη επενδύσεως, τὰ οποια κατά τὰ δύο έτη 42-43 και 43-44, άφού δι' Ιδιαιτέρων έπιτροπών και συνεργείων εκόπησαν και εργάστησαν, διανεμήθησαν εις τὰ σιτιζόμενα παιδιά.

Κατό το δεύτερον έτος της διανομής των ειδών ρουχιισμού ο κ. Παν. Μαρουλίδης προσέφερε 67 παλτά παιδικά, έτοιμα ραμμένα, ως και τὰ ύλικά της ραφής των ύπολοιπων. Κατά το έτος τούτο, ο Σέλλογος έξ ίδιων πόρων προσέφερε 108 ζεύγη ξυλοπεδίλων εις τὰ τελείως άνυπόδητα παιδιά.

Και ή παιδική ίματιοθήκη, κατόπιν ενεργειών του Δ. Συμβουλίου, προσέφερε 100 ένδυμασίαι, αι οποια διανεμεϊθήσαν εις τὰ σιτιζόμενα παιδιά Καλλιθέας και Δραπετσώνας.

Περι τὰ τέλη του έτους 1943, ο κ. Παν. Μαρουλίδης εισηγήθη εις το Δ. Συμβούλιον και άλλην άνάγκην των παιδιών, την οποίαν έχομέν υποχρέωσιν να μη παραμελήσωμεν. Το άληθές είναι, ότι τὰ σιτιζόμενα παιδιά έπεβλέποντο κατα περιόδους Ιατρικώς, παρά των έν τῷ Συμβουλίῳ εύρισκομένων Ιατρών και άλλων συναδέλφων πατριωτών μας και έν Καλλιθέα και έν Δραπετσώνι. Ο κ. Μαρουλίδης όμως προσέφερεν ως πρώτην δόσιν Δρχ. 2.000.000. — δια την ίδρυσιν συστηματικού Ιατρείου. Διά του ποσού τούτου, μετεσκευάσθη τμήμα της αίθούσης του Συλλόγου εις κατάλληλον δι' Ια-

τρειον διαμέρισμα, και με την προστοιμασίαν αυτήν εύρε την έστίαν παρεσκευασμένην ή άπόφασιν του Ε. Σταυρού, όπως εφοδιάση τὰ παιδικά Συσσίτια με ειδικούς μονίμους Ιατρούς. Έκτοτε, τό Ιατρείον έλειτούργησεν άνελλιπώς.

Αί πληγαί τας οποίας ήνοιξεν εις τον τόπον μας, συνεπώς και εις βάρος των συμπατριωτών μας, ή βάνανσος και πρωτοφανής εις βίαν κατάκτησις ήσαν τόσον ποικίλαι, ώστε δέν ήτο δυνατόν να μάς άφίσουν άσυκινήτους και περιωρισμένους εις τὰ έργα του Συσσιτίου.

Φυλακίσεις, άπολύσεις κρατουμένων μακράν των πατριδων των, άπεγνωσμένη πενία άνα-

Ταμειακή Διαχείρησις περιόδου από 1ης Νοεμβρίου 1941 μέχρι 1ης Νοεμβρίου 1942

Table with 2 columns: Description and Amount. Υπόλοιπον εκ προηγούμενης χρήσεως (409520), Υπόλοιπον εις νέον (118724620)

Συνοπτική ανάλυσις Έσόδων και Δαπανών

Table with 2 columns: Description and Amount. ΈΓΣΟΔΑ (4671102), ΈΓΣΟΔΑ (4671102)

Παιδικά Συσσίτια Καλλιθέας και Δραπετσώνας.

Table with 2 columns: Description and Amount. Έγκαταστάσεις, έπιπλα και μαγειρικά σκεύη (243976), Έλαιον και διαφορα τρόφιμα (1598517), Μεταφορικά τροφίμων, συσσιτίου Δραπετσώνας (47157), Διάφορα χρεώδη Συσσιτίου (103227), Καύσιμος ύλη (391061), Υδροληψία (30800), Αποδοχάι προσωπικού, φιλοδογήματα και έκτακτ. έπιδόματα άκριβείας ζωής (220975)

Βοηθήματα εις άπόρους Ποντίους

Table with 2 columns: Description and Amount. Βοηθήματα επί ταίς έορταίς των Χριστουγέννων και Ν. Έτους (200000), Βοηθήματα εις Κοιτωρίτας (235200), Έκτακτ. βοηθήματα και έπιδόματα (13350), Νοσηλευτικά (16300), Συμπληρωσές εισιτηρίων άπόρων δια μετάβασιν των εις έπαρχία (22000)

ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ

Γραφική ύλη, βιβλία διαχειριστικά, έντάλ. Εις μεταφοράν

ματα και διπλότυπα, έκτυπωτικά, ταχυδρομ. και τηλεφ. τέλη, δημοσιεύσεις, έξοδα κινήσεως κ.τ.λ.	>	103.612.—	
*Έξοδα καταθέσε. και προμήθ. έπιταγ.	>	3.185.—	
*Αναμνηστικά φωτογραφία	>	21.300.—	
Μισθός ειδικ. γραμματέως, ποσοστά επί εισπράξεων και φιλοδωρήματα	>	63.291.—	191.388.—
*Εγγύησις διά δοχεία Ε.Σ.			69.000.—
		<u>Δρχ. 3.387.951.—</u>	

Ταμειακή διαχείρισις περιόδου από 1ης Νοεμβρίου 1942 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1943

*Υπόλοιπον εκ προηγούμενης χρήσεως	Δρχ.	1.187.246 20
Σύνολον Έσόδων	>	60.073.321.—
	Δρχ.	61.260.567,20
Σύνολον Έξόδων	>	17.779.817.—
*Υπόλοιπον εις νέον	Δρχ.	43.480.750 20

Συνοπτική ανάλυσις εσόδων και δαπανών

ΕΣΟΔΑ

*Εγγραφαί και μηνιαία συνδρομαί μελών	Δρχ.	41.540.—
*Έκτακτοι εισφοραί υπέρ Συσσιτίου	>	7.468.730.—
Μηνιαία συνδρομαί υπέρ Συσσιτίου	>	5.960.130.—
Δωρεαί εις μνήμην υπέρ	>	8.250.400.—
*Έκτακτοι εισφοραί υπέρ χειμερινής βοήθειας και άλλων φιλανθρωπικών σκοπών του Συλλόγου	>	36.954.000.—
*Ενοίκια καταστημάτων Συλλόγου	>	96.110.—
Δικαιώματα έκδόσεως πιστοποιητικών	>	23.900.—
Προϊόν εκποιήσεως αθλητικών ειδών	>	150.000.—
Γόκοι καταθέσεων	>	1.011.—
*Επιστροφή εγγυήσεως	>	69.000.—
*Επιστροφή άντιτίμου καυσοξύλων	>	58.500.—
Κατάθεσις 'Οργανισμού «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ» προς προκήρυξιν διαγωνισμού διά συλλογήν λαογραφικού ύλικου	>	1.000.000.—
	>	<u>60.073.321.—</u>

ΕΣΟΔΑ

Παιδικά Συσσίτια Καλλιθέας και Δραπετσώνας		
*Εγκαταστάσεις, έπιπλα, μαγειρ. σκεύη και έπισκευαί αυτών	Δρχ.	543.000.—
*Έλαιον και διάφορα τρόφιμα	>	4.513.298.—
Μεταφορικά τροφίμων συσιτίου Δραπετσώνας, έργατικά άποθηκών Ε.Σ., φόροι διωδίων	>	502.680.—
Διάφορα χρεϊώδη συσιτίου	>	601.940.—
Καύσιμος ύλη	>	2.655.790.—
Υδροληψία	>	52.088.—
Αποδοχαί προσωπικού, φιλοδωρήματα, έκτακτα έπίδοματα άκριβείας ζωής	>	2.346.100.—
*Υλικά και ήμερομίσθια συνεργείου ραψίματος Ιματισμού	>	152.550.—
Φάρμακα και νοσηλευτικόν προσωπικόν	>	23.000.—
		11.400.446.—
Βοηθήματα εις άπόρους Ποντίους		
Βοηθήματα επί ταίς έορταίς των Χριστουγέννων και Νέου Έτους	>	2.045.000.—
*Έκτακτα βοηθήματα και έπίδοματα	>	145.000.—
Οικονομική ένίσχυσις κρατουμένων	>	81.000.—
*Οδοιπορικά άπόρων διά Κοζάνην	>	750.000.—
		3.021.000.—

ΓΕΝΙΚΑ ΕΣΟΔΑ

Γραφική ύλη, διαχειριστικά βιβλία, έντάλματα και διπλότυπα, έκτυπωτικά, ταχυδρομικά και τηλεφω-

Εις μεταφοράν

νικά τέλη, δημοσιεύσεις, έξοδα κινήσεως κ.τ.λ.	>	719.754.—	
*Έξοδα καταθέσεων και προμήθειαι έπιταγών	>	26.118.—	
*Αναμνηστικά φωτογραφία	>	22.000.—	
Μισθός ειδικού γραμματέως, ποσοστά επί εισπράξεων φιλοδωρήματα	>	1.330.504.—	2.098.871.—
*Εγγύησις 2 βαρελίων	>	60.000.—	
Οικονομική ένίσχυσις 'Οργανισμού «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ» υπό τύπον δανείου	>		1.200.000.—
		<u>Δρχ. 17.779.817.—</u>	

Ταμειακή διαχείρισις περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 1944 μέχρι 4 Νοεμβρίου 1944

*Υπόλοιπον εκ προηγούμενης χρήσεως	Δρχ.	43.480.750 20
Σύνολον Έσόδων	>	1.347.823.528 500.—
	Δρχ.	1.347.867.009.250 20
Σύνολον Έξόδων	>	369.282.064.488.—
Υπόλοιπον εις νέον	Δρχ.	978.584.944.762 20

Συνοπτική ανάλυσις εσόδων και δαπανών

ΕΣΟΔΑ

*Έκτακτοι εισφοραί υπέρ Συσσιτίου	Δρχ.	828.828.000.—
Μηνιαία συνδρομαί υπέρ Συσσιτίου	>	1.322.825.500.—
*Έκτακτοι εισφοραί υπέρ φιλανθρωπικών σκοπών	>	1.192.416.240.000.—
Δωρεαί εις μνήμην Συσσιτίου Α.Τ. Χρ. 1 και	>	2.659.230.000.—
Δωρεαί χαράς υπέρ Συσσιτίου	>	10.900.000.—
*Έκτακτοι εισφοραί διά κρέας Συσσιτίου	>	60.405.009.—
*Ενοίκια καταστημάτων Συλλόγου	>	150.012.340.000.—
Κατάθεσις 'Οργανισμού «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ» προς προκήρυξιν διαγωνισμού, διά συλλογήν λαογραφικού ύλικου	>	2.000.000.—
*Επιστροφή εγγυήσεως Ε.Σ.	>	60.000.—
*Επιστροφή δανείου 'Οργανισμού «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ»	>	1.200.009.—
*Επιστροφή άντιτίμου καυσοξύλων	>	10.000.000.—
	Δρχ.	1.347.823.528 500.—

ΕΣΟΔΑ

Παιδικά Συσσίτια Καλλιθέας και Δραπετσώνας

*Εγκαταστάσεις, έπιπλα μαγειρ. σκεύη, έπισκευαί αυτών	Δρχ.	1.610.000.—
*Έλαιον και λοιπά τρόφιμα	>	91.290.980.—
Μεταφορ. τροφίμων, συσιτίου Δραπετσ. έργατικ. άποθηκ. Ε.Σ.	>	141.803.000.—
Διάφορα χρεϊώδη συσιτίου	>	74.086.200.—
Καύσιμος ύλη	>	68.127.000.—
*Υδροληψία	>	55.769.458.—
*Υλικά και έξοδα ραψίματος Ιματισμού	>	600.000.—
*Άξια 108 ζευγ. ξυλοπέδιλων	>	7.000.000.—
*Αποδοχαί προσωπικού, φιλοδωρήματα, έπίδοματα άκριβ. ζωής	>	1.285.935.000.—
		1.726.221.638.—

Ίατρείον

*Έπιπλα και διασκευή Ιατρείου		275.000.—
Βοηθήματα εις άπόρους Ποντίους		
Βοηθήματα επί ταίς έορταίς των Χριστουγέννων και Νέου Έτους	Δρχ.	20.940.000.—
*Έκτακτ. βοηθήματα και έπίδοματα	>	5.300.000.—
		26.240.000.—

Γενικά έξοδα

Γραφική ύλη, διαχειριστικά βιβλία, έντάλμα-

Εις μεταφοράν

Εκ μεταφοράς

τα και διπλότυπα, έκτυπωτικά, ταχυδρομ. και τηλεφων. τέλη, δημοσιεύσεις, έξοδα κινήσεως κτλ.	>	248.310.773.700.—	
Έξοδα καταθέσεων και προμήθειαι Τραπεζ.	>	246.150.—	
Μισθός ειδικ. γραμματέως, φιλοδωρήματα, ποσοστά επί εισπράξεων και έκτακτ. επίδοματα άκρβείας ζωής	>	119.217.834.000.—	367.528.853.850.—
Εγγύησις εις Ε. Σ.			474.000.—
			Δρχ. 369.282.064.488.—

Συμπληρωματικόν Σημείωμα Ταμειακής διαχειρίσεως από 14ης Νοεμβρίου 1944 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1944

Υπόλοιπον 14-11-44 Α.Τ.Χ. 1.— και Δρχ. 978.584.944.762.20

ΕΣΟΔΑ

Υδροληψία	Δρχ.	65.000.000.—	
Καρφίτσες	>	4.000.000.000.—	
Έκτ. Βοηθήματα	>	400.000.000.—	4.465.000.000.—
Υπόλοιπον			Α.Τ.Σ. 1.— και Δρχ. 974.119.944.762.20

Τό ως άνω υπόλοιπον μετετράπη εις Δραχμάς σταθεροποιημένας, ως κάτωθι :

Δρχ. 974.119.944.762.20 εις	Δρχ.	1950
Προϊόν πωλήσεως Α.Τ.Χ. 1.—	>	2.400.—

ΕΣΟΔΑ

Μηνιαία Συνδρομα	Δρχ.	1590.—	
Έκτακτ. Εισφοραί	>	270.—	
Ενοίκια Καταστημάτων	>	2300.—	4.160.—
			Δρχ. 6.579.50

ΕΣΟΔΑ

Μισθός και άπεζημίωσις Ν. Έλευθεριάδου	Δρχ.	500.—	
Μεταφορά τροφίμων	>	200.—	
Άποζημίωσις φθορών καταστήματος Έστιας Δραπετσώνος	>	500.—	
Υδροληψία	>	34.—	
Γραφική ύλη	>	14.—	
Όδοιπορικά	>	85.—	
Ποσοστά επί εισπράξεων	>	159.—	1.492.—
Υπόλοιπον κατά την 31ην Δεκεμβρίου 1944			Δρχ. 5.087.50

Τα ποσά των εσόδων ήτο δύσκολον να κατατεθούν, σύμφωνα με τὸ άρθρ. 26 τοῦ Καταστατικοῦ, εἰς τὸ ἐν Καλλιθέα παράρτημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, διότι καὶ ἡ ἀνάληψις ἦτο δυσχεροτέρα, ἐφ' ὅσον ταῦτα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν Ἀθήναις εἰσπραττόντο καὶ ἐν Ἀθήναις ἐγίνοντο καὶ αἱ πληρωμαί. Διὰ τοῦτο τὸ Δ. Συμβούλιον ἀπεφάσισε νὰ κατατεθοῦν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Κεντρικὸν Κατάστημα τῆς Βρετανο-Γαλλικῆς Τραπεζῆς Προεξοφλήσεων. Τὸ μέτρον τοῦτο, εἶναι αὐτονόητον, οὗτις ἔχει χαρακτηριστῆρα προσωρινὸν καὶ ἀτονεῖ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι τὸ ὑπεργόρευσαν.

Ὡσαύτως, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, ἀναφέρομεν ὅτι τὸ Δ. Συμβούλιον προέβη εἰς τὴν εἰσπραξίν δωρεῶν ἐκ τοῦ Ταμείου Ἀνταλλαγμῶν ἐκ Δρχ. 200.000 καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐκ Δρχ. 50.000.

Ἡ εἰσπραξίς αὕτη ὄφειλε νὰ γίνῃ ὑπὸ Δ. Συμβουλίου, εὐρισκομένου, ἐν τῇ κανονικῇ θητείᾳ του. Ἐπειδὴ τὸ ὑπὸ ἔλεγχον Δ. Σ., διὰ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἐκθέσει, δὲν εἶχεν ἀπόλυτα τὸν χαρακτῆρα αὐτόν, διὰ τοῦτο, ἡ εἰσπραξίς τῶν ἀνωτέρω δωρεῶν ἐγένετο ὑπὸ εἰδικὴν εὐθύνην του καὶ ὑπὸ τὴν οἴρεσιν ὁπως τὸ νέον Δ. Σ., τὸ ὁποῖον θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς ψήφου ὑμῶν σήμερον, ἐγκρίνῃ τὴν πράξιν αὐτὴν καὶ κοινοποιήσῃ ἀρμοδίως τὴν ἐγκρίσιν του εἰς τοὺς δωρητάς.

Κοινωνικά :

Κατὰ τὸ τριετές τοῦτο διάστημα, ἐπληξάν τὸν Σύλλογον καὶ μερικὰ λυπηρὰ συμβάντα.

Πρῶτον, ἀπεβίωσε τὴν 9ην Δεκεμβρίου 1941 ὁ πρῶτον Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Σταῦρος Τερζόπουλος. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ του συνετάγη

εἰδικὸν ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ἐφηροδόθη καὶ ἐπεδόθη ὑπὸ Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεταστάτους.

Δεύτερον, τὴν 24ην Φεβρουαρίου 1943 ἀπεβίωσεν ἡ Σοφία Γραμματικοπούλου, πρῶτην ἀντιπρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου. Ἐτιμήθη διὰ νεκρολογίας, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Ἐλεύθερον Βῆμα.

Καὶ τρίτον, τὴν 7-3-44 ἀπεβίωσε τὸ μεγάλο τέκνον τοῦ Πόντου, Κωνσταντῖνος Μοσκόφ. Ὁ ἀποβιώσας κατεῖχεν ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ Νεολληνισμοῦ καὶ ἦτο κεκοσμημένος με ἐξαιρετικὴν πνοὴν φιλανθρωπίας. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ του, ὁ Ποντιακὸς Σύλλογος συνέταξε εἰδικὸν ψήφισμα.

Μετὰ λύπης μας, ἐπίσης, ἀνακοινοῦμεν ὅτι τὴν 2αν τρεχ. ἀπεβίωσε καὶ μέλος τοῦ Δ. Συμβουλίου, Παναγ. Μανασῆς Ιατρός. Τὸ Δ. Συμβούλιον ἐξέφρασε τὰ συλλυπητήριά του πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεταστάτους.

Τὴν 23ην Μαΐου 1941, ὁ ἐγκριτος συμπολίτης μας κ. Γρηγόριος Ν. Γραμματικόπουλος, ὑπέβαλεν εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου πρότασιν, ὅπως γίνῃ φιλολογικὸν μνημόσυνον ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 25ετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ λογιῶν συμπατριώτου μας Ἐπαμεινῶδα Κυριακίδου. Αἱ περιστάσεις τότε καὶ μέχρι σήμερον δὲν ἐπέτρεψαν εἰς ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Ποντιακῆς αὐτῆς ὑποχρέωσος εἰς μνήμην τοῦ μεταστάτους, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι θὰ ὀποτελέσῃ ἐν ἀπὸ τὰ πρῶτα μελήματα τοῦ νέου Δ. Συμβουλίου.

Μέγαρον τοῦ Συλλόγου.

Ἐπιθυμοῦμεν, Κύριοι, νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι τὸ Δ. Συμβούλιον, ἀπορροφημένον ἐξ ὅσων ἀνωτέρω ἀνεφέρθησαν, ἔπαυσε νὰ σκεφθῇ καὶ διὰ τὰ ἐνδοσυλλογικά ζητήματα. Πρῶτον ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἀπησχόλησε καὶ ἡμᾶς καὶ εἰμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ ἀπασχολήσῃ καὶ τοὺς διαδόχους μας, εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μεγάρου τοῦ Συλλόγου.

Μετὰ τὴν πεποθῆσιν οὗ ἡ Ἑλλάς θὰ ἐξήρχειτο νικητρία ἐκ τῆς παγκοσμίου θυέλλης, καὶ ὁ Σύλλογος, κέντρον πλέον εὐρύτερον τοῦ Ποντιακοῦ κόσμου, θὰ εἶχεν ἀνάγκην καὶ συγχρονισμένου καὶ εὐπροσώπου μεγάρου, προέβημεν εἰς πολλὰς συσκέψεις, καθητήσαμεν πολλὰς ἐπιτροπὰς, ἀνεθέσαμεν εἰς συμπατριώτας μας ἀρχιτέκτονας καὶ μηχανικοὺς τὴν ἐκπόνησιν σχεδίων καὶ εἰμεθα εἰσιμοὶ νὰ ὑποβάλλωμεν αὐτὰ εἰς τελικὸν διαγωνισμόν, πρὸς ἐκλογὴν τοῦ καταλληλοτέρου. Εἰμεθα βέβαιοι, Κύριοι, ὅτι μετὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας καὶ τὴν ἀρωγὴν τῶν συμπατριωτῶν ἡμῶν, δὲν θὰ βραδύνωμεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὸ μέγαρον τὸ ὁποῖον ὄνειρευόμεθα.

Περιοδικὸν «Χρονικά τοῦ Πόντου».

Ὁ δεσμός τὸν ὁποῖον ἐσφυρηλάτησαν μετὰ τῶν Ποντιῶν οἱ δυστυχῆται, διὰ νὰ διατηρηθῇ καὶ νὰ τονωθῇ ἐτι πλέον καὶ κατὰ

τὴν εἰρηνικὴν περίοδον, ταυτοχρόνως δὲ νὰ περισωθοῦν ὅλα τὰ γλωσσικά, ἱστορικά καὶ λαογραφικά κειμήλια τῆς Ποντιακῆς ζωῆς, ἐφάρξην ἡμᾶς εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι ἐπεβάλλετο εἰς τὸν Σύλλογον νὰ ἀποκτήσῃ ἴδιον δημοσιογραφικὸν ὄργανον.

Κατόπιν μακρᾶς μελέτης καὶ πολλῶν συσκέψεων, μὴ πτοοῦμενοι πρὸ τῶν δυσχερειῶν τοῦ ἐγχειρήματος, εὐρισκόμεθα σήμερον εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀνακοινώσωμεν ὅτι, ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ 1943, ὁ Σύλλογος εὐρίσκειται προικισμένος μετὰ δημοσιογραφικὸν του ὄργανον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Χρονικά τοῦ Πόντου».

Τὸ περιοδικόν, τοῦτο ἀποτελοῦν αὐτόνομον Ὀργανισμόν, διοικεῖται ὑπὸ Δ. Συμβουλίου, μετὰ τριμελὲς ἐπὶ τοῦ παρόντος προσωπικόν, ἐργαζόμενον ἀμισθί, τὸν κ. Ξεν. Ἀκογλου διευθυντήν, τὸν κ. Ἀλκ. Π. Κογκαλίδην ταμίαν, καὶ τὸν κ. Ν. Ἀπαταίδην διοικητιστήν.

Πρὸς τοὺς συνεργάτας αὐτοὺς τὸ Δ. Συμβούλιον ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας του, διὰ τὴν πρόθυμον, ἐπιμελῆ καὶ ἀοκνοῦ παρακολούθησιν τοῦ περιοδικοῦ.

Παρὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν περιστάσεων, τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικρανοῦσας μετὰ τὰς ἐπαρχίας, τὴν ἐκρυθμον καὶ ρευστήν, λόγω τοῦ πληθωρισμοῦ, νομισματικὴν κατάστασιν τῆς χώρας, ὁ ὄργανισμός ἐπέτυχε, χάρις εἰς τὰς ἐπιμόνους προσπάθειάς του καὶ τὴν ἀμέριστον ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν συναντίληψιν τῶν συμπατριωτῶν μας, νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν 9 μηνιαία τεύχη, ὅπως δὲ ἐσχάτως νὰ ἴδῃ πραγματοποιουμένην καὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ 10ου τεύχους.

Κατωτέρω παρουσιάζομεν συνοπτικὸν ἀπολογισμόν τῆς διαχειρίσεως τῶν 9 πρώτων τευχῶν. Ἐξεδόθησαν, ἐν ὄλῳ, διὰ τὰ 9 ταῦτα τεύχη, 16.280 ἀντίτυπα, ἧτι :

Τεύχος 1ον	2029 ἀντίτυπα
> 2ον	2034 >
> 3ον	2059 >
> 4ον	2038 >
> 5 6ον	2070 >
> 7ον	2041 >
> 8ον	1992 >
> 9ον	2017 >
Σύνολον	16280 >

Ἐκ τούτων διετέθησαν ἐν ὄλῳ 8038 ἀντίτυπα, ἐδόθησαν δωρεάν, τιμητικῶς, εἰς διαφόρους Ὀργανισμοὺς καὶ ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων 601 ἀντίτυπα καὶ μένουσιν ἀδιάθετα ἐν τῇ ἀποθήκῃ 7641 ἀντίτυπα.

Ὁ ἱσολογισμός τοῦ Ὀργανισμοῦ κατὰ τὴν 1ην Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἔχει ὡς ἀκολούθως :

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1ης Νοεμβρίου 1944

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ	
Ταμείον	15.168.211.650.—	Δωρεαί διά προκήρυξιν δι' αγωνισμών	3.000.000.—
Κατάθεσις παρά Συλλόγω		Λίσημος 'Αποτελεσμάτων χρήσεως	15.185.311.650.—
'Αργοναυται· Κοιμηνοί	3.000.000.—		
Χάρτης 'Εξωφύλ.	9.100.000.—		
Χάρτης Πολυτελείας	8.000.000.—		
	15.188.311.650.—		15.188.311.650.—

'Ανάλυσις Λίσημου 'Αποτελεσμάτων Χρήσεως

ΔΟΥΝΑΙ		ΛΑΒΕΙΝ	
Χάρτης δημοσιογραφικός	984.692.500.—	Δωρεαί	5.691.251.000.—
'Εξωφύλλου	30.807.500.—	Πρωϊόν πωλήσεως	8038 τευχών
'Εξωφύλλου πολυτελείας	6.425.000.—		16.319.946.000.—
'Εκτοπακτικά	4.611.275.000.—		
Συνεργασίαι	201.075.000.—		
Ποσοστά ἐπί πωλήσεων	552.702.600.—		
Γεν. 'Εξόδα	338.907.750.—		
Κέρδη	15.185.331.650.—		
	21.911.197.000.—		21.911.197.000.—

Όσαύτως στοιχείον του 'Ενεργητικού και συνεπώς καθαρόν κέρδος αποτελούν τα 7641 αδιάθετα ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἀντίτυπα.

Ο ἀπολογισμὸς τῆς διαχειρίσεως δεικνύει ὅτι τὸ περιοδικὸν τοῦτο, πλὴν τῶν ἄλλων ἠθικῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει, δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς σημαντικὴ πηγὴ πόρων διὰ τὸν Σύλλογον. Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτός, ἄλλωστε, διαφαίνεται ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀπολογισμοῦ, διότι παρά τὰς δυσχερείας τῆς διαθέσεως τῶν φύλλων τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῶν ἐκτάκτως ἀνωμάλων συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐξεδίδετο, ὄχι μόνον παθητικὸν δὲν παρουσίασεν, ἀλλὰ ἀφίνει, μὲ τὴν θετικὴν ἀξίαν τοῦ ὡς ἔνω ὑπολοίπου τῶν 7641 ἀντίτυπων, σημαντικόν ὄφελος. Ἡ διάθεσις τῶν τευχῶν τούτων, μὲ τὴν καθορισθεῖσαν τιμὴν τῶν 50 σταθεροποιημένων δραχμῶν, κατ' ἀντίτυπον, δὲν θὰ βραδύνῃ ἀσφαλῶς νὰ συντελεσθῇ, εὐθύς ὡς ἡ ἀποκατάστασις τῶν συγκοινωνιῶν καὶ ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὰς ἐπαρχίας ἠθελον ἐπιτρέψῃ τοῦτο.

Πιστεύομεν ὅτι ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἐγνωσμένη ἱκανότης περὶ τὰ λαογραφικά καὶ τὴν λογογραφίαν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ κ. Ε. 'Ακογλου, μαζὺ μὲ τὴν πολύτιμον συνδρομὴν τῶν διακεκριμένων συνεργατῶν του ἐπὶ τῆς ὕλης καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τέλος μὲ τὸν ὁποῖον ὑποδέχθησαν καὶ ὑπεστήριξαν καὶ ὑποστηρίζουν τὸ περιοδικόν, ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς, οἱ συμπατριῶται μας, ἀποτελοῦν ἀσφαλῆ ἐγγυήσιν διὰ τὴν ἐδραίωνσιν καὶ τὴν μελλοντικὴν ἐπιτυχὴ ἐξέλιξίν του.

Οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες εὐρύτεροι ὀρίζοντες καὶ αἱ δικαιολογημένα ἡμῶν προοπτικαὶ διὰ τὸ μέλλον τοῦ Συλλόγου, ἐπιβάλλουν εἰς ἡμᾶς νὰ ὑποβάλλωμεν εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν νὰ υἱοθετήσῃ πρότασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ὀφείλε

καὶ τὸ Καταστατικὸν τοῦ Συλλόγου, κατολλήλως ἀναθεωρούμενον, νὰ ἐναρμονισθῇ καὶ συγχρονισθῇ πρὸς τὰς νέας ἐπιδιώξεις τοῦ Συλλόγου, ὅπως αὗται διαγράφονται.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, προτείνομεν ὅπως ἡ Γεν. Συνέλευσις ἐκλέξῃ τριμελῆ ἐπιτροπὴν ἐξ εἰδικῶν, ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ ὁποία μετὰ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ νέου Δ. Συμβουλίου μελετήσῃ, τροποποιήσῃ καὶ συμπληρώσῃ τὸ καταστατικὸν τοῦ Συλλόγου. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν δὲ τῆς ἐργασίας τῆς, ἡ ἐπιτροπὴ διὰ τοῦ νέου Δ. Συμβουλίου, φέροι εἰς ἔγκρισιν εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν, εἴτε εἰδικῶς πρὸς τοῦτο συγκαλουμένην, εἴτε ὅταν αὕτη κανονικῶς θὰ συνέλθῃ, τὸ πόρισμα τῶν τροποποιήσεων, τὰς ὁποίας θὰ θεωρησῇ ἀναγκαίας.

Μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Χώρας καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ τόπου ἀπὸ τὴν πληθωρικὴν δραχμὴν, τὸ Δ. Συμβούλιον ὥρισε, προσωρινῶς, τὴν μηνιαίαν συνδρομὴν τῶν μελῶν εἰς δραχ. 100. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, εἶναι δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσις τῆς Γεν. Συνελεύσεως λαβῆ ὀριστικὴν ἀπόφασιν.

Τελικῶς, Κύριοι, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εὐχαριστήσω ὅλους τοὺς συνεργάτας μου ἐν τῷ Δ. Συμβουλίῳ, διὰ τὴν πρόθυμον, εὐσυνείδητον καὶ πολυτίμητον ἀρωγὴν, τὴν ὁποίαν παρέσχον εἰς ἐμέ, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βαρυτάτων, ὑπὸ τὰς συνθήκας τὰς ὁποίας ἔχομεν διέλθει, καθηκόντων μου.

Εὐχόμεθα ὁλοψύχως, ὅπως ἡ Γεν. Συνέλευσις, μακρῶν πάσης ἐμπαθείας ἢ πολιτικῆς διενέξεως, ἀναδείξει νέον Δ. Συμβούλιον, ἐκ τῶν ἀρίστων, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰ καθήκοντα τὰ ὁποία τοῦ ἐπιφυλάσσονται.

Μετὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου

ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Φωτιάδης, ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Μόλις πρὸ ὀλίγου ἔληξεν ἡ ἀνάγνωσις, ἐκ μέρους τοῦ κ. Προέδρου, τῆς τριτοῦς καὶ πλεόν λογοδοσίας τοῦ Δ. Συμβουλίου. Ὁ κ. Πρόεδρος, μὲ τὴν εὐγένειαν, ἡ ὁποία τὸν χαρακτηρίζει, ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας του καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῷ Δ. Συμβουλίῳ συνεργάτας του.

Δὲν θὰ προέκυπται περὶ ἀπλῆς ἀβροφροσύνης, ἀλλὰ θὰ ἦτο παράλειψις εἴναι καὶ ἡμεῖς, τὰ μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου, δὲν ἐγνώριζον εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν τὴν ἰδιαίτην δυναμικότητα, τὴν ἰδιάζουσαν ἐνεργητικότητα, τὴν προθυμίαν καὶ τὴν ἀκνον ἐργατικότητα, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Πρόεδρος διητύθηνε, καὶ ἐν πολλοῖς ἔθετε τὴν ὄξυδεκτῆ πρωτοβουλίαν του εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Συλλόγου. Μὲ τὰ προτερήματα αὐτά, Κυρίαί καὶ Κύριοι, τοῦ κ. Γ. Περβανίδου ὡς προέδρου ἡμῶν, καθορθώσαμεν νὰ ἐπιτελέσωμεν ὅ,τι πρὸ ὀλίγου πρὸς ὑμᾶς ἐξετέθη. Δραστήρια τῆς εὐκαιρίας, τὰ μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου, καὶ ἐνώπιον τῆς Γεν. Συνελεύσεως, νὰ εὐχαριστήσωμεν, ἐκτελούντες ἐνδιάθετον ἡμῶν ὑποχρέωσιν, τὸν κ. Πρόεδρον, διὰ τὴν ὄλην ἐνεργητικότητα, τὴν ὁποίαν κατηγάλασε διὰ

τὸν Σύλλογον, καὶ τὴν εὐγενῆ συναδελφικὴν πρὸς ἡμᾶς συμπεριφορὰν του.

«Εὐξείνου Δέσχη» Θεσσαλονίκης

Τὴν 11 Μαρτίου ἔ. ἔ. ἔγιναν ἀρχαιρεσίαι τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς «Εὐξείνου Δέσχη» Θεσσαλονίκης. Τὸ νέο Διοικητικὸν Συμβούλιον αὐτὸ προέκυψε ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ ταρτίστηκε ὡς ἑξῆς:

'Αριστοτέλης Μουμιτζίδης διευθύνων σύμβουλος, Ἰορδάνης Βαφειάδης ἀναπληρωτής, Θωμᾶς Χουντουλίδης Γεν. Γραμματέας, Ἐπίστολος Ἐλατόπουλος Ταμίας, Χ. Μουζενίδης, Χ. Κυριακίδης, Θ. Παπαμιχαήλ, Β. Χαριτάντης, Ἀν. Κοροξενίδης, Τάσος Βαφειάδης, Πλ. Γαβριήλογλου, Κων. Παρασκευόπουλος Σύμβουλοι.

Λογοδοσία τοῦ προηγουμένου Διοικητικοῦ Συμβουλίου δὲν ἔγινε, γιατί ὁ τ. Διευθύνων Σύμβουλος κ. Θεοφ. Κ. Θεοφύλακτος ἦταν ἀρρωστος τὴν ἡμέραν τῶν ἀρχαιρεσιῶν. Τὰ πεπραγμένα τῆς Δέσχης θὰ δημοσιευθοῦν σὲν ἐπόμενον τεύχος, πού ὡς τότε πιστεύομε νὰ μᾶς σταλθοῦν.

ΤΩΡΑ ΠΟΥ Κ' ΕΚΕΙΝΟΙ ΛΕΥΤΕΡΩΘΗΚΑΝ

ΑΓΡΑΠΙΔΙΕΣ

Ποτὲ δὲ θὰ ξεχάσω τοῦτο τὸ φιλόξενο προσφυγικὸ χωριὸν, ἕνα γραφικώτατον συνοικισμὸν Ποντίων στὸ νομὸ τῆς Φλώρινας, πού ἕνα δειλινὸ, ἐκεῖνος τις μέρας τῆς ἀξέχαστες τοῦ τραγικοῦ μας γυρισμοῦ ἀπὸ τὴν Ἄλβανία, μᾶς περιμάζωψε μέσα ἀπὸ τὸ δρόμον στοργικά, καὶ παραστάθηκε στὸν πόνο μας ὄλο φροντίδα καὶ λαχτάρα, ὄλο στοργὴ, σὰν νὰ ἤμαστε παιδιὰ του.

Σεῖρὲς ἀτέλειωτες κατεβαίναμε τότε τὸ δημόσιον δρόμον, μπουλούκια ἀδέσποτα κ' ἔγκαταλειμμένα, στρατιῶτες ἀργοπορημένοι κ' ἄβουλοι, ἀφήμενοι στὴν τύχη καὶ στὴν πρωτοβουλίαν ὁ ἕνας τ' ἄλλου. Μᾶς ἔδερνε ὁ ἀέρας κ' ἡ βροχὴ. μᾶς ἔδερνε κ' ἡ πείνα, μᾶς πλάκωνε τὸ στήθος ἡ φοβερὴ ἀγωνία γιὰ τὴν τύχη μας.

Τὰ τοπεία διάβαιναν ἀπὸ πλάϊ μας ψυχρὰ κ' ἀμίλητα καὶ τ' ἀνθισμένα δέντρα τοῦ Μακεδονικοῦ κάμπου, λές καὶ δὲν ἔδειχναν στὰ μᾶτια μας τὴν δημορφίαν τους. Τίποτα δὲ χαϊρόμαστε ἀπὸ τὴ φύση. Τὸ ἀφθονὸ ἀνιζιάντικο πράσινο, τόσο θερμὸ κ' ἐλπιδοφόρο ἄλλοτε, δὲ μᾶς συγκινοῦσε. Πεινοῦσαμε κ' ἤμαστε φοβερὰ κουρασμένοι. Σέρναμε τῆς λυωμένες ἀρβύλες μας κ' οἱ ξεκάρφωτες σιόλες μας κροτάλιζαν πάνω στὴν ἀσφαλτοδιπλά. Μερδούχτα ξάγρυπνοι, προπληκισμένοι ἀπ' τῆς λαρυγγικῆς φωνῆς τῶν Γερμάνων, μισόδυτοι ἀπὸ τ' ἀρπαχτικὰ χέρια τους, κατηφορίζαμε ἀμίλητοι πρὸς τὸ Ἀμύνταιο—μίλια καὶ μιλία στρατοκόποι

—μὲ κάποια ἀβέβχη ἐλπίδα πὼς θὰ βρισκαμε τραῖνον γιὰ τὸ ταξίδι μας.

Εἶχαμε γυρίσει ὡς τότε χῶρες καὶ χωριά. Ἄνεθῆκαμε βουνὰ καὶ κατεβήκαμε κάμπους. Καλημερήσαμε δειλὰ ἀνθρώπους πού μᾶς ἐκοίταζαν βλοσυρὰ, καὶ γελάσαμε θαρρετὰ σὲ ἄλλους, πού μᾶς καλημέρησαν πρῶτοι. Γνωρίσαμε χαρακτήρες καλοὺς καὶ κακοὺς. Ξεχωρίσαμε χωριά φιλόξενα καὶ πρῶτα, ἀνάμεσα σ' ἄλλα ἄβουλα καὶ ψυχρὰ. Ὁ δρόμος μας ἦταν ἄλλου χαρὰ κ' ἄλλου παράπονο! Ἄλλοι μᾶς δροσίσαν πρῶτα μὲ νερό, ἄλλοι ζήτησαν γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί νὰ πάρουν τ' ἄρβυλα καὶ τῆς κουβέρτες ἀπὸ πάνω μας!...

Μὰ οἱ πρόσφυγες,* * που κ' ἂν τοὺς συναντήσαμε, μᾶς κοίταζαν μὲ στοργὴ. Μὲ τὸν τρόπο τοὺς ἔδειξαν πὼς ξέρουν ἀπὸ συμφορῆς. Σὰν εἶδαν τῆς θλιβερῆς ἀτιμωμένης τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος, πού τόσο ξαφνικὰ βρέθηκαν στοὺς δρόμους τῆς ξυπόλυτα καὶ πενιχτά, προδομένη κ' ἄστεγα, θυμήθηκαν τὸ δικὸ τους —ἐδὼ κ' ἔλκοσι χρόνια—προσφυγικὸν ξεσηκωμὸ. Ἐνωσαν γι' αὐτὸ βαρύτερα τὸν πόνο μας. Κατέβηκαν στω.ς δρόμους κ' ἄνοιξαν διάπλατη τὴν ἀγκαλιά τους καὶ μᾶς εἶπαν:

— Παιδιὰ μας, ἔλατε στὰ σπίτια μας, ἔλατε νὰ φάτε ὅ,τι ἔχομε καὶ νὰ ξεκουρασθῆτε. Ἐλάτε νὰ σᾶς πλύνουμε τὰ πόδια καὶ νὰ σᾶς ξεψειριάσουμε. Μη

ντρέπεστε. 'Ο πόνος σας είναι και πόνος δικός μας. 'Ο άνθρωπος έτσι πρέπει να σκέφτεται για το συνάνθρωπό του. Κι' εμείς σκεφτόμαστε τώρα τις μανάδες σας, πόσο θα λαχταρούν, εκεί που βρίσκονται, για σάς...

**

'Αγραπιδιές! 'Ενά μικρό προφυγικό χωριουδάκι, έποικισμένο πιό πολύ από Ποντίους, λίγο πιό πάνω από το δρόμο που κατεβαίνει από το Λέχοβο και πάει στ' Αμύνταιο. Κτισμένο γραφικά πάνω στα πλάγια του βουνού της Νέβισκας, δροισιμένο μέσα στ' άφθονα νερά του, ισκιασμένο κάτω από τις ψηλές του λευκές, στέκει πάνω απ' το δημόσιο δρόμο και τόν βλέπει να χάνεται μακριά στον κάμπο των Καϊλاريών.

Σ' αυτόν το δρόμο, πάνω ακριβώς στο σταυροδρόμι τους, βρήκαμε τους 'Αγραπιδιώτες—Ποντίους και Θράκες—να μάς καρτερούν. Οί γυναίκες τους με τις ποδιές γεμάτες φαγητά,—ψωμί ζεστό κομμένο σε μεγάλες φέτες, τυρί παχύ, γιαούρτι στα τσουκάλια μέσα—μάς σταμάτησαν πρώτες.

— Καλό δρόμο νάχετε. Λεβέντες μου! Καθήστε λίγο να πάρετε την ανάσα σας και να φάτε κάτι.

Κι' οί άντρες τους μάς έφεραν ρακί, μάς έδωσαν τοιγάρο και στρώθηκαν μαζί μας στο γρασίδι κατάχαμα κι' έπιασαν την κουβέντα. Μάς ρώτησαν στη γλώσσα τους τη λαζική για τις πατρίδες και τα σπίτια μας, για τα ξενύχια και τις τρομάρες μας, για τόν πόλεμο και για όλα. Κι' αυτοί κι' οί γυναίκες τους μάς κοίταζαν με πρόσωπα γελαστά, με μάτια δλο συμπόνια. Ήταν για μάς μεγάλο ξεκούρασμα εκείνος ό πρόχειρος σταθμός: ήταν δυνατή τόνωση στο σώμα και στη ψυχή μας τό κουράγιο που μάς έδωσαν οί καλοί αυτοί άνθρωποι. 'Αρχίσαμε να νιώθουμε πιό στοργική την 'Ελλάδα.

'Ενας γέρος με κάτασπρα σμιχτά ματόφρυδα ήρθε κοντά μου καθώς ξεκινούσαμε.

— Μείνε, έσύ παιδί μου, μου είπε, φαίνεσαι πολύ κουρασμένος. Τό χωριό μας είναι μικρό, μά είναι φιλόξενο. Θά ξεκουραστείς όσο θέλεις, κι' ύστερα πάλι παίρνεις τό δρόμο. Τώρα είναι βράδυ. Πού θά πιάς μέσα στην έρημιά;

Θυμήθηκα την περικοπή της Γραφής: «Μείνον μεθ' ήμων δι τι προς έσπέραν έστι και κέκλιεν ή ήμέρα...»

**

'Ανέβηκα τό δρόμο του χωριού και στάθηκα μπροστά στη βρύση του να ξαποστάσω. Ήταν ή ώρα εκείνη, ή γλυκειά του δειλιού, που τα ζώα γυρνούν από τη βοσκή τους. Μικρά παιδάκια έκάλπαζαν επάνω στ'άλογα που τά έφερναν απ' τα λιβάδια πίσω στο χωριό και οί μεγαλύτερες αγελάδες μούγκριζαν τρυφερά,

ανάζητάντας τά μωσαράκια τους. Κοριτωούλια καλοσουλούπια, με στεφάνια τις πλεξούδες τους πάνω στα μαλλιά, κέντριζαν από πίσω τά γαϊδούρια τους, κι' άφθονα τά κοπάδια τών προβάτων γεμίζαν τόν τόπο κουδουνίσματα, καθώς τά έφερναν να μαντρωθούν. Μακάριες ώρες, που τις χαιρείται τό κέθε μάτι, μά περισσότερο τό μάτι του αγαλήνευτου, του ξεσπιτωμένου, του έρημου! Είχα ξεχάσει τώρα και την πείνα και την κούραση κι' άφηνα την ψυχή μου να συνεπαίρνεται από τούτην τη βιβλικήν εικόνα.

Τρείς χωριανοί ήρθαν κοντά μου και με ρώτησαν:

— Σε τίνος σπίτι θά πάς, καλό παιδί;

— Ποιός σ' έχει πάρει;

— Κανείς καλοί μου άνθρωποι, δέν μου είπε ακόμα τίποτα. τούς είπα. Και θά ήθελα πολύ να μείνω άπόψε κάπου. 'Ετσι πρόχειρα, όσο να ξεκουραστώ. Δέ θέλω ούτε κρεβάτια, ούτε τίποτα. 'Εχω ψείρες και δέν κάνει να γεμίσω και σάς. Θά μ' ευχαριστούσε έστω κι' ένας σταύλος ζεστός.

— 'Ελα στο δικό μου σπίτι, πρόφτασε κι' είπε ό πιό μεσόκοπος απ' τούς τρεις. Μελένε Λάζαρο. 'Ελα να ξεκουραστείς όπως θέλεις.

Πήρε απ' τά χέρια μου τη κουβέρτα, πήρε και τό σάκκο μου και τράβηξε μπροστά. Τό κοριτσάκι του έτρεξε χαρούμενο προς τό σπίτι του να μάς άναγγείλη.

**

Μιά πρόσχαρη γυναίκα και μία καλοκάγαθη γριά με ύποδεχτήκαν.

— Καλώς τό παιδί μας. 'Ελα γιόκα μου, έλα. Πού είναι ή παρέα σου; Δέν ήταν κι' άλλοι μαζί σου;

— 'Οχι, θεία της άπάντησα συγκινημένος. Τους πήραν σ' άλλα σπίτια.

— 'Εννοια σου καί θεά μένη κανείς σας, δίχως να τόν κοιτάζουμε. Στο χωριό μας, 'Ελα έσύ τώρα να μείνης μαζί μας, και μή στενοχωριέσαι.

'Η πρόσχαρη γυναίκα του κυρ-Λάζαρου, ή κυρά-Ευδοκία είχε κι' άλλες αρχίσει να φροντίζει για μέ. 'Ενα πελώριο καζάνι με νερό έβραζε πάνω στη στιά και σε λίγο, ύστερα από κάμποσες κουβέντες, που κάναμε με τούς άλλους, με φώναξε:

— 'Ελα να πλυθής. Μή στέκεσαι. Μπέδες μέσα στη σκάφη και ρίξε όσο νερό θέλεις. Νά και σαπούνι, να και ρούχο να σκουπιστής. Κι' όταν τελειώσης, σου έχω έδω άσπρόρροχα ν' αλλάξης. Μή φορέσης τίποτα από τά δικά σου. 'Αστα να τά βράσω όλα, να καθαρισθούν. Θά σο δώσω έγω κι' απ' έδου ρούχα, να ντυθής. Θά σο δώσω και παντούφλες, ν'άλαφρώσουν τά πόδια σου.

Ποτέ στη ζωή μου δέν συγκλονίστηκα από ευγνωμοσύνη τόσο, όσο τις ώρες, που κλεισμένος μέσα στη ζεστή κουζίνα

τους, έιωθα τό κορμί μου ν' αναλυώνη από την ήβονή και την ξεκούραση του λουτρού. Θεέ μου, πόσο πρέπει ν' αγαπάς τέτοιους ανθρώπους, που έτσι άπλά και πρόθυμα κάνουν τό καλό!

Σε λίγο βρισκόμαστε καθισμένοι γύρω από ένα χαμηλό τραπέζι, γεμάτο απ' όλα τ' αγαθά. Είχαν κι' άλλες σφάξει, έπιτηδες για μένα, ένα άρνι και τώρα άχνιζε ζεστή μπροστά μας ή μαγειρίτσα. Στη μέση μωσοβολοϋσαν φρεσκοτηγανισμένα τά μεζεδάκια. κι' άλλουρα, φέτες μεγάλες, τό ψωμί φρέσκο και σπιτικό, μάς έβίαζε ν' απλώσουμε να χέρια. Μά περιμέναμε να καθήση κι' ή γριά, ή θεία Κυριακίτσα, να κάμη πρώτη τό σταυρό της και ν' αρχίση.

— Καλώς έκόπιασες, κύρ Δημητρώ, στο φτωχικό μας. 'Ο Θεός να μάς συγχωρήση, α δέν περάσης καλά στο σπίτι μας!

— Καλώς σάς βρήκα, τούς άπάντησα, με τη συγκίνηση έτοιμη να ξεσπάση. 'Ο Θεός πρέπει να σάς εύλογη για όσα μου κάνετε. Κι' άρχισα να τρώμε...

'Αμίλητος σκεφτόμουν τών ανθρώπων αυτών την άγνότητα και την καλοσύνη. Σκεφτόμουν πόσο σπάνιες έγιναν πιά στη ζωή οί ιδιότητες αυτές και ένιωθα σαν ντροπή που βοισκόμουν ανάμεσά τους, αντιπρόσωπος έγώ της χαλασμένης πρωτεύουσινικής ψυχής. Στα δικά τους όμως τά μάτια έλαμπε ή χαρά για την παρουσία μου, κι' έβλεπεσ ό' όλες τις κιωήσεις τους την προθυμία να μ' ευχαριστήσουν.

— Δέν σε ρωτάμε, ούτε ποιός είσαι, ούτε για την πατρίδα σου. Φάε τώρα όσο σου κάνει όρεξη κι' ύστερα ανέβα να κοιμηθής. Σου συγυρίσαμε τό μοναχικό δωμάτιο. Αύριο πάλι έδω είμαστε και τά λέμε. Ξέρουμε τι θά πη κούραση. Γυρίσαμε κι' εμείς τόν κόσμο και ξέρουμε από μουσαφίρη.

Τι σημασία έχει άν όλα τούτα λέγονται τό 1941 στη Μακεδονία; Είναι τά ίδια που έδω και τριάντα αιώνες ειπώθηκαν στη Σπάρτη από τό Μενέλαο στο γιό του 'Οδυσσέα:

— «Σίτου θ' άπεισθον και χαιρετον' αύταρ έπειτα δειπνου πασσαμένω ειρησό- μεθ' οϊτινες έστόν (!)»

**

Φιλοξενία! 'Ελληνική άρετή πανάρχαιη, ευγενικιά, συχνή εύτυχώς ακόμα στο λαό μας μέσα. 'Αδολη σχέση άνυστερόβουλη, που δένει τούς ανθρώπους με άγάπη και με γνωριμές. Σνήθεια πολύτιμη, που δίνει τη χαρά τό ίδιο σε κείνους που φιλοξενούνται και σε κείνους που φιλοξενούν και που συγκεντρώνει όλες τις άν-

(1) 'Οδυσσ. Α. στιχ. 60—61. «Απλώστε χέρι στο φαγι, χαρήτε το κατόπι σαν κελοφάτε, σάς ρωτώ ποιεί νάστε κι' από πούθε».

(Μετάφρ. 'Εφθαλιώτη)

θρωπινές ιδιότητες, από την κουβαρδοσύνη ως την τιμή.

Είναι μεγάλο πλήγωμα για την ψυχή σου, να βρεθής άγνωστος σ' έναν τόπο ανάμεσα σ' άγνωστους ανθρώπους, κι' ούτε ένας να μη σε πλησιάση και να σου γελάση φιλικά. 'Απομείνης ξεκάρφωτος ανάμεσα σ' αυτόν τόν κόσμο, κι' άθελά σου βλέπεις τη χώρα τους σαν καταραμένη. Μά αντίθετα, τί ζεστασιά, τί χαρά νιώθει ή ψυχή σου, σαν σε καλέσουν σπίτι τους οί άνθρωποι κι' άνοιξουν την καρδιά τους άγνά κι' άπονήρευτα να σου χαρίσουν ό, τι έχουν.

**

Είκοσι μέρες με κράτησαν σε κείνο τό χωριό, είκοσι μέρες που τις έζησα έντονα, δίχως πλήξη δίχως χασομέρι. Κατέβηκα μαζί με τούς ανθρώπους του στον κάμπο και τούς έχάρηκα καθώς όργωναν τη γη. 'Ανέβηκα στη ράχη κι' άκουσα τί φλογέρα τους όταν έβουσαν τά ζωντανά τους. Κάθησα πλάι τους τ' απόβραδα στη βρύση και τούς κουβέντιασα. Πήρα κοντά μου τά παιδιά τους και τά διάβαζα σ' άναγνωστικά τους.

Βασανισμένοι πρόσφυγες κι' αυτοί, που σ' όλη τη ζωή τους δέ στάθηκαν κάπου μόνιμα. Πάροικοι παντού, ξεσπιτώνονταν άμέσως μόλις νόμιζαν πώς βολεύτηκαν. Πρώτα στον Πόντο με τούς Τουρκοκούς, ύστερα στο Νοβοροσίσκι με τούς Ρώσους, ύστερα πάλι στην Τουρκία κι' ύστερα στην 'Ελλάδα, που την έγύρισαν κι' αύτην από πάνω ως κάτω όσπου βρήκαν τούτον τόν τόπο και στάθηκαν.

— Και τώρα τί θά γίνει πάλι; Με ρωτούν, με την έλπιδα πώς θά ξέρω να μαντέψω κάτι για τόν πόλεμο.

Τι να μαντέψω; Ποιός ξέρει τι τούς μέλλεται να τμήξουν από τούς άγριους εισβολείς, έτσι καθώς ζούν έδω πάνω μόνι τους, στην άκρη της 'Ελλάδας!

Κουβέντιασα πολύ μαζί τους κι' ένιωσα τις λαχτάρες και τις αγωνίες τους. Μά όσο μου μιλούσαν για σφοδρές, τόσο ξεχώριζα μέσα σ' άσπρα μαλλιά τους την αιώνια δόναμη και την ζωντάνια της πολυβασανισμένης μας φυλής. Γαλήνεψε ή ψυχή μου κοντά τους και θά ήθελα πολύ να ήμουν πάντα μαζί τους, να γίνω όπως κι' αυτοί, ένα με τη γη, την Αίώνια Γη, που βλέπει άτάραχη τά σύννεφα καθώς περνούν από πάνω της άλλοτε μαύρα κι' άλλοτε σκοτεινά, που δέχεται τό ίδιο πρόσχαρο τόν ήλιο και τις μόρες, μά πάντα παραμένει ζειδωρη και ζωντανή.

**

Πρόσφυγες! Πόσες φορές τό σκέφτηκα με τύψεις, πώς δέ φερθήκαμε όπως έπρεπε οί άλλοι 'Ελληνες μαζί τους! Τους κάναμε συχνά να ντρέπονται να πούν

πώς είναι πρόσφυγες. Τους είπαμε Τουρκόσπορους και τους κοιτάξαμε με μίσος όταν δεν ψήφισαν το κόμμα μας. Δεν τους δεχτήκαμε με στοργή. Κι' όμως ο έρχομός τους στην Ελλάδα, ή εγκατάστασή τους ανάμεσά μας, στάθηκε σταθμός στην ιστορία της καινούργιας μας ζωής. Μαζί με τις συνήθειές τους, τις γνώσεις τους, τις λαϊκές τους τέχνες, έφεραν στην Ελλάδα την πλατύτερη σκέψη τους, την απέραντη Ανατολίτικη Ψυχή τους, τη φιλόξενη καρδιά τους, όλο καλωσύνη κι' ανθρωπιά.

Μπήτε στα σπίτια τους, να χαρήτε το νοικοκυριό τους, το καλάσθητο και καθαρό. Καθίστε σταυροπόδι στο τραπέζι τους το χαμηλό και φάτε από τα νόστιμα φαγητά τους. Κουβεντιάστε μαζί τους και θ' ακούσετε απ' τους γέροντες τους σοφά ρητά, σκέψεις πλατιές και βιβλικές ιστορίες. Χαρήτε τη διάλεκτό τους με τα φθογγολογικά παιχνίδια της, χαρήτε τα Ποντιακά, με το αρχαϊκό λεκτικό τους. Καμαρώστε τα παιδάκια τους, που σκορπισμένα στής Ελλάδα τα πέρατα, ανάμεσα πολλές φορές σε ξενόγλωσσους, παίζουν τα πανελλήνια παιχνίδια τους, καλοντυμένα και καθαρά. Μονάχα έτσι θα τους γνωρίσετε καλά. Και θα βρήτε τότε πραγματική χαρά πλάι στους ανθρώπους αυτούς, τους καλόβλους κι' υπομονετικούς, που μάς περίμεναν μακρόθυμα τόσον καιρό, ώσπου να τους αγαπήσουμε. Δεν έπαψαν ούτε στιγμή να δουλεύουν για τον τόπο μας. Στη συγκινητική τους προσπάθεια να ξαναστήσουν το νοικοκυριό τους, έκαναν μεγάλο καλό στην Ελλάδα. Ζωντάνεψαν τη χέρσα γη, ξελόγγωσαν τα προβούια, γέμισαν από σιτάρι και καπνά τις άποθες μας. Και τώρα στη μεγάλη σφοδρά της σκλαβιάς της πατρίδας μας, οι άνθρωποι αυτοί στάθηκαν πραγματικοί Άκρίτες, ήρωικά θύματα κι' αντάρτες έκδικητικοί στα βουνά της Μακεδονίας. Γόττε στον τραγικό μας γυρισμό, πρώτοι αυτοί μάς άνοιξαν την άγκαλιά, και στάθηκαν για μάς πατρίδα και γονιό, μάς έδωσαν κουράγιο ν' άντικρίσουμε τη νέα μας ζωή. Κι' ύστερα πήραν τα βουνά και χτύπησαν όπου μπόρεσαν τον καταχτητή.

Και μόνο για τουτό τους το φέρισμο αξίζει να βλέπουμε τους πρόσφυγες με θαυμασμό κι' ευγνωμοσύνη, να τους κοιτάζουμε μ' αγάπη και στοργή, σαν αδελφούς, να τ'όχουμε χαρά πως ζούν ανάμεσά μας.

Αθήνα, 15 Νοέμβρη 1945

ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ

Συντάκτης του Λαογραφικού Άρχείου της Ακαδημίας Αθηνών

Έκτακτες συνεισφορές στο Σύλλογό μας.

Δωρεές.

—Ο κ. Γ. Συμεωνίδης έστειλε στο σύλλογό μας για φιλανθρωπικούς σκοπούς δραχ. 5.000
—Η κ. Σοφία Γ. Ίασονίδη με την ευκαιρίαν των γάμων του κ. Ι. Αργυροπούλου > 500
—Ο κ. Χαρ. Ψάλτης > 600

Δωρεές εις μνήμην

—Ο κ. και ή κ. Πλ. Γαβριήλογλου εις μνήμην της αδελφής των Δέσποινας Δ. Μακρή > 10.000
—Η κ. Θάλεια Σουμελίδου εις μνήμην του αδελφού της Παναγιώτη Ζανιχίτου > 1.000
—Ο κ. και ή κ. Γ. Παπαναστασίου εις μνήμην του αδελφού των Ιωάν. Σ. Βαφειάδη και του Ιωάν. Τσαλιγοπούλου ανά χιλιάς δραχμάς > 2.000
—Ο Γ. Ίασονίδης εις μνήμην Χαρίκου Σαπίδη και Συμεών Κτενίδη ανά 500 δραχμάς > 1.000

Συνδρομές και συνεισφορές.

Τώρα με την κατάργηση του πληθωρισμού και την κυκλοφορία σ' όλη την Ελλάδα της νέας δραχμής μπορούν οι αναγνωστές μας να έγγραφούν συνδρομητές του περιοδικού για ένα χρόνο ή και για έξη μήνες. Οι συνδρομές καθορίστηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου ως έξης: Έτησια δραχ. 1200 έξάμηνη δραχ. 700 Ένδιαφέρει να σημειώσουμε πως ή προθυμία για την προπληρωμή της συνδρομής θα διευκόλυνε πολύ την κανονική έκδοση του περιοδικού, με την εξασφάλιση του χορηγού και των λοιπών συναφών έξοδων. Δεν παραλείπομε να υπομνήσουμε ιδιαίτερα πως και οι έκτακτες συνεισφορές των εύπορων μας άποτελούν ένα παράγοντα σοβαρό στον οποίο βασίστηκε το Δ. Συμβούλιο του Συλλόγου για να καθορίσει σχετικά προσιτή τιμή στο περιοδικό μας. Γι' αυτό έλπίζομε πως όπως στο παρελθόν έτσι και στο μέλλον θα έχουμε να ύπολογίζομε πάλι στη γενναιοδωρία των εύπορων τέκνων του Πόντου.

Επίσκοπος Ζήλων Εϋθύμιος.

Την 29 Μαΐου συμπληρώθηκαν είκοσι τέσσερα χρόνια από το θάνατο του έθνομάρτυρα Έπισκόπου Ζήλων Εϋθύμιου του Άγριτέλη. Ο Ποντιακός λαός κ' ευγνωμοσύνη κ' ελπίδα στρέφει ζώηρά τη μνήμη στο σεμνό ιερόαρχη, που στάθηκε στο πλευρό του παρήγορος άγγελος κ' έμπυχωτής και συναγωνιστής στην πιο κρίσιμη χαμπή της Ιστορικής του σταδιοδρομίας. Η μορφή του άείμνηστου Δεσπότη μας έχει ήδη λάβει τη θέση της μέσα στη σεπτή χορεία των πνευματικών άρχηγών που ξέρουν να οδηγούν αλλά και να θυσιάζονται για το ποίμνιό τους.

Χρήστος Λεμονόπουλος

Φεύγουν μία προς μία, οι μορφές της ιδιαί-

τερης μακρυνης μας πατρίδας, για το ταξίδι το στενό.

Στις 14 του π. Οκτώβρη πέθανε στην Κατερίνη, ύστερ' από σύντομη άρρώστεια, ο Χρήστος Χ. Λεμονόπουλος, σε ηλικία 70 χρονών, γέρονς θαλερότατος.

Νεότερος άκόμα, ο Χρ. Λεμονόπουλος, κατέβηκε από τη γενεειρά του, το Σεμέν, κ' εγκαταστάθηκε, με την πατρική του οικογένεια, στα Κοτύωρα (Ορταύ).

Προικισμένος από τη Φύση με δραστηριότητα και αξιόλογες δεξιότητες, δεν άργησε ν' αυτοδημιουργηθεί, να πάρει στο στίβο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής τη θέση που του άναλογούσε.

Ο σταθμός αυτός της ζωής του, βρίσκει τον Χρ. Λεμονόπουλο ένα από τους πρωτοστάτες και συντελεστές για την τελειωτική συγκρότηση και τη μορφωτική κ' έθνική προκοπή της Εϋαγγελικής Κοινότητας Κοτύωρων.

Εκείνο που ίδίως άνάδειξε και άνώψωσε το Χρ. Λεμονόπουλο στη συνείδηση και των δύο μαζών Έλλην. Κοινοτήτων των Κοτύωρων, της Ορθόδοξης και της Εϋαγγελικής, είναι ή ύπεροχη πατριωτική και ανθρωπιστική δράση που άνάπτυξε κατά την περίοδο του Μεγάλου πολέμου 1914—18 και του Μικρασιατικού, στα 1920—22.

Κατά τους σκοτεινούς κι' άπελπισμένους έκείνους καιρούς, που ο Τουρκικός σωβινισμός, οιστηρηλατημένος και έπιστημονικά καθοδηγημένος από τους Γερμανούς συμμάχους του,

είχε θέσει κάτω από τον έξαντωεικό διωγμό το Έλληνικό στοιχείο της Έπικράτειας, με τα περιβόητα Τάγματα έργασίας, τις μεταποτίσεις και έξορίες και τα στρατοδικεία —σφαγή, λευκή— προβάλλει στον τόπο μας ή άπείρητη, αλλά πλούσια σε άποτελέσματα σωτήρια, φυσιογνωμία του Χρήστου Λεμονόπουλου, ο όποιος άναδεικνύεται ξεχωριστός ήγέτης του τόπου—ανάμεσα σε άλλους δευτερότερους—στη διάσωση των όμοσθων από τη λαίλαπα έκείνη.

Με τη δραστηριότητά του την πνευματική, την πολιτικότητα και τις στενές σχέσεις που άνάπτυξε ανάμεσα στους Ιοχουρούς Τούρκους της ήμέρας, στρατιωτικούς και πολιτικούς—άνθρωπος αυτός με μόρφωση μικρή αλλά πλούσιος σε κοινωνικό ένστικτο—, έσωσε, προσφέροντας μ' ένθουσιασμό και τιμιότητα τις πατριωτικές του έκδοιές, και με θυσιές δικές του πάντα, κόσμο δάκρυο του τόπου και της περιφέρειας, από το Χάρο της έπιστροφής έκείνης, γλύτωσε κυνηγημένους, γι' άνωμολίες στρατιωτικών ύποχρεώσεων, άπόσπασε από βαρύτερες καταδικές άνωπότατους Έλληνες στρατιώτες, και έδωκε, έτσι, σ' όλους αυτούς την ευκαιρία να δραπέτεψουν άκολούθως στη Ρωσία, που και σ' αυτό επίσης θετικότερα πρόσφερε τη συμβολή του ήθικά και ύλικά.

Πλείστοι από τους νέους του τόπου, που σώθηκαν πριν κ' έφυγαν το 1917 στη Ρωσία ή μετά το 1922 στην Ελλάδα, είναι άναστήματo δικά του.

Σπουδαία επίσης ύπήρξε ή συμβολή του,

Η Χορευτική όμάδα μας στη γιορτή του Παναθηναϊκού Σταδίου της 27—5—45

μέσω των Ισχυρών Τούρκων φίλων που διάθε-
τε, σέην πρόληψη ή τον περιορισμό αυθαιρε-
σιών από τις έρδες του διαβόητου έλληνομα-
χου Τοπάλομαν το 1920-21.

Τόν π. Φλεβάρη βρέθηκα στην Κατερίνη.
Του θύμισα τα παλιά. Βυθίστηκε μιά στιγμή
σε στοχασμούς. Και παίρνοντας σε λίγο εκ-
φραση Ιλαρότητας, άποκρίθηκε σεμνά, αλλά
και με δίκαιη περηφάνεια: «Ναί... Άτόρα,
έμεις, έγέρασαμε. Άλλά είμαι ευχαριστημένος,
ό Χάμπον έπηρεν το ψωμί μ'». Έννοούσε, ότι
ό γυιός του ό Χαράλαμπος τόν κληρονόμησε
επάξια σε πατριωτική δράση, στην Κατερίνη,
κατά την περίοδο της σκληρής Κατοχής.

Σε τέτοιους ανθρώπους, αιδετούς Κοινοτάρ-
χες ή του έλευτέρου στίβου 'Ηγέτες, χρωστά-
με, κατά μεγάλο μέρος και μέσα στο Μεγάλο
Πόλεμο και σε προηγούμενες άνώμαλες περι-
στάσεις, τη διάσωση του Έλληνισμού της Τουρ-
κίας από τους Έθνικούς Κατατρεγμούς.

Άλλά και ή εγκατάσταση των Εδάγγελικών
συμπατριωτών μας στην Κατερίνη, μετά το
1922, σε ένιαίο κ' εντυχιμένο Συνοικισμό,
είναι έργο της έκλογής, της πρωτοβουλίας των
μόχτων και της πνευματικής ευστροφίας του
συμπατριώτη που μάς έφυγε.

Φίλος στοργικός, τύπος κατεχοχόν λεικόσ,
γλυκομίλητος με όλους, ευτράπελος κ' ευφρο-
λόγος συναρπαστικός, ειλικρινά πρόθυμος για
θυσίες, όπου και όταν το καλούσε ή ανάγκη,
ή κοινή ή ιδιωτική, οικογενειάρχης άψογος,
έχει διατηρήσει, και στη γενέτειρά κ' έδω, ά
κέραια την ιδιότητά του ως συμπολίτης ξεχω-
ριστός.

Ο θερμός πατριώτης, που κάθε στιγμή, και
στην έπιθανάτια κλίση του, ρωτούσε έναγώνια
την πορεία των πολεμικών γεγονότων και είχε
για καθμό και όνειρο της γλυκιάς άπελευτέ-
ρωσης την ώρα, άποχαιρέτησε τη ζωή - ό
Φύση άνεινομη - την παραμονή της άπελευ-
τέρωσης της Κατερίνης!...

Κοιμού, φίλε πρεσβύτε, τόν ύπνο του δη-
μιουργικού άνδρός, που άγωνίστηκε τόν Άγώ-
να τόν καλό στο στίβο τόν πατριωτικό και
τόν κοινωνικό. Το κοινό αίσθημα, το άδολο,
σου προσφέρει για στεφάνι τη Μνήμη την
'Αγέραςτη.

Θεο)νίκη, 8-12-44

I. Σ.

Πέτρος Κωνσταντινίδης.

Γεννήθηκε στα Σούρμενα χωριό Γαικολή,
το 1877 και πέθανε φέτο στο Παγκράτι στις
10 Μαΐου. Άποφοίτησε από την Κεντρική
Σχολή των Σουρμένων και άκολούθησε έγκύ-
κλια μαθήματα στο Φροντιστήριο Τραπεζούν-
τας. Γιάς του άνακαινιστή των Σουρμένων
Ποπαγιώρ, μιμήθηκε το παράδειγμα του πα-
τέρα του.

Έχρημάτισε καπετανάληψη Πρόεδρος της
«Πανελληνίου Ένώσεως Σουρμενιτών» και
κάμποσα χρόνια Πρόεδρος του συνοικισμά
N Σούρμενα, για την πρόοδο και την ανά-

πτυξη των οποίων πρωτοστάτησε κ' εργάστηκε
με ζήλο κ' ευσυνειδησία.

Ο Πέτρος Κωνσταντινίδης κοντά στη δράση
του αυτή την κοινωφελή, ήτανε και ένθουσιώ-
δης ύποστηρικτής και καλός εργάτης σε κάθε
πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση των Πον-
τίων. Στα «Ποντιακά Φύλλα» και στα «Χρο-
νικά του Πόντου» είναι δημοσιευμένα άρκετά
λαογραφικά μνημεία των Σουρμένων, που τα
σύνταξε με συγχρητική στοργή και σπάνιο έν-
διαφέρον. Άφησε μάλιστα και κάμποσα χειρό-
γραφα άδημοσίευτα.

Άναπαύεται τώρα, σύμφωνα με την τελευ-
ταία του θέληση, στο Συνοικισμό N Σουρμέ-
νων, που τόσο άγάπησε κ' έτίμησε με την έν
γένει δράση του.

K. K.

Γιάννης Νικ. Μοσχάφ.

Η άγωνιόδικη για τη Θεο)νίκη νύχτα της
21 του π. Σεπτέμβρη συμπλήρωσε την τραγική
τριλογία της οικογένειας Μοσχάφ.

Τη νύχτα αυτή και μετά τόν τρομακτικό
άπό άέρα βομβαρδισμό της πόλης, δέχτηκε,
άπό το δρόμο, θανάσιμη σφαίρα στο κεφάλι,
στον έξωστη του σπιτιού του, άπό χέρι σαδι-
στικό Γερμανού άξιωματικού, δίχως λόγο, ό
άμοιρος νέος Γιάννης Νικ. Μοσχάφ.

Τό 1939 σωριαζόταν μπροστά στο σπίτι του
ό πατέρας του Νικόλας άπό χέρι άνισόροπου
δολοφόνου. Τόν περασμένο Μάρτη ξεμετρούσε
πρόωρα τη ζωή, εκεί στο έρημητήριό του,
στον Πλαταμώνα, ό θεϊός του Γιάννη, ό ένευ-
ρητικός καπνέμπορος της πόλης μας Κώτης
Μοσχάφ, ζώη μόχησαν και στερήσαν, στες
όποιες υποβαλλόταν θεληματικά, για το μετρί-
ασμό της γύρω δυστυχίας, που είχε σκορπίσει
άνόσιος Κατακτητής. Την παραπάνω νύχτα ή
σκληρή Ειμαρμένη πρόσθεσε στο άρμα της, το
δέλεθριο, το νεαρό Γιάννη, μέσα σε 33 χρό-
νων του τόν άνθύ, για να βυθισή σε άβάστα-
χτο πιά πένθος πικρό, χαροκαμένη μάνα, για
να σκορπίσει τόν πόνο σε όσους άπό κοντά
γνώρισαν τα ψυχικά του χαρίσματα.

Μικρό φίλε, που τόσο άδόκητα, τόσο πρόωρα
μάς έφυγες! Σε τοποθετούμε, και σένα, στην
άκροστοιχία των άμέτρητων θυμάτων - μαρτύ-
ρων, που άλύπητα έσπειρε στον τόπο μας ή
σαδιστικά αίμόδιψη μανία του δλέθριου Χι-
τλερραφασισμού.

Θυμούμαστε! ... Κοι πονούμε για τόν βαθύ
σου καθμό και τη λαχτάρα να ζεις της Πατρί-
δας τη Δευτεριά, που πάνω στο κατώφλι της
όμως, άλόιμονο! ματρα άδυσώπητη σου έκοψε
της ζωής του το νήμα κ' έσβησε τα όνειρα
και τα σκιρτήματα τα πατριωτικά του σεμνού,
του γλυκού στα ήθη, του μορφωμένου και άν-
θρωπιστικά συγχρονισμένου παιδιού μας.

Χύνομε πάνω στο νερό σου μνήμα το θερμό
δάκρυ του πόνου για την άδικη θανά σου.

Άς είνε άλησμόνητη ή μνήμη σου.

Θεο)νίκη, 11-10-44

I. Σ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ Α' ΤΟΜΟΥ*

- * Άδισα, 109, 193.
- * Άηλιάς (βουνό), 215.
- * Άθηναι, 37.
- * Άκαδημία Τραπεζούντος, 164.
- * Άκρίτας Διγενής, 165, 166.
- * Άλέξιος Γ', 164.
- * Άληθινού (ένορρα), 187.
- * Άμαζόνες, 38, 60, 242.
- * Άμισός, 191.
- * Άργααλή, 213, 214, 215.
- * Άργοναύτες, 60.
- * Άργυρόπολις, 42, 123, 265.
- * Άρουμονοι, 191.
- * Άρσίκη, 164.
- * Άτζαϊώλαι, 73.
- Αύλανα, 109.
- Αυτόλυκος, 60.
- * Άχσουη, 109.
- Βαζελώνος (μονή), 190.
- Βαλδουίνος Β', 163.
- Βαρπάντων (συνοικισμός), 169.
- Βατέν, 108.
- Βατισάς, 37, 38.
- Βενετό, 163, 164.
- Βλάσιος άγιος (ναός), 109.
- Βυζάντιον, 164.
- Γενοβέζοι, 37.
- Γενούηνοι, 163, 164.
- Γεσίρογλη, 193.
- Γεωργία, 164.
- Γεωργης άι, 11, 36.
- Γιώργης άι, (βουνό), 37.
- Γιώργης άι (χωριό), 37.
- Γκίκας Άλέξανδρος, 35.
- Γουδούρ, 187.
- Γουμεράς (μονή), 109.
- Δαναίχα, 108, 187.
- Δεβασιρί, 193.
- Δεβαστίνεν, 193.
- Δεσποτικόν, 109.
- Δικαίσιμον, 187.

- Διονυσίου (μονή), 162.
- Διχέρ, 187.
- Δουβερά, 187.
- Έρμώνασσα, 216.
- Έστρέν (συνοικισμός), 109.
- Ευθύμιος Ζήλων, 184.
- Ζανόη, 193.
- Ζαχαρέας άεν, 188.
- Ζέφανος, 187, 188.
- Ζουγουδέν, 109.
- Ζύγανας όρη, 109.
- * Ήγουμενά (μονή), 109.
- * Ήγουμερά (μονή), 109.
- * Ήλέας, 187.
- * Ήλιος προφήτης (ναός), 187.
- Θεοδώρα (αυτοκράτειρα), 162.
- Θεόδωρος άγιος (ναός), 109.
- Θιβέτ (Ίνδιών), 164.
- Θόμπορα (βουνό), 109.
- Ίβηρία, 162.
- * Ίερόν άκρωτήριο, 216.
- * Ίωαννίδης Σάββας, 165, 166.
- Κοβάκ-Μεϊνταν, 214.
- Καβελάκ, 187.
- Κάγκκα (βουνό), 109.
- Κάνιον, 109.
- * Καί' το ποτάμ, 193.
- Κανλικά, 186.
- Καπή κισί, 187.
- Κάραμβις, 61.
- Καρεζού, 187.
- Κάρς, 171.
- Καρυαί, 187, 193.
- Καύκασος, 170, 177.
- Κεπέκκλησε, 91, 121.
- Κερασός, 165, 188.
- Κεφαλίδης Χρ., 60.
- Κηρέτς-Χανέ, 186.
- Κήρ'κας άεν (βουνό), 109.
- Κήρυκος άγλου (ναός), 109.
- Κιθάραινα, 186, 213, 214, 215.
- Κιτρελέζ, 38.
- Κλειβάνια (βουνό), 187.
- Κομνηνός, Άλέξιος Γ', 162.

* Με τα στοιχεία του καίμένου δεν άποδίνεται ή προφορά των Ποντιακών ονομάτων την όποία ό άναγνώστης θα ίδει στις αντίστοιχες μελέτες.

Τυπογραφικές άβλεψεις στο 10 τεύχος.

Σελ. 230 στιχ. 2ος άντι

ι τὰ γο. ι τὰ

» 231 » 8ος »

χα α μο χα α μο

» 231 » 12ος »

λο ο νας λο ο νας

Το τεύχος αυτό τυπώθηκε στις 3-7-45

- Κομνηνός, Ἀλέξιος Δούκας, 34.
 Κομνηνός, Μανουήλ Γ', 211.
 Κορόνιξα, 109.
 Κορώνας τ' ὄρμιν, 188.
 Κόσμά, 193.
 Κοτύωρα, 13, 44, 70, 127, 129, 146, 149, 152, 177, 188, 201, 202, 229, 230, 264.
 Κουντέν, 109.
 Κουτούζωφ, 138.
 Κρώμνη, 187, 188.
 Κρώμνης ὄρη, 109.
 Κωνσταντινούπολις, 162.
 Κώστας ἀί (βουνό), 109.
 Λακάννα, 167.
 Λειβαδία, 188.
 Λεοντίδη οικογένεια, 108.
 Λεοανέσα, 188.
 Λιβερά, 187, 191.
 Λιθόπορα, 109.
 Λιμνήν ἀν Παύλε, 188.
 Λιμνοπέγασα, 188.
 Λίτσια, 37, 38, 39.
 Λόλογγα, 193.
 Λυκοράσ', 186.
 Μαζερά, 193.
 Μακρέν ὀμάλ', 193.
 Μανουήλ Γ', 34.
 Μαντακέν, 188.
 Μαντζάντων (ἐνορία), 187.
 Μαραθών, 37.
 Ματσούκα, 108, 120, 148, 174, 187, 188, 266.
 Μέδιτζη, 73.
 Μεσογάλδιον, 193.
 Μεσσήτ', 188.
 Μιντσέατα, 188.
 Μιχιρτζη, 193.
 Μουρούζ', 34.
 Μουρούζη οικογένεια, 34, 58, 82, 138.
 Μόχωρα, 187.
 Μπαλαμπάνος (βουνό), 109.
 Μπόζ Τεπέ, 216.
 Νεκούσης Παναγιώτης, 34.
 Νεοκαισάρεια, 166.
 Νυμφαίου συνθήκη, 163.
 Ξερέα τὸ Χάν', 188.
 Ξεροπέγασον, 193.
 Οἰκονόμος ἐξ Οἰκονόμων, 59.
 Οἰνόνη, 11, 36, 37, 72, 73, 74, 96, 110, 140, 171, 194, 218, 262.
 Ὀρτάκιος (Κάρς), 170.
 Ὀρτοῦ, 52, 188.
 Παγκράτιος Σ', 164.
 Παλαιολόγος, Ἰωάννης Ε', 164.
 Παλαιολόγος Μιχαήλ Η', 163.
 Πανάρετος, 75.
 Παντελεήμονος ἀγίου (παρεκκλήσιον), 187.
 Παρθένιος (ποταμός), 61.
 Παρχάρ' (ὄροσειρά), 187.
 Παρχαρίδης Ἀθανάσιος, 208.
 Παῦλος ἀί (βουνό), 109.
 Παφλαγονία, 61.
 Πειραιεύς, 37.
 Περατεία (Κριμαία), 162.
 Πετσά, 188.
 Πλάτανα, 216.
 Πρώϊος, 59.
 Πυξίτης (ποταμός), 193.
 Ράχος, 187.
 Ρουμούνοι, 191.
 Ρωμανία, 190.
 Σαῖτ Βατάλ, 165.
 Σάνα, 186.
 Σάννοι, 38.
 Σάντα, 61, 83, 125, 147, 176, 200.
 Σαράντων, (ἐνορία), 127.
 Σινώπη, 60, 244.
 Σοανόρημ', 188.
 Σούδα (βουνό), 107.
 Σουμελά (μονή), 34, 165, 188.
 Σούρμενα, 129, 145, 146, 200.
 Σπέλις, 187.
 Σταυρί, 40, 71, 86, 88, 89, 112, 113, 122, 130, 141, 144, 172, 173, 195, 219, 220, 227, 252.
 Στρέν, 109.
 Ταβηκή, 188.
 Τεξεντίν, 164.
 Τζεβιζλίκ', 187, 193.
 Τιμιόσταυρος, (βουνό) 216.
 Τορούλ, 193.
 Τούλαχα, 109.
 Τουρκομάνοι, 164.
 Τραπεζοῦς, 34, 116, 162, 165, 186, 188, 193.
 Τρίπολη, 193.
 Τρίχης τὸ Γεφύρ', 63, 168, 177, 193.
 Τσάμπαση, 52.
 Τσηλέας, 187.
 Τσίτη, 109, 117, 197.
 Ὑψηλά (χωριὸν Τραπεζοῦντος), 34.
 Ὑψηλάντη (οικογένεια), 34, 211.
 Φαδίσση, 37, 38.
 Φαλιέρος Μαρῖνος, 164.
 Φάτσα, 37.
 Φεραῖος, 211.
 Φινέας, 61.
 Φλόγεως, 60.
 Φοινίκης, 60.
 Φοινίξ, 61.
 Φραγκάντων (ἐνορία), 187.
 Χαβιανὰ, 109.
 Χαλδία, 42, 68, 123, 164, 193, 229.
 Χαμπουλή, 187.
 Χαρισιώτης (ποταμός) 193.
 Χοινίκης, 60.
 Χοπτλουπέκης, 164.
 Χοτζά-Μεζαρή, 187.
 Χότο', 187.
 Ψιμί, 193.
 Ὀριᾶς Κάστρο, 37, 190.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ Α' ΤΟΜΟΥ

- Ἀβραμάντη Ἰωάν. Ἀνέκδοτα Τσίτης. 199—200, 224—226.
 Ἀνδριώτη Ν.Π. Ἡ ἀνάγκη ἐνὸς λεξικοῦ τῆς ποντιακῆς διαλέκτου. 212—213.
 Ἀργαίου Ἀρέθα Σάβ. Ἰωννίδης. 165—166.
 Ἀργυροπούλου Π. Χ. Τὸ ποντιακὸ χαμόγελο. 67.
 Ἀρχιτεκτονίδη Ν.Ι. Ἀνέκδοτα Κετέκ κλησες 91—92.
 Βαφειοδὴ Γεωργ. Ἡ Δανελαχα. 108.
 > Ἐξοχὲς τῆς Τραπεζοῦντας, 186—188.
 Βέη Ν.Α. Χαιρετισμός. 3—5.
 Γατοπούλου Δ. Αἱ ἡγεμονικαὶ οἰκογένειαι τοῦ ποντιακοῦ ἑλληνισμοῦ. 34—35, 58—60, 82—83, 138—139.
 Δημητρακοπούλου Μ. Οἱ Φοινίκες στὴ Σινώπη. 60—61.
 Ἐφραιμίδη Π.Χ. Παλαιὸ τραγούδι Σουρμμένων. Ὁ κῶδ θωπέκης. 115.
 Ἐφραιμίδη Π.Χ. Δημοτικὰ τραγούδια Σουρμμένων. 145.
 Ζερζεβίδη Γ. Ἀνέκδοτα Ματσούκας. 120—121, 148—149, 174—176, 226—227, 266—267.
 Θεοφυλάκτου Θ.Κ. Χαιρετισμός. 33.
 > Νικόλαος Λεοντίδης (1881—1942). 55—56.
 Θεοφυλάκτου Θ.Κ. Ἰωάννης Μαλιούμωγλου (1881—1943). 79—80.
 Θεοφυλάκτου Θ.Κ. Ποῦ κρυβότανε Ι.. 110.
 Θεουμουλόπουλου Ε. Ἀνέκδοτα Κοτυώρων. 127—128, 150—151.
 Ἰασονίδη Λεων. Αἱ Ἀμαζόνες. 242—243.
 Κ.Κ. Πέτρος Κωνσταντινίδης. 284.
 Κανενίδη Θ. Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ θεατρικὸ ἔργο «Οἱ πρόσφυγες». 53.
 Καρᾶ Σ.Ι. Τί ἀξίζουν οἱ ποντιακὲς παραδόσεις. 7—10.
 Κεμνηνοῦ Ν. Σελίδες ἀπὸ τὴ χωρικὴ ζωὴ τοῦ Α. Πόντου. 213—217.
 Κωννίδη Π.Γ. Αἰγιγμά (Σουρμμένων) 92.
 > Παραμῦθια Σουρμμένων. 146.
 > Ἀνέκδ. Σουρμμένων. 200—201.
 Λαυρεντίδη Ἰσαὰκ Ν. Ἔθιμα κατὰ τὴ στρατεύση τῶν Ποντίων τοῦ Καυκάσου. 170—171.
 Λεμονόπουλου Χαράλ. Χρ. Ὁ Γιώρ' ἀγάς. 153—155, 178—182, 204—207, 232—238.
 Λευκάτου Δημ. Σ. Ἀγραπιδιές. 279—282.
 Μανουσαρίδη Ι. Ἀνέκδοτα Κοτυώρων. 151, 201, 229.
 Μέγα Γ.Α. Τὸ λαογραφικὸν ἔργον. 106—107.
 > Γιά τὰ ἀκριτικὰ μᾶς τραγούδια. 189.
 Μελανοφρύδη Π. Τὸ Κουντέν. 109.
 > Ἰδέαι τῶν Ποντίων περὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν. 247—251.
 Μεταλλεῖδη Μιχ. «Τῆ τρίχας τὸ γεφύρ'» 168—170.
 Μουρατχανίδη Χ. Α. Οἱ ἀετοὶ τῆς Σάντας. 61—62, 83—85, 95.
 Μυλωνογιάννη Γ. Μ. Τὰ ἑκατόλογα τῆς ἀγάπης. 244—245.
 Μυρίδη Χρυσοστόμου Ἐπιτροπὴ ποντιακῶν μελετῶν. Ἀνασκόπησις τοῦ ἔργου τῆς (1928—1943) κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν κῆς 30ῆς Ἰανουαρίου 1944. 155—158.
 Ναζλίδη Ζαχαρία Ι. Ἀνέκδοτα Κοτυώρων. 264—265.
 Νταϊφά Κ. Ὁ Πόντος εἶναι ὁ κρίκος τῆς ἱστορικῆς μας συνέχειας. 191—193.
 Νυμφόπουλου Μιλτ. Λαογραφικὰ Σάντας. 125—127.
 Νυμφόπουλου Μ. Αἰνίγματα Σάντας. 147.
 > Ἀνέκδοτα Σάντας. 176, 200.
 Ξεῖτα Ξ. Λαογραφικὰ Κοτυώρων καὶ περριοχῆς. 13—21, 44—50.
 Ξεῖτα Ξ. καὶ Λεμονόπουλου Χ.Χ. Τὰ βῆσσανα τοῦ γεωργοῦ καὶ τοῦ ὑπαλλήλου. 22—26.
 Ξεῖτα Ξ. Μικρασιατικὸ ἀρχεῖο. 29—30.
 > Δημήτριος Πουκόπουλος. 31.
 > καὶ Λεμονόπουλου Χ.Χ. Ἐκάνε καὶ τὸ Τσάμπαση. 52.
 Ξεῖτα Ξ. Σταύρος Τερζόπουλος (1889—1941). 54—55.
 Ξεῖτα Ξ. Ἀνέκδοτα Κοτυώρων καὶ περριοχῆς. 70—71, 264.
 Ξεῖτα Ξ. Χριστουγεννιάτικα ἄσματα σὲ τούρκικη γλῶσσα. 93—95.
 Ξεῖτα Ξ. Ποντιακὴ μουσικὴ. 95, 129—130, 152, 177, 202—203, 230—231, 268.
 Ξεῖτα Ξ. Χριστοῦ 1941 τῆς χρονίας. 99—101.
 > Ἀνέκδοτα Τραπεζοῦντας. 1161—17.
 > Δημοτ. τραγούδια Κοτυώρων. 146.
 Παιπένη Ι. Τ. Νιώτικος ἀί Γιώργης. 11—12, 36—39.
 Παιπένη Ι. Τ. Ποντιακὰ ποικίλα. 72—75.
 > Νιώτικα ἐπάνυμα καὶ παρωῦμια. 96—98.
 Παιπένη Ι. Τ. Νιώτικα ναυτικὰ τραγούδια. 110—112, 171—172.
 Παιπένη Ι. Τ. Δημοτικὰ τραγούδια Οἰνόνης. 140—141, 194—218.
 Παιπένη Ι. Τ. Ἀθανάσιος Ι. Παρχαρίδης (1884—1942). 208.
 Παιπένη Ι. Τ. Νιώτικες ναυτικὲς παρωμίες. 262—264.
 Παπαδοπούλου Ἰωάν. Γεώργιος Κ. Βαλαβάνης (1876—1941). 78—79.
 Παπαδοπούλου Ι. Β. Ἡ ἐπὶ Ἀλεξίου Γ' τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ οἰκονομικὴ εὐρωστία τῆς Τραπεζοῦντος. — Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος. 162—164.
 Σ. Ι. Θεμιστοκλῆς Ν. Παστιάδης (1866—1941). 102—104.
 Σ. Ι. Κωννίτιος Ἰωάν. Μοσκόφ. 158—159.
 > Χρήστος Λεμονόπουλος. 282—284.
 > Γιάννης Νικ. Μοσκόφ. 284.
 Σαββαντίδη Ν.Κ. Μοιρολόγι Σταυρί' (μάννας πρὸς τὸ ξενιτεμένο τῆς παιδιῆ). 86—88.
 Σαββαντίδη Ν.Κ. Μοιρολόγι Σταυρί' (γιὰ πεθαμένη γυναῖκα μὲ μικρὰ παιδιὰ). 112—113.

Σαββαντίδη Ν. Κ. Δημοτικά τραγούδια Σταυρί. 141—144.
Σαββαντίδη Ν. Κ. 'Ανέκδ. Σταυρί. 227-228.
Σαμαρτζή Χ. Α. 'Ανέκδοτα Κεπέκκλησης. 121—122.
Σουμελίδη Γ. Για τα δημοτικά μας τραγούδια. 167—168.
Σουμελίδη Γ. Παρχαρομάννα—Ρωμάννα. 190—191.
Σουμελίδη Γ. Γλωσσικά παράξενα. 246.
Σταυριώτη (Δ. Κ. Π.) 'Ανέκδοτα Σταυρί. 40—42, 71, 89—91, 122—123.
Σταυριώτη (Δ. Κ. Π.) Τη Τρίχας τὸ γεφύρι. 63—66, 193—194.
Σταυριώτη (Δ. Κ. Π.) Δίστιχα περιοχῆς Σταυρί. 88—89, 113—115, 144—145, 173—174, 195—197, 220—223.
Σταυριώτη (Δ. Κ. Π.) 'Ασχολλίαι τῶν κατοικωντῆς περιοχῆς Σταυρί. 252—262.
Τριανταφυλλίδη Μ. Σάν πρόλογος. 6.
Τσιρκινίδη Η. Α. 'Ο τσοπάνων. 51.
 > > > Ἰ' δρωμάν. 76.
 > > > Τὸ γράμμα. 76.
 > > > Ἡ μάνα. 101.
 > > > 'Ο τραβωδάνων. 130—132
 > > > Δημοτικά τραγούδια Σταυρί. 172—173, 195, 219.
Τσιρκινίδη Η. Α. Τὸ δρακόπουλον. 203.
Τσιτενοῦ. 'Ανέκδοτα Τσίτης. 117—120, 197—199.
'Υψηλάντη Π. Β. 'Ανέκδοτα Χαλδίας ('Αργυρόπολης). 42—43, 123—125, 229, 265—266.
'Υψηλάντη Π. Β. Δεισιδαιμονίες καὶ ἀνέκδοτα Χαλδίας ('Αργυρόπολης). 68—70.
Φιλιππίδη Μαρίας Κ. Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς οικογενείας 'Υψηλάντη. 211—212.
Χάιτα Πολ. Ὕμνος στὴ λύρα. 51—52.
 > > > 'Ανέκδοτα Κοτυώρων. 149-150.
Τῆς Σύνταξης. Τί ἐπιζητούμε—22. Πίνακας κυρίων ὀνομάτων—285—286.
Τῆς Διεύθυνσης. 'Ενα κενό—28. Ἡ δράση τοῦ Συλλόγου μας—28—29. Οἱ νέες ἐπιδιώξεις τοῦ Συλλόγου μας—29. 'Απὸ τὴν καλλιτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ κίνηση τῶν Ποντίων—31—32. 'Επιθεώρηση βιβλίου—32. Ἡ δικαίωση—54. 'Εκτακτες συνεισφορές—54, 77—78, 102, 134, 160, 183, 207—208, 240, 282. Μία φωτισμένη ἐνέργεια—54. Γνώμες καὶ κρίσεις γιὰ τὸ περιοδικὸ μας—56, 80, 104, 136. Τυπογραφί-

κὲς ἀβλεψίες—56, 136, 160, 188, 240. Καλὴ ἀρχὴ—57. Προκήρυξη πρώτου διαγωνισμού—77. Καθῆκον ἐπιτακτικὸ—77. Καλὴ εὐκαιρία—77. Μία εὐγενεὴ χειρονομία—78. Παράδειγμα γιὰ μίμηση—78. Γιὰ τὶς ἄπορες ποντιακὲς οἰκογένειες—78. Ἡ ἀξίωση τῆς τιμῆς τοῦ περιοδικοῦ μας—80, 104, 136, 160, 184, 208, 240. Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη—81. Γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἔργου μας—102. Προκήρυξη δευτέρου διαγωνισμού—102. Χειμερινὴ πρόνοια—102, 133—134. 'Ενα γράμμα—104. Εὐλογία παράπονα—105. Προκήρυξη διαγωνισμού—133. Γιὰ τὰ παιδιὰ μας—133. Κατάλογος δωρεῶν—134, 159—160, 182—183. 'Ανδρέας Μυριδῆς (1865—1944)—135. Γεώργιος Α. Κογκαλίδης—135. Κωνσταντῖνος Μοσκόφ—135—136. Πρωτοχρονιάτικη τελετὴ—136. Ποντιακὴ θεατρικὴ κίνηση—136. Ὑπέρτατο καθῆκον—137. Συνοπτικὴ ἐπισκόπηση τοῦ ἔργου τῆς 'Επιτροπῆς ποντιακῶν μελετῶν—155. Γιὰ τὰ παιδικὰ μας συσσίτια—159, 182, 207, 240. Μικρασιατικὰ ἀπομνημονεύματα—161—162. 'Ενα εὐλαβικὸ μνημόσυνο—183—184. 'Επισκόπος Ζήλων Εὐθύμιος ὁ 'Αγριτέλλης—184, 282. Ποντιακὴ καλλιτεχνικὴ κίνηση Θεσσαλονίκης—184. Ποντιακὸ λεξικὸ—185—186. Συνεχίζουμε καὶ ἐλπίζουμε—207. Στὸ λαὸ μας—210—211. Γιὰ τὴν ἱστορία μας—239. 'Ερωτηματολόγιο γιὰ συμπλήρωση—239—240. Νέα καθήκοντα—240. Νέα βράβευση τοῦ Ζυμαρίδη—240. 'Απολογισμὸς—241—242. 'Εὐξείνος λέσχη' Θεσσαλονίκης—279. Συνδρομὲς καὶ συνεισφορές—282.
Διοικητικὸ Συμβουλίου Συλλόγου Ποντίων <'Αργοναῦται—Κομνηνοί>. Πρὸς νέες ἐξορμήσεις—1—2. 'Εγκύκλιος—27 28. Χαιρετισμὸς 209—210. Πεπραγμένα τοῦ Συλλόγου—269—279.

ΕΙΚΟΝΕΣ

1. Σιὸ ἐστιατόριο τοῦ Συλλόγου μας στὴν Καλλιθέα. 28.
2. Τμημα τῆς ἀγορᾶς τοῦ Τσάμπαση μετὰ τὴν πυρκαϊὰ τοῦ 1913. 52.
3. Τὸ παρχάρι τῆς Δανειάχας. Στὸ βάθος ὁ λοφίσκος Παλαμασῶν. 108.
4. 'Αλέξιος ὁ Γ' ὁ Μέγας Κομνηνὸς καὶ ἡ σύζυγός του Θεοδώρα. 163.
5. Ἡ χορευτικὴ ὁμάδα μας στὴ γιορτῆ τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου τῆς 27/5/45. 283.

'Εθνικὲς Μουσικὲς Σὺλλογος.

— Τὴν 26 Μαρτίου ὁ «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῆς 'Εθνικῆς μουσικῆς» γιόρτασε στὴν αἴθουσά του, Λέκα 24, τὴν ἐθνικὴ ἑορτῆ. Μίλησε ὁ ἀκούρατος Θεραπειῶτης Λαογράφος κ. Πολ. Παπαχριστοδούλου κ' ἐτελέστηκαν ἐπίκαιρα δημοτικὰ τραγούδια ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, μὲ συνοδεία λαϊκῶν μουσικῶν ὀργάνων.

— Τὴν 28 Μαΐου ὁ ἴδιος Σύλλογος ἐτέλεσε στὴν αἴθουσα τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας τὸ καθιερωμένο ἐτήσιο μνημόσυνο μὲ τὴν ἐπέτειο «τῆς ἀλώσεως τῆς Κων/πόλεως».

Μίλησε ὁ Μητροπολίτης 'Αργυροστάτου κ' ἐτελέστηκαν ἐθνικὰ μοιρολόγια κ' ἐπίκαιρα δημοτικὰ τραγούδια τοῦ Πόντου, τῆς Κρήτης, τῆς Θράκης, τῆς Ρόδου κλπ. μὲ συνοδεία λαϊκῶν μουσικῶν ὀργάνων.

Τὸ πολὺ κοινὸ, καὶ ὁ κόσμος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀναγνώρισαν ἀπὸ καιρὸ τώρα τὸ ἔργο πού μὲ τόσον ἐνθεο ζήλο καὶ μὲ ἀφάνταστες δυσκολίες συνεχίζει ὁ ἀσκητικὸς ἐμπροσθετῆς τοῦ Συλλόγου καὶ διαλεχτὸς μας καθηγητῆς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς κ. Σ. Καραῖς. Ὅμως οἱ ἀρμόδιοι ἐκπρόσωποι τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐνῶ ἀναγνωρίζουν τὴν ἀξία τῆς συντελούμενης εὐσυνείδητης ἐθνικῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, ἐξακολουθοῦν ἐπισήμως νὰ τὴν ἀγνοοῦν! Κ' ἐνῶ οἱ γειτόνες μας πού πάντα θέλωμε νὰ τοὺς θεωροῦμε πρὸ καθυστερημένους ἀπὸ μᾶς, μαζεύουν μὲ θρη-

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΡΦΙΞΕΙΣ

'Υστερα ἀπὸ παραμονὴ ἕξη ἐτῶν στὴν Ἀγγλία, γύρισε στὴν Ἑλλάδα ὁ ἄλλοτε ὑπουργὸς καὶ πολιταρχῆς Θεσσαλονίκης κ. Λεωνίδης 'Ιασονίδης. Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἔγραψε ἀρθρα γιὰ τὸν 'Ελληνισμὸ τοῦ Πόντου πού δημοσιεύτηκαν σὲ ἕξενες ἐφημερίδες. Τὰ «Χ. τ. Π.» θὰ τ' ἀναδημοσιεύουν μὲ χαρὰ γιὰ τὸ πλατύτερο ποντικὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ.

Στὸ τεῦχος τοῦτο δημοσιεύομε σχετικὸ τοῦ ἀρθρο γιὰ τὶς Ἀμαζόνες.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

— Τὴν 13 Μαΐου ὁ καλλιτέχνης τοῦ Ποντιακοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ κ. Ν. Σπανίδης ἔδωκε στὴ Θεσσαλονικὴ μιὰ παράσταση μὲ Ποντιακὰ λαϊκὰ τραγούδια καὶ χοροὺς, μὲ τὴ συνοδεία ποντιακῶν μουσικῶν ὀργάνων. Ἡ παράσταση ὀργανώθηκε μὲ τὴν προσασία τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» Θεσσαλονίκης, πού θέλησε ἔδωκε νὰ τιμηθεῖ τὰ 25 χρόνια τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ θεατρικῆς ζωῆς τοῦ διαλεχτοῦ μας τραγουδιστῆ. Ὁ Ποντιακὸς Λαὸς τῆς Θεσσαλονίκης βεβαίως τὴν εὐκαιρία νὰ διαδελώσει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησίν του στὸ συμπαιθῆ μετὰ καλλιτέχνη, ἀλλὰ καὶ τὴ συγκίνηση καὶ τὴ νοσταλγία του γιὰ τὰ δωρεὰ τραγούδια καὶ τοὺς χοροὺς μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ποῦ πρέπει νὰ βαδίζουμε.

Μὲ τὸν παραπάνω τίτλο κυκλοφόρησε βιβλιοράκι 48 σελίδων τοῦ κ. Γεργ. Γραμματικοπούλου, σάν

σχετικὴ εὐλάβεια καὶ διαδίδουν σ' ὅλο τὸν κόσμον, μὲ τοὺς ραδιοφωνικοὺς τοὺς σταθμοὺς πιστὰ τὶς δημιουργίες τῶν λαῶν τους, ἐμεῖς κοινοῦμε νὰ βεβηλώσομε τὰ δσα καὶ τὰ λερά μας κανταδοποιώντας καὶ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι!

— Ὁ συμπατριότης μας κ. Π. Μαρουλίδης πρόσφερε δωρεὰ 25.000 δραχ. στὸ «Σύλλογο πρὸς διάδοσιν τῆς 'Εθνικῆς μουσικῆς».

'Εορτῆ τῆς Νίκης.

Στις 27 Μαΐου γιορτάστηκε στὸ Παναθηναϊκὸ Στάδιο ἡ γιορτῆ τῆς Νίκης μὲ στρατιωτικοὺς ἀγῶνες καὶ ἐπιδείξεις δικῶν μας καὶ βρετανικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων καθῶς καὶ τῆς Σχολῆς Πράτοικα—Μάνου. Στὸ τέλος τῆς ἑορτῆς ὁμάδες ἀπὸ ἄντρες καὶ κορίτσια ἀπ' ὅλες τὶς ἐπαρχίες καὶ τὰ νησιά μας μὲ τὶς γραφικὲς τοπικὲς ἐνδυμασίες τους πλημμύρισαν κυριολεκτικὰ τὸ Στάδιο καὶ παρουσίασαν τὴν ἑλληνικὴ λεβεντιά καὶ χάρη μὲ τοὺς ὁμορφους χοροὺς μας. 'Εξαιρετικὴ ἐντύπωση ἔκαμε σ' ὅλους ἡ Ποντιακὴ ὁμάδα πού καταχειροκροτήθηκε ἀπ' ὅλες τὶς πτέρυγες τοῦ Σταδίου. Ἡ ὁμάδα μας ὀργανώθηκε μὲ τὴ φροντίδα τοῦ «Συλλόγου μας καὶ μὲ συμμετοχὴ τοῦ καλλιτέχνη κ. Νίκου Σπανίδη, πού προθυμοποιήθηκε νὰρθεῖ γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ. Φωτογραφία τῆς ὁμάδας μας καταχωρίζομε σὲ ἄλλη σελίδα.

ΓΑΜΟΙ

'Ο κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΛΤΣΙΔΗΣ

καὶ

'Η δ. ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

κόρη τοῦ συνεργάτη μας ΣΤΑΥΡΙΩΤΗ, ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των στὴ Θεσσαλονικὴ τὴν 18—3—45. Τὰ «Χ.τ.Π.» τοὺς εὐχονται κάθε χαρὰ καὶ εὐτυχία.

ἈΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

(Τὰ χειρόγραφα πού μᾶς στέλνονται, εἴτε δημοσιεύονται εἴτε ὄχι, δὲν ἐπιστρέφονται)

(Δ.Κ.Π.) Σταυριώτην. Πήραμε τὸ γράμμα σας. Τὴν παραγγελία σας θὰ τὴν ἐτελέσομε μαζί μὲ τὴν ἀποστολὴ τοῦ τεύχους αὐτοῦ.

— Π. Μελασφρύδην. Λάβαμε τὸ σημειωμὰ σας. Σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλά σας λόγια. Δυστυχῶς δὲν μπορέσαμε νὰ συναντήσομε τὸν κοιμητῆ γιὰ νὰ σὰς στείλομε τὰ τεύχη πού ζητᾶτε. Πιστεύομε πὸς τώρα πού ἀρχίζει νὰ τακτοποιεῖται ἡ συγκοινωνία, σύντομα θὰ βρεθοῦμε στὴν εὐχάριστη θέση νὰ ἱκανοποιήσομε τὸ αἶτημά σας, καθὼς καὶ πολλῶν

συμπatriotῶν μας πού ἦσαν ἀπακλεισμένοι στις ἐπαρχίες. Σημειώνομε καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἐνδιαφερομένους πὸς διπθέτομα ὡς 500 σελίδες ἀπ' ὅλα τὰ τεύχη τοῦ πρώτου τόμου (1—12), πού συμπληρώνεται μὲ τοῦτο τὸ τεῦχος.

Καθὼς θὰ ἴδῃτε, δημοσιεύομε σὲ τοῦτο τὸ τεῦχος μιὰ σας μελέτη, στολιμένη ἀπὸ παλιὰ στὰ «Ποντιακὰ Φύλλα». Ἀδημοσίευστα ἄλλα χειρόγραφα σας δὲν ἔχομε. Ἐλπίζομε πὸς θὰ συνεχίσετε τὴν συνεργασία σας τὴν πολυτιμὴν στὸ περιοδικὸ μας.